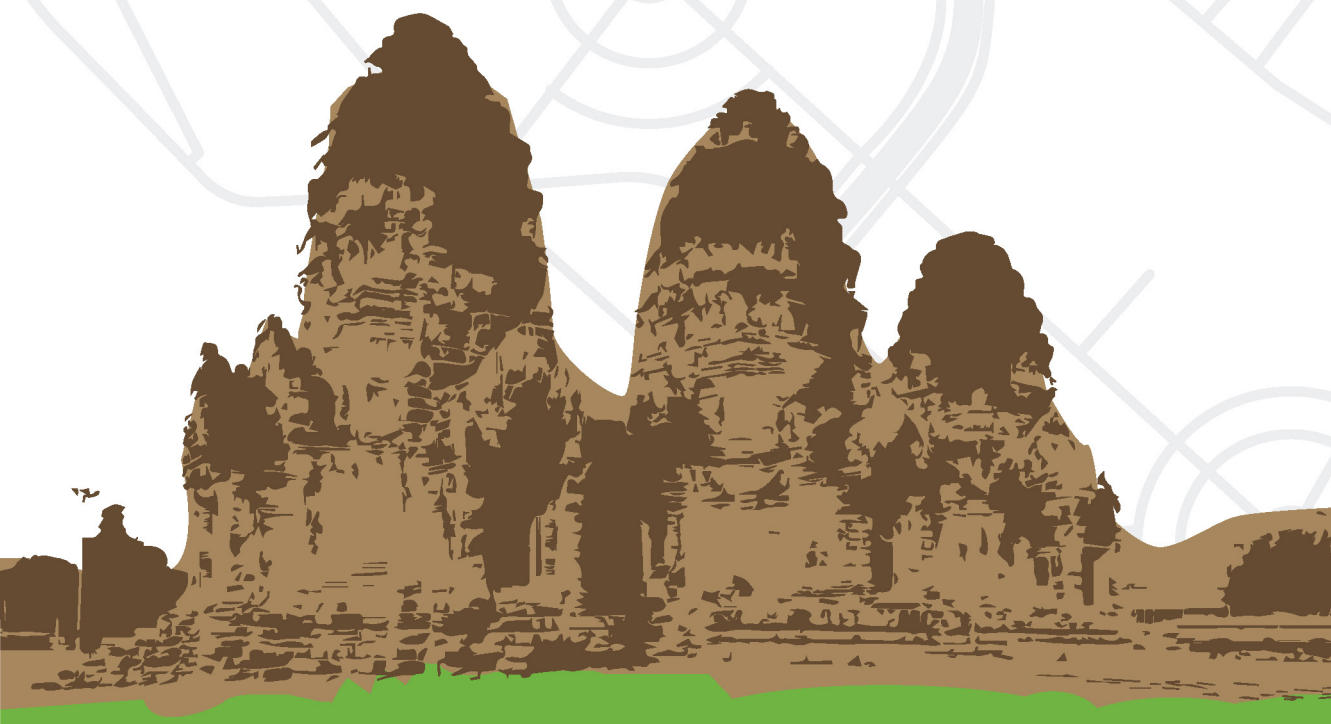

เปลี่ยน “ขยะ” เป็น “พลัง”

ก้าวอย่างและทางเดิน

จังหวัดลพบุรี สู่รางวัลชนะเลิศจังหวัดสะอาด
กลุ่มจังหวัดขนาดใหญ่ ในระดับประเทศ ปี 2561

คำนำ

ปัจจุบันปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชนได้ทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตชุมชนเมือง ซึ่งมีประชากรจำนวนมากทำให้เกิดอัตราการขยายตัวของชุมชนอย่างรวดเร็ว ประกอบกับมีกิจกรรมการอุปโภคบริโภคที่สูงขึ้นทำให้ส่งผลต่ออัตราการเพิ่มของปริมาณขยะมูลฝอยของท้องถิ่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อด้านสิ่งแวดล้อมมากมาย เช่น ปัญหาปริมาณขยะมูลฝอยตกค้าง ปัญหาขยะมูลฝอยส่งกลิ่นเหม็นรบกวน และปัญหาน้ำเสียจากขยะมูลฝอย เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค ทำลายทัศนียภาพ และเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก และสภาวะโลกร้อน จากการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น พบว่า จังหวัดลพบุรีมีปริมาณขยะมูลฝอยประมาณ 795 ตันต่อวัน ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมของประชาชนในชุมชน ดังนั้น กระบวนการที่สำคัญในการจัดการขยะมูลฝอย คือ การเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยที่ต้นทาง โดยมุ่งเน้นการนำขยะมูลฝอยมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเหลือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปกำจัดที่ถูกต้องหลักสุขาภิบาลน้อยที่สุด

จังหวัดลพบุรี จึงได้จัดทำหนังสือ **“ลพบุรี: ราชวัลชนะเลิศจังหวัดสะอาด ประเภทกลุ่มจังหวัดขนาดใหญ่ ในระดับประเทศ”** เพื่อประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ทุกภาคส่วนช่วยกันจัดการขยะมูลฝอยที่ต้นทาง โดยการใช้หลัก 3 ข. (3R) คือ การใช้น้อย การใช้ซ้ำ การนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ และการคัดแยกขยะมูลฝอย 4 ประเภท คือ ขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล ขยะทั่วไป และขยะอันตราย เพื่อเป็นการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ตั้งแต่ต้นทางในแต่ละประเภทที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ และเพื่อส่งเสริมการสร้างจิตสำนึก การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจรให้เกิดขึ้นกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับบุคคล ระดับครัวเรือน ระดับชุมชน และระดับองค์กร จังหวัดลพบุรีขอขอบคุณหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัด โรงเรียน ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ที่ร่วมดำเนินกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยที่ต้นทางของจังหวัดลพบุรีอย่างเป็นทางการ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ในขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน **“จังหวัดสะอาด”** และเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพในการสร้างความร่วมมือของภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนต่อไป

นายสุภกิต โพธิ์ภาพันธ์
ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี
มีนาคม 2563

สารบัญ

คำนำของผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี	1
จังหวัดก้าวเดินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยจังหวัดลพบุรีสู่ “รางวัลชนะเลิศ จังหวัดสะอาด ประเภทกลุ่มจังหวัดขนาดใหญ่ ในระดับประเทศ ปี 2561”	3
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	8
ท่ามะนาวเฟื่องฟู จาก “��หมู” สู่ “คาร์บอนเครดิตเงินล้าน”	14
“ยะลดมลพิษ พัฒนาคุณภาพชีวิตให้ชุมชน”	26
“ถึงมหัศจรรย์” สร้างสรรค์ชุมชนต้นแบบระดับประเทศ	38
“ไม่มีรถ ไม่มีที่ ไม่มีถัง ไม่มีสตางค์” รวมพลังจัดการของเหลือใช้	55
“บูรณาการทุกภาคส่วน ชวนชุมชนจัดการขยะในเขตเมือง”	69
“เงาพระงาม: เมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน”	80
“เทศบาลเมืองเงาสามยอด ชุมชนไร้ถังขยะ ตั้งแต่ ปี 2551 – ปัจจุบัน”	89
คำปิดเล่มของอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี	103
คณะผู้จัดทำ	104

จังหวัดก้าวเดิน

“

การบริหารจัดการขยะมูลฝอยจังหวัดลพบุรี
สู่ “รางวัลชนะเลิศจังหวัดสะอาด
ประเภทกลุ่มจังหวัดขนาดใหญ่
ในระดับประเทศ ปี 2561”

”

ปัจจุบันปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชนได้ทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตชุมชนเมือง ซึ่งมีประชากรจำนวนมากทำให้เกิดอัตราการขยายตัวของชุมชนอย่างรวดเร็ว ประกอบกับมีกิจกรรมการอุปโภคบริโภคที่สูงขึ้นทำให้ส่งผลต่ออัตราการเพิ่มของปริมาณขยะมูลฝอยของท้องถิ่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อด้านสิ่งแวดล้อมมากมาย เช่น ปัญหาปริมาณขยะตกค้าง ปัญหาขยะส่งกลิ่นเหม็นรบกวน เป็นต้น ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมของประชาชนในชุมชน และขาดการจัดการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ในปี พ.ศ. 2559 คณะรัฐมนตรีได้กำหนดนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทยตาม Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่เป็นนโยบายสำคัญเร่งด่วนของรัฐบาล ภายใต้โครงการ **“ประเทศไทยไร้ขยะ” (Thailand Zero Waste)**

กระทรวงมหาดไทยจึงได้นำแนวทางตามนโยบายมาดำเนินโครงการ **“จังหวัดสะอาด”** เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในภาพรวมทั้งประเทศ จังหวัดลพบุรีจึงเกิดแนวคิดที่จะลดปริมาณขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทางเป็นการเสริมสร้างวินัยและลดปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรีในสมัยนั้น (นายภานุ แยมศรี) ได้กำหนดทิศทางอย่างเป็นรูปธรรม ในปี พ.ศ. 2559 โดยจังหวัดลพบุรีได้มีการจัดโครงการอบรมสัมมนาและศึกษาดูงานการจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืนขึ้น โดยการนำผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นศึกษาเรียนรู้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืน ณ จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งเป็นพื้นที่นำร่อง จำนวน 28 แห่ง

ในปี พ.ศ. 2560 ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี (นายสุปกิต โพธิ์ปภาพันธ์) ได้นำผลจากการศึกษาดูงานมากำหนดนโยบาย พัฒนาต่อยอด การดำเนินงานการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่ต้นทางตามนโยบายรัฐบาลอย่างจริงจัง โดยมุ่งเน้นการดำเนินงานแบบบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วน ผ่านกระบวนการ TPARN ของส่วนราชการ และการดำเนินงานพลัง **“บวร”** (บ้าน วัด ราชการ) ในพื้นที่ต้นแบบ ทั้ง 2 กระบวนการทำงานสอดประสานไปพร้อมกัน โดยผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรีมอบนโยบายการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยที่ต้นทางผ่านคณะกรรมการฯ ซึ่งมีหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม และเอกชน ร่วมเป็นคณะทำงาน โดยใช้

กระบวนการ TPARN คือ

- 1 การทำงานเป็นทีม (Team)
- 2 การกำหนดแผนงาน (Plan)
- 3 การลงมือปฏิบัติ (Activity)
- 4 การดำเนินงานเป็นแบบอย่างที่ดี (Result)
- 5 การสร้างเครือข่าย (Network)

จังหวัดลพบุรีได้นำแนวทางข้างต้นถ่ายถอดสู่การทำงานในระดับพื้นที่ผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง โรงเรียน วัด และภาคเอกชน โดยแบ่งหน่วยงานประสานการดำเนินงานและรับผิดชอบหลัก 10 หน่วยงาน คือ

- การอบรมให้ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยที่ต้นทางและสนับสนุนทางวิชาการ มอบหมายให้สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลพบุรี
- การจัดการขยะมูลฝอยที่ต้นทาง กลางทาง ปลายทางของชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มอบหมายสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดลพบุรี
- การจัดการขยะมูลฝอยของส่วนราชการ มอบหมายสำนักงานจังหวัดลพบุรี
- การจัดการขยะมูลฝอยอันตราย มอบหมายองค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี
- การจัดการขยะมูลฝอยติดเชื้อ มอบหมายสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลพบุรี
- การจัดการขยะมูลฝอยในสถานศึกษา มอบหมายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 และ 2
- การจัดการขยะมูลฝอยในวัดและศาสนสถาน มอบหมายสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลพบุรี
- การจัดการขยะมูลฝอยในภาคการเกษตร มอบหมายสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลพบุรี
- การจัดการขยะมูลฝอยประเภทขยะอิเล็กทรอนิกส์ในภาคอุตสาหกรรม มอบหมายสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลพบุรี

โดยบูรณาการการทำงานผ่านคณะกรรมการกรมการจังหวัดลพบุรี คณะกรรมการปฏิกฏมูลฝอยจังหวัดลพบุรี และคณะกรรมการติดตามการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยที่ต้นทาง โดยมีท่านผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี เป็นผู้ติดตามการดำเนินงานด้วยตนเอง ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานในแต่ละภาคส่วน ดังนี้

1 การดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน โดยการพัฒนาต่อยอดนำไปสู่การจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 125 แห่ง นายอำเภอทุกอำเภอ มุ่งเน้นการจัดการขยะมูลฝอยโดยยึดหลัก 3R **“ใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่”** เพื่อลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิด หากยังมีขยะมูลฝอยตกค้างจะเข้าสู่กระบวนการคัดแยก 4 ประเภท เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ก่อนส่งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปกำจัดต่อไป ได้แก่ 1) ขยะอินทรีย์ ปริมาณที่เกิดขึ้น ร้อยละ 64 นำไปเลี้ยงสัตว์ ทำปุ๋ยหมัก หรือทำแก๊สชีวภาพ 2) ขยะรีไซเคิล ปริมาณที่เกิดขึ้น ร้อยละ 30 คัดแยกนำเข้าสู่กระบวนการธนาคารขยะรีไซเคิล

3) ขยะทั่วไป ปริมาณที่เกิดขึ้น ร้อยละ 3 นำไปอัดแท่ง เพื่อทำพลังงานเชื้อเพลิง หรือประดิษฐ์เป็นของใช้ 4) ขยะอันตราย ปริมาณที่เกิดขึ้น ร้อยละ 3 คัดแยกเก็บในถังขยะสีแดงที่ปิดมิดชิด เพื่อรวบรวมส่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี นำส่งให้บริษัทเอกชนนำไปกำจัดอย่างถูกหลักวิชาการ

2 การดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในส่วนของโรงเรียน ผ่านโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) ในการดำเนินกิจกรรมมุ่งเน้นปลูกฝังและสร้างวินัยให้กับเยาวชน โดยสอนให้คัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ เช่นการนำขยะอินทรีย์ไปทำปุ๋ยหมัก เพื่อใส่ในแปลงผักสวนครัวของโรงเรียนแล้วนำผลผลิตที่ได้ไปใช้เป็นอาหารกลางวัน เป็นการลดรายจ่าย ถ้ามีปริมาณมาก ๆ ก็จำหน่ายให้กับผู้ปกครอง ส่วนขยะรีไซเคิลก็นำฝากเข้าธนาคารขยะรีไซเคิลของโรงเรียน ขยะทั่วไปนำไปประดิษฐ์เป็นวัสดุเหลือใช้นำกลับมาใช้ประโยชน์ เช่น เสื้อกันฝนจากถุงนม ตะกร้าจากกระป๋อง จังหวัดลพบุรียังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างสถานศึกษาภายในและภายนอกจังหวัด ภายใต้โครงการการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ (Best Practice) เป็นการนำผลงาน นวัตกรรม ที่ต่อยอดจากการจัดการขยะมูลฝอยในโรงเรียนมาสร้างเป็นมูลค่าเพิ่ม หรือแก้ปัญหาปริมาณขยะมูลฝอยภายในโรงเรียน เช่น การนำกระดาษมาหมักกับน้ำฉีไต้เดือนเพื่อปลูกต้นไม้แทนการใช้ดิน การทำอิฐตัวหนอนจากเศษถุงพลาสติกและกระดาษ เป็นต้น กิจกรรมดังกล่าวจะติดตัวเด็กไป และสามารถนำกลับไปถ่ายทอดให้ผู้ปกครองที่บ้านปฏิบัติตามแนวทางที่โรงเรียนปลูกฝังมาอย่างต่อเนื่อง และโรงเรียนสามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนและชุมชน เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยที่ต้นทาง เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ การเข้าถึงข้อมูลให้กับประชาชนในชุมชนอีกช่องทางได้

3 การดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในส่วนของวัด ศาสนสถานอื่นๆ ผ่านโครงการ 1 วัด 1 สิ่งแวดล้อมดีเด่น ซึ่งมุ่งเน้นปลูกฝังอบรมสั่งสอนให้ประชาชน ชุมชน เยาวชน รู้จักการคัดแยกขยะมูลฝอยและการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ โดยใช้วิธีเทศนาสอดแทรกเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยในทุกช่วงเทศกาล งานพิธีต่างๆ และจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภายในชุมชน เช่น การนำไปไม้มาทำภาชนะใส่อาหารแทนการใช้โฟม การทำแก๊ซชีวภาพจากเศษอาหารในวันพระและวันสำคัญทางศาสนาต่างๆ การทำธนาคารน้ำใต้ดิน เป็นต้น

4 การดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในส่วนของส่วนราชการ จังหวัดลพบุรีดำเนินการพัฒนาอบรมให้ความรู้ส่วนราชการต่างๆ ให้ตระหนักและลดปริมาณการก่อให้เกิดขยะมูลฝอยในแต่ละวัน โดยการณรงค์ผ่านโครงการทุกวันอังคารแต่งชุดไทย กินบุฟเฟต์กับผู้ว่าราชการจังหวัด และทุกหน่วยงานจะมีการคัดแยกขยะมูลฝอยในสำนักงาน เพื่อนำมาขายในกิจกรรมธนาคารขยะสร้างรายได้บริเวณข้างศาลากลางจังหวัดลพบุรีทุกเดือน

5 การดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในส่วนของหน่วยงานทหาร จังหวัดลพบุรี สนับสนุนส่งเสริมให้ขยายการดำเนินกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยที่ต้นทางในทุกภาคส่วน ซึ่งหน่วยงานในสังกัดกระทรวงกลาโหมในพื้นที่จังหวัดลพบุรีมีจำนวนมาก ได้เข้าร่วมกิจกรรมโดยการคัดแยกขยะมูลฝอยออกเป็น 4 ประเภท เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ เช่น การนำขยะอินทรีย์จากโรงครัวมาเลี้ยงเป็ด ปลา และทำน้ำหมักชีวภาพ ใช้ในแปลงผักอินทรีย์ การประดิษฐ์เศษวัสดุเหลือใช้ในในกลุ่มแม่บ้าน เช่น การทำกระเป๋าจากถุงพลาสติก การทำหมวกจากกล่องกระดาษ ทำให้ลดรายจ่าย และสามารถนำผลผลิตกลับไปเข้าสู่สวัสดิการครอบครัวของกำลังพล ซึ่งปัจจุบันทางหน่วยงานทหารได้คิดนวัตกรรมการนำขวดพลาสติกมาทำเป็นเส้นใย เพื่อใช้ทอเป็นชุดฝึกทหารใช้ในหน่วยงาน เป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอย และลดรายจ่ายของหน่วยงาน

6 การดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในส่วนของภาคเอกชน สนับสนุนส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยที่ต้นทางภายในโรงงานอุตสาหกรรม บริษัท ห้างร้าน โดยมุ่งเน้นการลดปริมาณขยะมูลฝอย การคัดแยกขยะมูลฝอย เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ และการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผ่านโครงการโรงงานอุตสาหกรรมสีเขียว

การดำเนินด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัดลพบุรีแบบบูรณาการสร้างความร่วมมือ จึงประสบผลสำเร็จทั้งในแนวระนาบ คือ ประชาชน ชุมชน วัด เอกชน และในแนวตั้ง คือ โรงเรียน ส่วนราชการทุกหน่วยในจังหวัดลพบุรี อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ในการดำเนินงาน ส่งผลให้ปริมาณขยะมูลฝอยของจังหวัดลพบุรีลดลงตามเป้าหมายจังหวัดสะอาด ลดปริมาณการเกิดก๊าซเรือนกระจก ที่ส่งผลต่อสภาวะโลกร้อน สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ ให้ผู้สนใจเข้ามาศึกษา แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องตามแผนพัฒนาประเทศ 20 ปี ประเด็นที่ 5 การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นำมาซึ่งรางวัลแห่งความภาคภูมิใจของชาวลพบุรีหลายรางวัล ได้แก่ รางวัลชนะเลิศจังหวัดสะอาด ประเภทจังหวัดขนาดใหญ่ ในระดับประเทศ เป็นต้น

บทสรุปผู้บริหาร

“

เปลี่ยน “**ขยะ**” เป็น “**พลัง**”
ก้าวอย่างและทางเดินจังหวัดลพบุรี
สู่รางวัลชนะเลิศจังหวัดสะอาด
ประเภทกลุ่มจังหวัดขนาดใหญ่
ในระดับประเทศ ปี 2561

”

จังหวัดลพบุรีได้พัฒนาความรู้และบทเรียนในการบริหารจัดการขยะชุมชนมาอย่างจริงจัง และต่อเนื่องและได้ดำเนินการอย่างมีเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจนตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2559 จนสามารถประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมเมื่อได้รับรางวัลชนะเลิศจังหวัดสะอาด ประเภทจังหวัดขนาดใหญ่ ในระดับประเทศ ปี 2561

ความรู้และบทเรียนในการเปลี่ยน “ขยะ” เป็น “พลัง” ก้าวอย่างและทางเดินจังหวัดลพบุรีนี้ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรีที่เห็นว่าจะต้องจัดให้มีการถอดบทเรียน จัดการความรู้ในเรื่องการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในจังหวัดลพบุรี เพื่อก่อให้เกิดความรู้ที่เป็นนวัตกรรม (innovation) ที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรีได้พัฒนาขึ้นเพื่อประโยชน์ในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ทั้งที่เป็นความรู้ (knowledge) เครื่องมือ (equipment) วิธีการ (method) รวมทั้งปฏิบัติการที่ดี (best practices) และอื่นๆ ตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการ “ลพบุรีเมืองสะอาด” จนถึงปัจจุบัน ขึ้นอย่างเป็นระบบให้ถูกต้องตามหลักวิชาการแล้วจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ที่ชุมชนอื่นๆ ทั้งในและนอกจังหวัดลพบุรีสามารถนำไปศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนตั้งแต่ต้นทางได้อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน อันจะนำไปสู่การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนแบบมีส่วนร่วมจากประชาชนและทุกภาคส่วนอย่างจริงจังและอย่างยั่งยืน จึงขอความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ในฐานะองค์กรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นและกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นเป็นอย่างดีเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ

จากการศึกษาข้อมูลการบริหารจัดการขยะชุมชนพบว่าเมืององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่องจนสามารถเป็นแบบอย่างการเรียนรู้ได้ในระดับหนึ่ง รวม 7 แห่ง ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ ในพื้นที่ชนบท ได้แก่ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล 2) องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อม อำเภอชัยบาดาล 3) องค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู อำเภอเมือง และ 4) เทศบาลตำบลโพตลาดแก้ว อำเภอท่าเรือ และในพื้นที่เมืองและกึ่งเมือง ได้แก่ 1) เทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง 2) เทศบาลตำบลท่าศาลา อำเภอเมือง และ 3) เทศบาลเมืองเขาสามยอต อำเภอเมือง การจัดการความรู้และถอดบทเรียนเริ่มจากการศึกษาบริบทของแต่ละพื้นที่ การลงศึกษาภาคสนามเพื่อสำรวจชุมชน สัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้บริหาร (นายก รองนายก ปลัด) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคีเครือข่ายที่มีส่วนร่วมอย่างสำคัญ และประชาชนโดยทั่วไป ทั้งนี้ได้สังเกตการดำเนินงานและศึกษาเอกสารต่างๆ ด้วย มีการตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลโดยการตรวจสอบแบบสามเส้า แล้วนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำผลที่ได้มาสังเคราะห์เป็นความรู้และบทเรียนในการบริหารจัดการขยะชุมชนของจังหวัดลพบุรี

ผลการศึกษาพบว่าความรู้และบทเรียนในการบริหารจัดการขยะชุมชนของจังหวัดลพบุรี ในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 7 แห่งนี้มีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

1 ดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยตามแผนปฏิบัติการประเทศไทยไร้ขยะตามแนวทางประชารัฐ โดยใช้หลัก 3 ช. (3 R's) โดยได้นำมาประยุกต์และกำหนดหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการขยะ ดังนี้

1.1 **ใช้น้อย (reduce)** โดยได้รณรงค์ กำหนดเป็นกฎข้อห้าม และเน้นการใช้วัสดุท้องถิ่น และภูมิปัญญาชาวบ้านทดแทนการใช้ถุงพลาสติกและโฟม เช่น **ถุงผ้า ตะกร้า ปิ่นโตแทนการใช้ถุงพลาสติก ใช้ใบตอง ใบบัว จาน ชาม แทนการใช้โฟม** เป็นต้น อบต.โก่งธนูสนับสนุนนวัตกรรม พวงหรีดจักสานตัดจากไม้ไผ่แทนพวงหรีดแบบเดิมที่ก่อให้เกิดขยะซึ่งสามารถสร้างงานสร้างรายได้ให้ชุมชน มากกว่า 250,000 บาท/ปี สามารถลดขยะที่มาจากพวงหรีดแบบเดิมตามวัดต่างๆ มากกว่า 500 พวง/ปี ซึ่งสามารถสร้างงานที่เกิดจากการพลิกฟื้นภูมิปัญญาท้องถิ่นแล้วยังสามารถสร้างรายได้ให้ชุมชนโดยเฉพาะผู้สูงอายุได้อีกด้วย

1.2 **ใช้ซ้ำ (reuse)** โดย ได้เน้นการรณรงค์ให้ประชาชนและนักเรียนใช้วัสดุหรือภาชนะที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำแล้วซ้ำอีกได้ เช่น **ถุงผ้า ตะกร้า ปิ่นโต** เป็นต้น แทนการใช้ถุงพลาสติกที่ใช้ได้ครั้งเดียว (หรือน้อยครั้ง) แล้วต้องทิ้ง

1.3 **ใช้ประโยชน์ใหม่ (recycle)** โดย

- เริ่มจากสร้างความรู้ความเข้าใจ...จนเกิดการเห็นคุณค่าและความสำคัญ และลงมือจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจกับกลุ่มผู้นำรวมทั้งสร้างอาสาสมัคร และแกนนำครัวเรือนต้นแบบ ทั้งจากการไปศึกษาดูงานและการประชุมอบรมตามแนวคิดที่ว่า **“ขยะมีค่า อย่าทิ้ง”** จนเกิดการเห็นคุณค่าและความสำคัญและลงมือจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง ซึ่งได้รับความร่วมมือจากครัวเรือนต่างๆ เป็นอย่างดี

- การจัดการขยะอินทรีย์ จากความรู้โดยทั่วไปว่าร้อยละ 64 เป็นขยะอินทรีย์ที่เกือบทั้งหมดเกิดจากครัวเรือน ถ้าบริหารจัดการไม่เป็นก็จะทำให้ขยะส่วนอื่น (อีกร้อยละ 36) จะกลายเป็นขยะที่ไม่มีประโยชน์และบริหารจัดการไม่ได้ไปด้วย โดยได้รณรงค์ให้ประชาชนคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง (ในครัวเรือน) แล้วจัดการขยะอินทรีย์ ให้เกิดประโยชน์ โดยการผลิตเป็นปุ๋ยอินทรีย์ ทั้งการหมักเป็นถังขยะเปียกและการทำน้ำหมักชีวภาพ ซึ่งนอกจากจะเป็นการสร้างความปลอดภัยให้กับดินด้วยจุลินทรีย์ ไล่เดือน และธาตุอาหาร ทำให้ประชาชนได้บริโภคผักผลไม้และข้าวที่ปลอดภัยจากปุ๋ยเคมี (เช่น โครงการ **“บ้านนี้มีรัก ปลูกผักกินเอง”** และ **“บ้านนี้มีผล ผู้คนรักกัน”** ที่ อบต.โก่งธนู เป็นต้น) ประชาชนส่วนใหญ่สุขภาพดีขึ้นทั้งร่างกายและจิตใจ และเป็นการลดภาวะโลกร้อนไปพร้อมกันด้วย นอกจากนี้ อบต.ท่ามะนาวยังนำมูลสุกรมาผลิตเป็นแก๊สชีวภาพจากมูลสุกร จนเป็น **“ตำบลพึ่งพาตนเองด้านพลังงาน”** ตั้งแต่ปี 2561 จนถึงปัจจุบัน และชี้แจงจากการผ่านการหมัก

แล้วนำไปผสมถ่านไบโอชาเป็นปุ๋ยคุณภาพด้วย และได้นำน้ำมันพืชที่ผ่านการใช้ในครัวเรือนมาผลิตเป็นพลังงานทดแทนประเภทไบโอดีเซลใช้ในการเกษตรรวมทั้งได้นำเศษไม้/ไม้ไผ่ โดยนำมาเผาด้วยเตาเผาความร้อนสูง ทำให้สามารถขายถ่านไบโอชาเป็นรายได้เสริมได้อีกทางหนึ่งด้วย ในขณะที่ ทต.ท่าศาลาจัดตั้งเป็นศูนย์ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ขึ้น เป็นต้น

- การจัดการขยะที่สามารถแปรรูปใช้ประโยชน์อื่นได้ จากความรู้ว่าโดยทั่วไปอีก ร้อยละ 30 เป็นขยะที่สามารถนำมาสร้างประโยชน์ได้จากการ **“นำมาแปรรูปให้เกิดประโยชน์อื่น ๆ”** จึงรณรงค์ให้จัดตั้ง **“ธนาคารขยะ”** ขึ้น โดยเน้นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสำคัญจากชาวบ้านและผู้นำชุมชน เช่น อบต. ท่ามะนาว มีสมาชิก 130 ครัวเรือน มีเงินช่วยเหลือสมาชิกศพละ 30 บาทต่อครัวเรือน อบต. ม่วงค่อม มีสมาชิก 981 หลังคาเรือน มีเงินช่วยเหลือสมาชิกศพละ 30 บาทต่อครัวเรือน อบต. โกงธนูมีจิตอาสาสามารถร่วมกันเป็นคณะกรรมการฯ ในระดับหมู่บ้าน มีสมาชิกมากกว่า 1,700 คน จัด **“สวัสดิการเพื่อนช่วยเพื่อน”** สมาชิกศพละ 50 บาทต่อคน ทต.ท่าศาลา มีสมาชิก 245 ราย มีเงินช่วยเหลือสมาชิกศพละ 30 บาทต่อคน ในขณะที่ ทต.โพตลาดแก้วจัดตลาดนัดของเหลือใช้ขึ้น แล้วให้สมาชิกนำเงินสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นต้น

- การจัดการขยะทั่วไป (ซึ่งจะมีอยู่ราวร้อยละ 3) ได้พยายามสร้างและใช้ประโยชน์ให้มากที่สุดเพื่อให้เหลือทิ้งจริงๆ ให้น้อยที่สุด โดยสนับสนุนให้ชมรมผู้สูงอายุและนักเรียนผลิตเป็นสิ่งประดิษฐ์เพื่อนำมาสร้างรายได้ให้ชุมชนและผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่น ซองกาแฟสามารถทำเป็นกระเป่า กล่องน้ำผลไม้สามารถทำเป็นหมวก หลอดกาแฟสามารถทำเป็นหมอนและที่นอนสำหรับผู้ป่วยติดเตียง ถูกลมโรงเรียนสามารถทำเป็นผู้ปูโต๊ะ ขวดพลาสติกสามารถทำเป็นโคมไฟ/กระถางต้นไม้ ซองขนมสามารถทำเป็นดอกไม้ประดับ กระจงสามารถทำเป็นตะกร้าและกระเช้า ยางรถยนต์มาทำสิ่งประดิษฐ์เฟอร์นิเจอร์ กระจงต้นไม้ ทำธนาคารน้ำใต้ดิน (ลดแหล่งเพาะพันธุ์ ยุงลายและเชื้อโรคต่างๆ ได้) โดย อบต. ม่วงค่อมนำกะลามะพร้าวมาพัฒนาเป็น **“กะลาม้าคคี”** เป็นอุปกรณ์ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพที่ดี อบต. ท่ามะนาวใช้เทคโนโลยีเครื่องอบแห้ง (ไบโอดี) อบขยะให้แห้งและอัดก้อน RDF ส่งเป็นเชื้อเพลิง ทั้งนี้ส่วนที่เหลือและไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้จริง ได้รณรงค์ให้นำมารวมกันที่จุดรวบรวมขยะทั่วไปเพื่อส่งอัดเป็นขยะก้อนเพื่อส่งให้บริษัทที่มารับไปผลิตเป็นเชื้อเพลิง หรือน้ำมันต่อไป

- การจัดการขยะอันตราย ซึ่งประกอบด้วยขยะพิษและขยะติดเชื้อ ซึ่งมีอยู่ประมาณ ร้อยละ 3 ดำเนินการ โดยขยะพิษ จัดสถานที่รวบรวมไว้แล้วเจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วนจังหวัดมารับไปทำลายอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการต่อไป ส่วนขยะติดเชื้อได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนนำไปทิ้งที่จุดรวบรวมติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ได้จัดเตรียมไว้ แล้วเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลพระนารายณ์มหาราชรวบรวมไปทำลายอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการต่อไป

- การบริหารจัดการน้ำเสียชุมชน เน้นการจัดทำธนาคารน้ำใต้ดินให้ครอบคลุมในทุกพื้นที่ที่มีปัญหาน้ำท่วมขัง อีกทั้งการดำเนินการจัดทำธนาคารน้ำใต้ดินยังสามารถเชื่อมโยงกับงานบริหารจัดการขยะได้

2 ความสำเร็จของการบริหารจัดการขยะชุมชนอย่างบูรณาการครบวงจรในจังหวัดลพบุรี มาจากหลักการดำเนินการสำคัญ ได้แก่

2.1 **หลักความรับผิดชอบ** โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจ ปลุกจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นคุณค่าของการที่ทุกฝ่ายทุกคนจะต้องรับผิดชอบต่อจัดการขยะชุมชน โดยเน้นว่า **“ขยะเป็นเรื่องของเราทุกคน เมื่อเราเป็นผู้สร้างขยะ ดังนั้นเราต้องรับผิดชอบต่อขยะที่เราสร้างขึ้นด้วย”**

2.2 **หลักการมีส่วนร่วม** โดยเน้นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสำคัญของประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ 1) การมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของขยะ โดยไม่ปัดความรับผิดชอบว่าเป็นเรื่องของ อบต./เทศบาลเท่านั้น 2) การมีส่วนร่วมในการแสวงหาความรู้เพื่อร่วมกันวางแผนในการบริหารจัดการขยะ 3) การมีส่วนร่วมในการลงมือบริหารจัดการขยะ โดยเริ่มตั้งแต่การคัดแยกขยะตั้งแต่ครัวเรือนซึ่งเป็นต้นทางของขยะ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบและพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น และ 5) การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการบริหารจัดการขยะครบวงจรนี้ซึ่งผลสำเร็จที่สำคัญคือการมีสุขภาวะที่ดีของทุกคนในชุมชน/ตำบล ทำให้ประชาชนเกิดความกระตือรือร้นในการร่วมมือกับทางราชการ เกิดความเข้มแข็งและสามัคคีในชุมชน

2.3 **หลักความโปร่งใส ตรวจสอบได้** โดยได้วางแนวทางให้กองทุนธนาคารขยะดำเนินการประชุมชี้แจง รายงานยอดรายรับ/รายจ่าย กำหนดราคากลางการซื้อขาย เผยแพร่ข้อมูล มีคณะกรรมการ ชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้จนเป็นที่ไว้วางใจของสมาชิก

3 ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะชุมชนแบบบูรณาการครบวงจรในจังหวัดลพบุรี

3.1 **คนพร้อม-ใจพร้อม** โดยทีมงานทุกคนต้องมี **“หัวใจ”** ที่อยากเห็นตำบลปลอดขยะ มีความมุ่งมั่นที่จะนำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน และพร้อมจะเป็นแบบอย่างให้ประชาชนทำตาม

3.2 **กลยุทธ์การหาแนวร่วม** โดยลงพื้นที่อย่างจริงจัง ยึดหลัก **“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”** เพื่อทำความเข้าใจพร้อมจูงใจให้ทุกครัวเรือนคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง โดยจูงใจให้เห็นว่าสามารถร่วมมือกันทำได้

3.3 **สร้างเครือข่ายมาช่วยงาน** โดยใช้หลักการบูรณาการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดำเนินการบริหารจัดการขยะ (บ้าน-ทุกครัวเรือนในตำบล วัด- วัดทุกวัดในเขตตำบล ราชการ-หน่วยงานราชการทุกหน่วยงานในเขตตำบล อบต./เทศบาล โรงเรียน รพ.สต. เป็นต้น) เพราะพระมีบารมีชักจูงประชาชนได้ ครูมีบารมีชักจูงผู้ปกครองนักเรียนทุกบ้าน หมอมีบารมีชักจูง อสม. ทุกบ้าน จิตอาสา ทำดีด้วยหัวใจ เป็นต้น

3.4 ประชาชนตื่นตัวพร้อมปรับตัวกิจกรรมเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยชักจูงให้ประชาชนร่วมมือคัดแยกขยะ และสมัครเป็น ออกล. (อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก) ครอบคลุมทั้งตำบลแล้วดำเนินการจัดประกวดหมู่บ้านสะอาด เพื่อให้หมู่บ้านเกิดความกระตือรือร้น เป็นต้น

จากความรู้และบทเรียนในการบริหารจัดการขยะชุมชนของจังหวัดลพบุรี ในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 7 แห่ง ที่ยึดหลัก **“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”** ทำให้ประชาชนเข้าใจ เข้าร่วมโครงการด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (บวร.) ด้วย **“หัวใจ”** ที่มุ่งมั่นและเสียสละ เป็นพลังที่จะมุ่งสู่ความสำเร็จอย่างแท้จริง ทำให้ปริมาณขยะนั้นลดลงอย่างเห็นได้ชัด บ้านเรือน ถนนภายในหมู่บ้าน ชุมชน สถานที่สาธารณะสะอาดสวยงามขึ้น ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้จากการขายขยะ มีสวัสดิการเพิ่ม ปลอดภัย ชุมชนน่าอยู่ ส่งผลให้พื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 7 แห่ง ได้รับรางวัลแห่งความภาคภูมิใจมากมาย เป็นแหล่งการศึกษาเรียนรู้ดูงานของหน่วยงาน องค์กร และ อปท.ต่างๆ และได้เผยแพร่และแสดงผลงานในงาน/โอกาสสำคัญอีกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้จังหวัดลพบุรีได้รับรางวัลชนะเลิศจังหวัดสะอาด ประเภทจังหวัดขนาดใหญ่ ในระดับประเทศ ปี 2561 ซึ่งนับเป็นความภาคภูมิใจร่วมกันของชาวจังหวัดลพบุรีอย่างยิ่ง

ความรู้และบทเรียนการบริหารจัดการขยะชุมชนแบบบูรณาการครบวงจรของจังหวัดลพบุรี

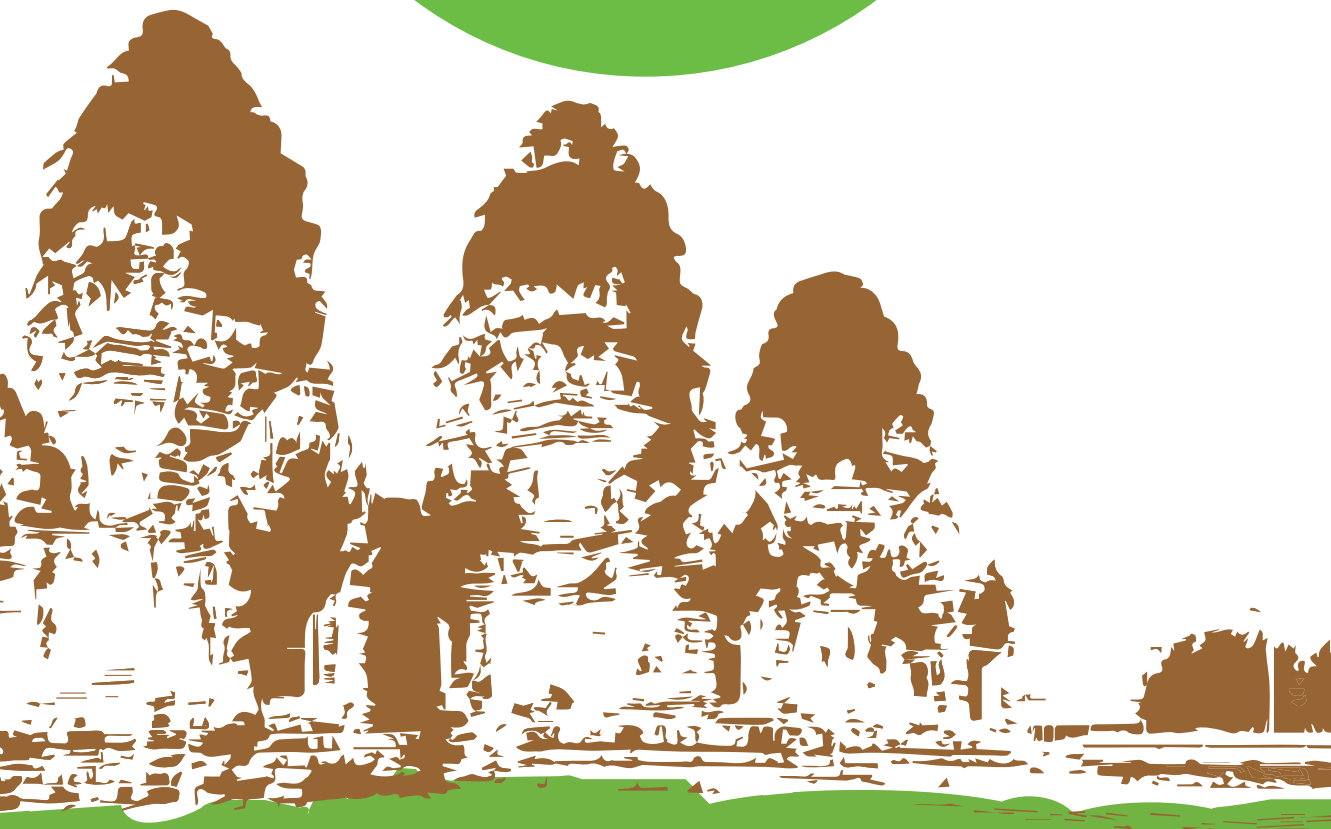
ท่ามะนาวเฟื่องฟู จาก “��หมู” สู่ “คาร์บอนเครดิตเงินล้าน

“

บทเรียนการจัดการขยะชุมชนอย่างยั่งยืน
ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว
ตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล
จังหวัดลพบุรี

”

นามตำบลจากเรื่องเล่า “ชาวท่ามะนาว”

บ้านท่ามะนาว เป็นหมู่บ้านที่มีแม่น้ำป่าสักไหลผ่าน และใช้เป็นเส้นทางคมนาคม การประกอบอาชีพประมง ทั้งใช้ในการเดินทาง แม่น้ำป่าสักจึงเป็นแหล่งน้ำที่ใช้ประโยชน์หลายประการ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เมื่อครั้งในอดีตก็จะมีการติดต่อค้าขายต่างพื้นที่ โดยเฉพาะการค้าข้าว การนำข้าวไปขายจะต้องมีท่าเทียบเรือเพื่อนำข้าวขึ้นเรือ ในบริเวณที่เป็นท่าเทียบเรือจะมีต้นมะนาวขนาดใหญ่มากซึ่งชาวบ้านใช้ประโยชน์จากต้นมะนาวนี้ทั้งในการบริโภคและการใช้ร่มเงา จึงได้ตั้งชื่อว่า **“บ้านท่ามะนาว”** และเป็นตำบลท่ามะนาว จนถึงปัจจุบัน

มีพื้นที่ 26.4 ตารางกิโลเมตร หรือ 19,273 ไร่ ครอบคลุม 8 หมู่บ้าน 1,415 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 3,332 คน (ชาย 1,611 คน หญิง 1,721 คน)

จากแนวคิดที่ว่า “ตราบใดก็คนยังกิน ขยะไม่มีวันหมด” จะทำอะไรให้ขยะเกิดประโยชน์

วิสัยทัศน์ที่ว่า **“ตำบลแห่งพลังงานทดแทน ส่งเสริมคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจพอเพียง”** ทำให้นายวสันต์ ตรีชัย ซึ่งในอดีตเคยดำรงตำแหน่งกำนันตำบลท่ามะนาว ต่อมาเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว เมื่อปี พ.ศ.2547 ถึงปัจจุบัน ถึง 4 วาระ ได้เห็นสภาพการเปลี่ยนแปลงของชุมชนหมู่บ้านมีการพัฒนาขึ้นเนื่องจากอยู่ใกล้เคียงชุมชนเมือง คือ ขยะและมีแนวคิดที่ว่าตราบใดที่คนยังมีการบริโภคอาหาร ปัญหาที่จะตามมาคือขยะ การใช้บรรจุภัณฑ์อาหาร และภาวะความเร่งรีบในสภาวะเร่งด่วนทำให้คนในชุมชนหมู่บ้านไม่ประกอบอาหารเอง พึ่งพาอาศัยร้านสะดวกซื้อและอาหารสำเร็จรูป ทำให้เกิดขยะในครัวเรือนปริมาณมากขึ้นทุกๆ ปี

ปัญหาขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว

เกิดจากปัญหาขยะมูลฝอยไม่มีที่ทิ้ง จึงมีการนำขยะมูลฝอยไปลักลอบทิ้งตามจุดเปลี่ยวทำให้เกิดการอุจาดตาและส่งกลิ่นเหม็น

องค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว จึงเกิดแนวคิดให้ประชาชนในชุมชน ได้รู้จักการทิ้งขยะให้ถูกที่ถูกทาง และรู้จักการคัดแยกขยะในครัวเรือน

การบริหารขยะตามหลัก 3 ช.

การแก้ไขปัญหาขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 ตามแผนปฏิบัติการประเทศไทยไร้ขยะตามแนวทางประชารัฐ โดยใช้หลัก 3 ช. (3 R's) ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว ได้รับเลือกให้เป็นต้นแบบของการบริหารจัดการขยะในระดับอำเภอ ได้นำมาประยุกต์และกำหนดหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการขยะ ดังนี้

การจัดการขยะทั่วไป

- 1 การคัดแยกขยะรีไซเคิลเพื่อขาย โดยแจกถุงใส่ไว้ใส่ขวดพลาสติกง่ายแก่ผู้รับซื้อขยะ

- 2 ร่วมกับบริษัท ปตท. มอบเตาเผาขยะถึง 200 ลิตร ให้กับชุมชนไว้กำจัดขยะที่ต้องเผาทำลาย โดยรวมกลุ่มกัน 3-4 ครัวเรือน /1 ถึง เริ่มแรกเป็นเตาเผาขยะแบบคลองน้ำไหล จ.กำแพงเพชร

3 ประสานบริษัทรับซื้อขยะ นำรถขยะมารับซื้อถึงบ้านครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการโดยไม่ต้องบรรทุกขยะไปขายที่ร้าน

4 จัดตั้งธนาคารขยะ เริ่มจากการสมัครเป็นสมาชิกธนาคารขยะ ทุกหมู่บ้าน จำนวน 130 หลังคาเรือน เมื่อเกิดการเสียชีวิตจะมีเงินช่วยเหลือศพละ 30 บาท ต่อครัวเรือน เป็นเงิน 4,500 บาท

5 ประสานบริษัท TPIPL รับขยะทั่วไปไปเผา เป็นเชื้อเพลิง

6 ใช้เทคโนโลยีเครื่องอบแห้ง (ไบโอดาย) อบขยะให้แห้งและอัดก้อน RDF ส่งเป็นเชื้อเพลิง นอกจากการผลิตเตาเผาขยะ ในรหัส KL 1-4.0 และ 4.1 แล้ว องค์กรบริหารบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว ร่วมกับชุมชน ประชาชน บริษัท.ปตท. และมหาวิทยาลัยรัตนนคร ผลิตเครื่องอบแห้ง ถุงขยะ เพื่อนำไปขายเพิ่มมูลค่าขยะอีกทางหนึ่งคือเครื่องอบแห้งไบโอดาย

7 ใช้เป็นวัสดุเชื้อเพลิง เผาถ่านไปโอชาเผาด้วยความร้อนสูงจากเตาเผาขยะ KL 1-4.0 และ 4.1

8 เกิดนวัตกรรมถ่านไบโอชา เพื่อใช้หุงข้าว ปรุงอาหาร ในชีวิตประจำวัน บดทำก้อน ดูดกลิ่นไม่พึงประสงค์ ในรถ ในตู้เย็น ในห้องนอน และถ่านอัดแท่ง น้ำส้มควันไม้ไล่แมลง

9 ผลิตสิ่งประดิษฐ์จากขยะ ขยะที่สามารถนำมาเป็นสิ่งประดิษฐ์ ได้นำมาให้ชมรมผู้สูงอายุสร้างสิ่งประดิษฐ์ เพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชน และผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ได้แก่ พรหมเชือกทำจากเศษผ้า พวงหรีดจากสลากกินแบ่งรัฐบาล กระเป๋าจากเศษเชือกมัดฟาง คุณยายวัย 84 ปี ผู้สูงอายุได้รายได้จากการถักพรหม ดอกไม้จันทน์ เดือนละ 2,000 – 3,000 บาท เป็นต้น

การจัดการขยะอินทรีย์

1 ประเภทเศษอาหาร เศษผลไม้ เศษใบไม้

- ถังหมัก

ขยะอินทรีย์ส่วนใหญ่เกิดจากการบริโภคอาหาร การจัดการขยะอินทรีย์เริ่มจากครัวเรือน โดยการให้ประชาชนได้ถังหมักเศษอาหาร ในครัวเรือน ส่งเสริมให้ประชาชนใช้ถังหมักเศษอาหาร เศษผลไม้ในครัวเรือน และใช้กากน้ำตาลในการหมัก

- ถังขยะเปียก

- ถังขยะ Green Cone

นายวสันต์ ดรชัย นายกอบต.ท่ามะนาว ได้สาธิตวิธีการจัดทำถัง Green Cone และได้มอบถังต้นแบบให้ประชาชนไปใช้และขยายผล

- แก๊สชีวภาพในครัวเรือน

ที่ผลิตจากเศษอาหาร ขนาด 1 ลบ.ม.

- ธนาคารน้ำใต้ดิน จัดการเศษน้ำเสีย

จากครัวเรือน

2 ขยะอินทรีย์ประเภทมูลสัตว์

อาชีพเสริมอื่น นอกเหนือจากการปลูกพืชไร่ ทำนา ทำสวน คือการเลี้ยงสุกร เป็นรายได้เสริม ปัญหาที่ตามมา คือ กลิ่นมูลสุกร มีการร้องเรียนร้องทุกข์ จนทำให้งานพัฒนาท้องถิ่นไม่เต็มที่ เพราะต้องใช้เวลาในการเจรจาไกล่เกลี่ยปัญหากลิ่น

ปี พ.ศ.2556 สถาบันวิทยาการพลังงาน (วพน.) และ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ได้เข้ามาช่วยองค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว บริหารจัดการมูลสุกรที่เคยสร้างปัญหาเป็นช่วยแก้ปัญหาให้ประชาชนด้วยการสร้างบ่อหมักแก๊ส ถึง 5 เฟส ประชาชน 8 หมู่ ใช้แก๊สจากมูลสุกร เป็น **“ตำบลพึ่งพาตนเองด้านพลังงาน ในปี 2561”** และยังคงดำเนินการหลากหลายโครงการ ได้แก่

เกษตรกรที่ทำอาชีพฟาร์มหมู ในอดีตสร้างกลิ่นรบกวนประชาชน แต่ปัจจุบัน เป็นขี้หมูหอมลดรายจ่าย เพิ่มรายได้กันทุกครัวเรือน

- ก๊าซชีวภาพจากมูลสุกร ขนาดเล็ก สามารถใช้ประมาณ 3-5 ครัวเรือน และขนาด 8 ลบ.ม. ที่ใช้ได้ทั้งตำบล

- ขี้หมูจากการผ่านกระบวนการ นำไปผสมถ่านไบโอชา ในสัดส่วนที่เหมาะสม สามารถทำเป็นปุ๋ยคุณภาพ ใช้บำรุงผัก ต้นไม้ ของเกษตรกร และกลุ่มปลูกผักอินทรีย์ เพิ่มผลผลิต บำรุงดิน ใช้บำรุงพืชผลทางการเกษตร ทำให้มีพืชผักอินทรีย์รับประทานได้ตลอดปี

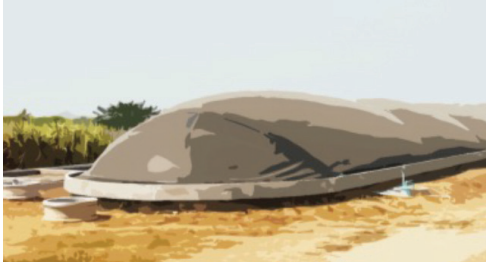

• คาร์บอนเครดิต

ปีที่ 1 ลดได้	309	ตัน CO ₂ / ปี	2559
ปีที่ 2 ลดได้	428	ตัน CO ₂ / ปี	2560
ปีที่ 3 ลดได้	1,077	ตัน CO ₂ / ปี	2561
ปีที่ 4 ลดได้	1,651	ตัน CO ₂ / ปี	2562
ปีที่ 5 ลดได้	xxx	ตัน CO ₂ / ปี	
ปีที่ 6 ลดได้	xxx	ตัน CO ₂ / ปี	
ปีที่ 7 ลดได้	xxx	ตัน CO ₂ / ปี	
"คาร์บอนสะสม 3,465 ตัน CO₂ / ปี"			

องค์กรที่ซื้อคาร์บอนเครดิต	
"ธนาคารแห่งประเทศไทย"	459 "ตัน"CO ₂
PTT GC	100 "ตัน"CO ₂
PTT GGC	28 "ตัน"CO ₂
"เจ้าหน้าที่"อปท."12"ราย"	83 "ตัน"CO ₂ "
"เจ้าหน้าที่"มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง"2"ราย"	20 "ตัน"CO ₂ "
"จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย"	27 "ตัน"CO ₂ "
"มูลนิธิจากเยอรมนี"	1,100 "ตัน"CO ₂ "
รวม	1,797 "ตัน"CO₂" เป็นเงิน 311,300.- "(ณ"มิถุนายน"62)"

3 ขยะอินทรีย์ประเภทน้ำมันที่ผ่านการใช้ในครัวเรือน ผลิตเป็นพลังงานทดแทน

- **ไบโอดีเซล** นำน้ำมันที่เหลือจากการประกอบอาหาร มาผลิตเป็นไบโอดีเซล มีทั้งแบบเขย่า และแบบเครื่องผลิตไบโอดีเซลเพื่อใช้กับรถการเกษตร และขายให้กับเกษตรกรที่ปลูกพืชผัก อสม. ใช้กับเครื่องพ่นหมอกควัน และวัดต่างๆ ที่มีมาปนสถานเผาศพ

- **ขยะอินทรีย์ประเภทเศษไม้ เศษไม้ไผ่** นายกวสันต์ฯ ได้ร่วมกับ ลุงคำ และลุงแหลม ผลิตเตาเผาขยะพลังงานสูงรูปแบบต่างๆ มีเตาเผาขยะที่ทำแจกชาวบ้าน เพื่อนำขยะที่เหลือจากการคัดแยกมาเผา จนทำให้ลุงถัน นवलแสง เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพสานแข่งปลาทุ ได้ใช้ข้อไม้ไผ่นำมาเผาด้วยเตาเผาความร้อนสูง ทำให้สามารถขายถ่ายไบโอชา มีรายได้เสริมจากการขายแข่งปลาทุ

6,000 บาทต่อเดือน เพิ่มขึ้นเป็นเดือนละ 10,000 บาทต่อเดือน

เป็นเพราะตำบลท่ามะนาวนั้นไม่มีที่ทิ้งขยะ จึงต้องหาทางออกโดยการสร้างเตาเผาขยะขึ้นมา โดยการคิดค้น วิเคราะห์ ลองผิดลองถูกและพัฒนานวัตกรรมของลุงคำ (K) และลุงแหลม (L) ต่อยอดเตา KL1 สู่ KL2 สู่เตาเผาขยะได้ผ่านคุณภาพสูง KL 3 เป็น KL 4 และ KL 4.1 ซึ่งเผาขยะได้ผ่านคุณภาพสูงมาก ได้ผลิตภัณฑ์ถ่านไปโอซาชั้นเลิศ เป็นตัวนำไฟฟ้าได้ นำมาหุงหาอาหาร บดอัดก้อน ดูดซับกลิ่น ผสมซีเมนต์ที่ผ่านกระบวนการเป็นปุ๋ยคุณภาพสูงส่งขายให้กลุ่มปลูกผักอินทรีย์ ปุ๋ยบำรุงดิน รวมทั้งได้นำสัสมควันไม้ใช้พ่นไล่แมลงศัตรูพืช

การจัดการขยะอันตราย

ขยะอันตรายจะถูกคัดแยกจากคร้วเรือนนำมาเก็บไว้จุดทิ้งขยะอันตราย (ถังแดง) ในหมู่บ้าน โดยแลกไข่ไก่และองค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว จะนำรถไปขนและส่งมอบเก็บ ณ จุดรวบรวมขยะของอำเภอเพื่อส่งมอบให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรีต่อไป

องค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว ได้ศึกษาเรียนรู้การจัดทำธนาคารน้ำใต้ดิน และได้นำมาใช้ในชุมชนหมู่บ้าน ประกอบกับวัสดุที่ใช้ในการทำธนาคารน้ำใต้ดิน ที่สามารถหาได้นั้นคือขยะที่เกิดในชุมชนได้แก่ ขวดน้ำ ยางรถยนต์ ท่อพีวีซี ที่เหลือจากการวางระบบน้ำในไร่อ้อยของประชาชน ดำเนินการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขัง โดยใช้ขยะที่มีอยู่ ทำให้ลดปริมาณขยะ ลดน้ำท่วมขัง และลดยุ่งยากที่เป็นพาหะนำเชื้อโรคไข้เลือดออก ตลอดจนช่วยภัยแล้งธนาคารน้ำแบบปิดบ่อแรกแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังบริเวณสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว บริเวณสองข้างถนนที่มีน้ำท่วมขัง จัดทำศูนย์เรียนรู้ธนาคารน้ำใต้ดิน ให้ประชาชนได้ไปศึกษาและดำเนินการแก้ไขน้ำท่วมขังในแต่ละคร้วเรือน

แนวคิดการขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะสู่ความสำเร็จ

ใช้แนวทางตามหลักคิด ร่วม “เปลี่ยนเพื่อโลกที่ดีกว่า” “เปลี่ยนเพื่อประเทศไทยที่ไร้กลิ่นเหม็นเน่าจากขยะ” ใช้หลัก 3 ข.

ผลแห่งนวัตกรรมการบริหารจัดการขยะ

1 ก่อประโยชน์

- ประโยชน์ต่อตนเอง** ประชากรมีรายได้หลักจากการเกษตรกรรม ทำสวนและการประมง นอกฤดูการไม่มีรายได้เสริม หลังจากที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาวได้มาบริหารงานและเป็นผู้บริหารจัดการขยะทำให้ทุกครัวเรือนรู้จักแยกขยะในครัวเรือน ขยะในครัวเรือนน้อยลงหรือแทบไม่มีขยะเลย เพราะขยะเหล่านั้นได้นำมาขาย และนำมาทำให้เกิดประโยชน์ในครัวเรือน เช่น ปลูกพืชผักสวนครัวโดยใช้ขยะหมัก น้ำหมักชีวภาพ ทำให้ลดรายจ่าย ในการซื้อพืชผักจากตลาดสามารถขายได้ องค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว ยังได้จัดสรรที่ดินสาธารณะให้ประชาชนทำแปลงผัก ปลูกพืชเกษตรแปลงใหญ่ สนับสนุนการตลาด ประสานนักวิชาการเกษตรให้ความรู้แนะนำการปลูกพืช งดการใช้ยาฆ่าแมลง หันมาใช้ปุ๋ยที่ผลิตจากเศษขยะอินทรีย์ น้ำหมักชีวภาพ และปุ๋ยคุณภาพสูง

- ประโยชน์ต่อชุมชน** การสร้างรายได้เสริมในครัวเรือน ทำให้เป็นอาชีพหลักโดยการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มผักอินทรีย์ กลุ่มปุ๋ยชีวภาพ กลุ่มไบโอดีเซล กลุ่มก๊าซชีวภาพ ทำให้มีตลาดรองรับ เพราะมีสมาชิกที่สามารถผลิตวัตถุดิบป้อนกลุ่ม เพื่อทำการผลิตได้ตลอดเวลา และมีเครือข่ายซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดประโยชน์ในชุมชน มีรายได้เป็นประจำทุกวัน ครัวเรือนละ 4,000-5,000 บาท

- ประโยชน์ต่อสังคม** ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่ง นอกจากความยากจนแล้วคือ ภาวะจิตผู้สูงอายุคือโรคซึมเศร้า นอกจากจะประสานกรมสุขภาพจิตเข้ามาให้ความรู้ ฝึกอบรมและช่วยเหลือปัญหาเหล่านั้นแล้ว การที่ผู้สูงอายุจะมีความสุขได้นั้น ต้องมีเพื่อน มีความอบอุ่นของคนในชุมชน การนำขยะกลับมาใช้ใหม่ สร้างสิ่งประดิษฐ์ขึ้นมาสร้างรายได้และยังทำให้ผู้สูงอายุ มีกลุ่มการทำงาน มีกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน และมีการแสดงของชมรมผู้สูงอายุในกิจกรรมต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว ทำให้โรคซึมเศร้า ของผู้สูงอายุหมดไปจากสังคม

กิจกรรมที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ในโรงเรียนคือ เด็กๆ จะรู้จักคัดแยกขยะในครัวเรือน และนำไปสะสมเพื่อขายในโรงเรียน ทำให้ฝักวินัยของเด็กคือรู้จักทิ้งขยะให้ถูกที่ และเก็บขยะที่ถูกทิ้งถนนหนทางสะอาด มีรายได้จากการเก็บขยะ ช่วยเหลือภาระครอบครัวหรือผู้ปกครอง

วัด ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว มีจำนวน 6 วัด เข้าร่วมการบริหารจัดการขยะโดยการคัดแยกขยะในวัดโดยการประชาสัมพันธ์ ประชาชนเลิกการใช้ถุงพลาสติกและโฟมบรรจุอาหารไปวัด เพื่อลดปริมาณขยะและเศษอาหารที่เหลือจากฉันของพระภิกษุ ได้มีกลุ่มเลี้ยงหมูขุนไปรับโดยตรงที่วัดน้ำชะล้างอาหาร ก็ได้ขุดธนาคารน้ำใต้ดิน ให้น้ำไหลลงใต้ดินป้องกันการเกิดยูสลาย และกลิ่นอาหารเหม็นเน่า สร้างความรำคาญให้แก่ผู้ไปทำบุญในวัด

2 พัฒนา เพิ่มคุณภาพชีวิต สร้างความสุข

ทำให้ปัญหาต่างๆ หมดไปเช่น ผู้สูงอายุในอดีตที่เคยเป็นโรคซึมเศร้า ปัจจุบัน มีความสุขใน

กิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุในตำบล เช่น คุณยายบรรจง มาช่วย อายุ 76 ปี บอกว่ามีความสุขทุกวัน ตั้งแต่มีชมรมผู้สูงอายุ เพราะตื่นเช้ามาหลังจากปฏิบัติภารกิจส่วนตัวเสร็จก็จะเดินทางมายังศูนย์ฯ เพื่อช่วยประดิษฐ์สิ่งของเหลือใช้จากขยะ นำมาขายในหมู่บ้าน ชุมชน และจากพื้นที่อื่นที่มาศึกษา ดูงาน แม้รายได้ไม่มากก็ทำให้มีความสุข

ความสำเร็จของการบริหารจัดการขยะชุมชน มุ่งสู่ชุมชนต้นแบบพลังงานยั่งยืน

1 ระเบิดจากข้างใน

ประชาชนในตำบลท่ามะนาว แต่ละครัวเรือนจะมีผู้สูงอายุและเด็ก ใฝ่บ้าน ลูกหลานวัยทำงาน ไปทำงานต่างจังหวัด เด็กและเยาวชน จึงต้องอยู่กับผู้สูงอายุที่เป็นปู่ ย่า ตา ยาย เมื่อลูกหลานเติบโต ไปประกอบอาชีพอื่นต่างถิ่นปัญหาที่เกิดขึ้นคือผู้สูงอายุเป็นโรคซึมเศร้า หลังจากที่นายกวสันต์ ดรชัย ได้เห็น แก่นของปัญหาที่ทำให้ประชาชนแสดงพฤติกรรมและมองลึกไปถึงสาเหตุทำให้ทราบปัญหาที่แท้จริงคือ ความยากจน และได้รื้อฟื้นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีพของตนเองและครอบครัว ถ่ายทอดให้ประชาชน และเห็นปัญหาความสำคัญเรื่องน้ำ จึงได้เข้าไปศึกษาเรียนรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ และบุคคลที่ประสบความสำเร็จที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาด้านต่างๆ เช่นกรมชลประทาน สร้างแก้มลิง เกษตรอำเภอบตท. สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมโดยการประชุมทำความเข้าใจให้ประชาชนทราบ ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านชุมชน และหาแนวร่วมจากผู้นำจากภาคเอกชน ทำให้เกิดโครงการ ที่สำคัญในตำบลท่ามะนาวคือ ก๊าซชีวภาพจากขี้หมู เกษตรแปลงใหญ่ เกิดกลุ่มผักอินทรีย์ ฯลฯ

2 เป็นตัวอย่างที่ดี ดีกว่าสอน

นายกวสันต์ ดรชัย นายองค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว เป็นผู้นำในตำบลได้เป็นต้นแบบ ของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับตนเอง ครอบครัว โดยเสียสละเวลาไปร่วมศึกษา เรียนรู้กับหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ทั่วประเทศแล้วนำมาพัฒนาพื้นที่ โดยการขยายผล บอกต่อ ทดลองทำ ด้วยความมุ่งมั่น จึงทำให้เกิดโครงการที่ทรงคุณค่าแก่หมู่บ้านชุมชน นำให้ตำบลท่ามะนาว เป็นชุมชนต้นแบบพลังงานยั่งยืน

การเผยแพร่ความรู้ในการบริหารจัดการขยะชุมชน

1 การให้ความรู้แก่ผู้มาศึกษาดูงาน: เมื่อนับเฉพาะตั้งแต่เดือนมกราคม 2562 – มกราคม 2563 รวม 13 เดือน อบต.ท่ามะนาว ได้ให้ความรู้แก่ผู้มาศึกษาดูงาน รวม 54 คณะ รวมผู้มาศึกษา ดูงาน 2,355 คน โดยมาศึกษาเรียนรู้การบริหารจัดการขยะและของเสียของ อบต.ท่ามะนาว ด้วย การนำมื่อนำศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือ

- การจัดการสิ่งแวดล้อมจากฟาร์มสุกร โดยการสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียจากฟาร์มสุกร และ นำก๊าซชีวภาพที่เกิดจากการหมักส่งจ่ายให้กับครัวเรือนในตำบลท่ามะนาว ครอบคลุมทั้ง 8 หมู่บ้าน ประมาณ 500 ครัวเรือน

- การทำธนาคารขยะ สวัสดิการ การทำปุ๋ยอินทรีย์จากขยะเพื่อลดต้นทุนด้านการผลิต
- การทำ **“ถังหมักรักษ์โลก (กรีนโคลน)”** ประจำครัวเรือน ซึ่งเป็นการบำรุงดินที่หมักในถังขยะเปียกครัวเรือน นำไปใช้ประโยชน์สู่แปลงผัก
- โครงการ **“หน้าบ้านสวย หลังบ้านสวน”** โดยส่งเสริมให้ครัวเรือนปลูกผักสวนครัวไว้อย่างน้อย 25 ชนิด
- การบริหารจัดการขยะ ด้วยเทคโนโลยี ไบโอดีท และการทำไบโอดีเซลจากน้ำมันพืชใช้แล้ว
- สลากกินแบ่งรัฐบาลที่ไม่ถูกรางวัล นำมาทำเป็นพวงหรีด และดอกไม้จันทน์ โดยกลุ่มผู้สูงอายุ
- การทำเกษตรอินทรีย์ โดยกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ผลิตปุ๋ยหมัก และสารชีวภัณฑ์เพื่อไล่แมลง เลิกใช้สารเคมีโดยเด็ดขาด

การได้รับรางวัลในการบริหารจัดการขยะชุมชน

การดำเนินการของคณะผู้บริหารและคณะทำงานด้านการบริหารจัดการขยะชุมชนของ อบต.ท่ามะนาว ทำให้ได้รับรางวัลจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ กล่าวคือ

1 รางวัล

- **“อบต. Energy Awards”** ชุมชนต้นแบบพลังงานยั่งยืน เมื่อ 2 กันยายน 2557 ซึ่งเป็นการร่วมมือกันระหว่าง อบต.ท่ามะนาว กับ บริษัท ปตท.จำกัด(มหาชน) เพื่อจัดการของเสียจากฟาร์มสุกรให้ถูกต้องเพื่อลดปัญหาเรื่องกลิ่นมูลสุกรและลดข้อขัดแย้งระหว่างฟาร์มสุกรกับชุมชน โดยการสร้างบ่อหมักก๊าซชีวภาพและวางท่อก๊าซไปยังครัวเรือนเพื่อลดค่าใช้จ่ายค่าก๊าซหุงต้ม LPG

ปี พ.ศ. 2562 อบต.ท่ามะนาว ได้รับรางวัล **รองชนะเลิศอันดับที่ 1 ASEAN Energy Awards** และ **รางวัลดีเด่นด้านพลังงานทดแทน Thailand Energy Awards**

- **“T-VER”** โครงการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจ ตามมาตรฐานของประเทศไทย โดย องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก ซึ่งผลจากการทำเรื่องก๊าซชีวภาพจากฟาร์มสุกร ช่วยให้เกิดกิจกรรมการลดก๊าซเรือนกระจก จากการกักเก็บก๊าซมีเทนไว้เพื่อใช้ในครัวเรือน อบต.ท่ามะนาว ได้รับการรับรองผลจากผู้ตรวจสอบภายนอกว่าสามารถลดก๊าซเรือนกระจกได้ ดังนี้

เมื่อ ปี พ.ศ. 2559 คำนวณได้ 309 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าต่อปี

เมื่อ ปี พ.ศ. 2560 คำนวณได้ 428 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าต่อปี

เมื่อ ปี พ.ศ. 2561 คำนวณได้ 1,077 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าต่อปี

เมื่อ ปี พ.ศ. 2562 คำนวณได้ 1,651 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าต่อปี

และในปี พ.ศ. 2563 อบต.ท่ามะนาว จะดำเนินการคำนวณการลดปริมาณคาร์บอนในส่วนของฟาร์มสุกรที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการ คาดการณ์ว่าจะสามารถลดได้ประมาณ 2,300 ตัน

คาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าต่อปี

2 รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านเกณฑ์การประเมินความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองตามโครงการประกวดการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “**จังหวัดสะอาด**” ประจำปี พ.ศ. 2561 ของจังหวัดลพบุรี

3 ใบประกาศเกียรติบัตรให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบในการบริหารจัดการขยะของจังหวัดลพบุรีและเป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงานของทุกภาคส่วน ให้ไว้ ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2562 ของจังหวัดลพบุรี

4 รับรางวัล ZERO WASTE ได้ผ่านการเข้ารอบที่ 1 โครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) ปี 2561 ของชุมชนตำบลท่ามะนาว ของกรมส่งเสริมคุณภาพและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5 ใบประกาศเพื่อแสดงว่าก๊าซชีวภาพระดับชุมชนจากฟาร์มสุกร ตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ได้รับปริมาณก๊าซเรือนกระจกภายใต้โครงการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจตามมาตรฐานของประเทศไทย T : VER จำนวน 1,650 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า (tCO eq) ให้ไว้ ณ วันที่ 14 กันยายน 2562 ขององค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6 ถ้วยรางวัลรองชนะเลิศอันดับหนึ่งอาเซียนอวอร์ด ด้านพลังงานจากก๊าซชีวภาพชุมชนตำบลท่ามะนาว 1ST RUNNER UP Off-Grid Thermal Category ให้ไว้ ณ วันที่ 4 กันยายน 2562 โดย ASEN MINISTERS ON ENERGY MEETING

7 รับถ้วยรางวัล Thailand Energy Awards 2019 รางวัลดีเด่น ด้านพลังงานทดแทนประเภทโครงการที่ไม่เชื่อมโยงกับระบบสายส่งไฟฟ้า (Off – Grid) ระบบก๊าซชีวภาพจากฟาร์มสุกระดับชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว เมื่อกันยายน 2562

จากผลงานและการเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานดังกล่าวข้างต้น ทำให้ประชาชนในเขตตำบลท่ามะนาว มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขและองค์กรมีความสุข

ยกระดับมลพิษ พัฒนาคุณภาพชีวิตให้ชุมชน

“

บทเรียนการบริหารจัดการขยะชุมชนต้นแบบ
สู่คุณภาพชีวิตที่ดีของ
องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อม
ตำบลม่วงค่อม อำเภอลำลูกกา
จังหวัดลพบุรี

”

นามตำบลจากเรื่องเล่า “ชาวม่วงค่อม”

ชาวบ้านตำบลม่วงค่อม มาจากหลายพื้นที่ ทั้งมาจากตำบลเขาพระงาม มาจากบ้านหมี่ และคนพื้นถิ่นเดิมเป็นชาวไทยพวน มาทำมาหากิน ทำนาบริเวณริมแม่น้ำป่าสัก และหาปลา พื้นที่เดิมของตำบลม่วงค่อมจะเป็นต้นมะม่วงป่าขึ้นตามลำคลอง จึงเรียกว่าบ้านม่วงค่อมจนถึงปัจจุบัน

สภาพพื้นที่ เป็นที่ราบสลับเนินเขา และบางส่วนเป็นที่ราบลุ่ม มีจำนวน 11 หมู่บ้าน ประชากร 6,074 คน 2,404 ครัวเรือน

ตำบลม่วงค่อมที่อยู่เขตติดต่อกับอำเภอท่าหลวง ซึ่งเป็นทางผ่านเข้าสู่ประตูอีสาน ซึ่งเป็นถนนสายหลักของการเดินทางจากนครราชสีมา ไปเชียงใหม่ ทำให้ความเจริญก้าวหน้า มีการขยายเมือง มีบริษัทเอกชนหลายแห่งมาลงทุนในพื้นที่ ปัญหาที่ตามมาคือปัญหาขยะ องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อมมีสถานที่ทิ้งขยะจำนวน 14 ไร่ สามารถรองรับขยะได้วันละ 4.5 ตัน มีรถบรรทุกขยะ 1 คัน

เมื่อปี พ.ศ. 2559 องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อม ได้รับการคัดเลือกให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบในการเข้ารับการอบรมโครงการอบรมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน ได้เดินทางไปศึกษาเรียนรู้การบริหารจัดการขยะของจังหวัดบึงกาฬ และได้ร่วมลงนามบันทึกความเข้าใจ (MOU) เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2559 มุ่งเน้นให้มีการขับเคลื่อนให้ทุกครัวเรือนมีการคัดแยกขยะ การรวมกลุ่มจัดตั้งธนาคารขยะ (1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 ธนาคารขยะ) และเกิดระบบสวัสดิการชุมชน

จากการศึกษาดูงานและเกิดการเรียนรู้นำมาใช้แก้ไขปัญหาให้กับพี่น้องประชาชนตำบลม่วงค่อม เพราะอนาคตตำบลม่วงค่อมคงจะมีปัญหาในเรื่องขยะมากยิ่งขึ้น

กระบวนการจัดการปัญหาขยะในพื้นที่ การอำนวยความสะดวกขั้นตอนแรกคือ

1 การแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อม

2 คณะทำงานจัดทำและดำเนินโครงการคัดแยกสิ่งปฏิกูลและขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อม

3 ประชุมประชาคมหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้านทั้ง 11 หมู่บ้าน ชี้แจงทำความเข้าใจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในหมู่บ้านชุมชน พร้อมทั้งได้รับฟังปัญหา ความเดือดร้อนของประชาชน ซึ่งทุกหมู่บ้านเห็นพร้อมกันว่าปัญหาขยะเป็นปัญหาที่จะต้องเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ชุมชน และทำให้สถานที่ทิ้งขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อมไม่เพียงพอในอนาคต

องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อม ประชุมคณะทำงานฯ และได้จัดทำโครงการคัดแยกขยะต้นทาง ในครอบครัว ชุมชน ร่วมลงนามบันทึกข้อตกลง รูปแบบ “บวร” ในพื้นที่ประกอบด้วย ผู้นำหมู่บ้าน โรงเรียน วัด และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล

คณะทำงานฯ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อม ร่วมกับ คณะกรรมการหมู่บ้าน ออกประชุมประชาคมสร้างความเข้าใจ ให้ความรู้ในการคัดแยกขยะ และรับลงทะเบียนประชาชนร่วมโครงการ ทั้ง 11 หมู่บ้าน

ร่วมกันออกระเบียบ องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อม ว่าด้วยการจัดตั้งธนาคารขยะ โครงการกำจัดขยะต้นทางร่วมสร้างชุมชนปลอดขยะ พ.ศ. 2559

จำนวนสมาชิกในปี พ.ศ. 2560

จำนวน 1,090 หลังคาเรือน

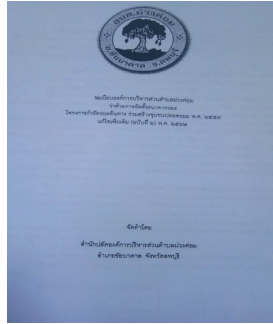
จำนวนสมาชิกในปี พ.ศ. 2561

จำนวน 980 หลังคาเรือน

จำนวนสมาชิกในปี พ.ศ. 2562

จำนวน 981 หลังคาเรือน

เปิดรับสมัคร ลงทะเบียนสมัครสมาชิก กำหนดกฎกติการ่วมกัน

รับสมัครสมาชิกที่ลงทะเบียนนำปณิกนัยฯ ทุกหมู่บ้าน รวม 11 หมู่บ้าน

เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2559 โดยได้ทำพิธีเปิดโครงการธนาคารขยะ โดยนายผดุงศักดิ์ ชาญปรีชาสวัสดิ์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี เป็นประธานในพิธี ในวันเปิดโครงการนายอำเภอชัยบาดาล และหัวหน้าส่วนราชการ ร่วมนำขยะจากครัวเรือนมาจำหน่ายในโครงการธนาคารขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อม

แนวทางการบริหารจัดการขยะ

1 ขยะเปียกที่ย่อยสลายได้

ให้ความรู้แก่ประชาชนในการผลิตถังขยะอินทรีย์ใช้ในครัวเรือน และใช้ถังขยะเปียกในครัวเรือน เพื่อลดปริมาณขยะ ทุกหมู่บ้านนำโดย ผู้นำหมู่บ้าน อสม. ข้าราชการพนักงาน ลูกจ้าง ครบทุกหลังคาเรือน

จากครอบครัว สู่ชุมชน ได้ให้ความรู้ครูนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ลดปริมาณขยะในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยทิ้งขยะในถังขยะเปียก รู้จักนำเศษอาหารที่ย่อยสลายมาปลูกพืชผัก และดอกไม้ประดับทำให้เด็กมีผักประกอบอาหารกลางวัน

เศษอาหารในครัวเรือนหมักทำเป็นปุ๋ยหมัก โดยได้ประสานวิทยากรมาให้ความรู้ รู้จักใช้เศษอาหารนำมาเป็นปุ๋ยหมักบำรุงดินและต้นไม้ ประชาชนมีปุ๋ยหมักชีวภาพที่มีคุณภาพ ใช้ปลูกพืชผักลดการใช้สารเคมี

2 ขยะอันตราย

ได้ให้ความรู้แก่ประชาชนในการคัดแยกขยะอันตราย ขยะติดเชื้อ ได้แก่ หลอดไฟฟ้า แบตเตอรี่ ขวดยาฆ่าแมลง ขวดสเปรย์ เป็นต้น นำไปรวบรวมไว้ที่ถังขยะอันตรายประจำหมู่บ้าน เพื่อนำไปรวบรวมไว้ที่อำเภอรององค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี นำไปทำลาย นอกจากนี้ยังได้ให้ประชาชนสมาชิกฌาปนกิจขยะ นำขยะอันตรายมาแลกไข่ ณ จุดรับซื้อขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อม สำหรับขยะติดเชื้อ ได้แจ้งให้ประชาชนนำไปรวบรวมไว้ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล เพื่อรอรับการขนย้ายไปเผาทำลายอย่างถูกวิธี

3 ขยะทั่วไป

ได้บริหารจัดการขยะทั่วไปหลายรูปแบบ ได้แก่

- ธนาคารขยะ ในรูปแบบของฉาปนกิจสงเคราะห์ ให้กับสมาชิกที่ลงทะเบียน กรณีเสียชีวิตก็จะได้รับเงินเป็นค่าจัดการศพ โดยหักเงินจากสมาชิกศพละ 30 บาท

ในปี พ.ศ. 2560	จำนวน 28 ราย เป็นเงิน 772,680 บาท
ในปี พ.ศ. 2561	จำนวน 37 ราย เป็นเงิน 1,006,770 บาท
ในปี พ.ศ. 2562	จำนวน 49 ราย เป็นเงิน 1,475,310 บาท

- สิ่งประดิษฐ์จากขยะ

ชมรมผู้สูงอายุตำบลม่วงค่อม ได้นำเศษขยะ นำมาประดิษฐ์ เป็นสิ่งของเครื่องใช้ ได้แก่ ผลิตหมวกจากกล่องนม กระเป๋าจากซองกาแฟ และนำไปจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว และผู้ที่มาศึกษาดูงาน

สิ่งประดิษฐ์จากนักเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้เรียนรู้การปลูกพืชผล และปรับปรุงภูมิทัศน์หน้าห้องเรียนด้วยกระถางต้นไม้ประดิษฐ์จากขยะ ผักที่ปลูกเป็นผักอินทรีย์ นำมาประกอบอาหารให้เด็กนักเรียนได้รับประทาน เพื่อสุขภาพที่ดีของเด็กนักเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 7 ตำบลม่วงค่อม นำกะลามะพร้าวมาประดิษฐ์เป็นอุปกรณ์ออกกำลังกาย เพื่อความแข็งแรงของร่างกาย สร้างความสามัคคี และมีส่วนร่วมในครอบครัว เกิดนวัตกรรมจากขยะ เป็น “กะลาสამัคคี” ไม่ปล่อยให้กลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง แต่นำมาเป็นอุปกรณ์ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพที่ดี

ข้าราชการ พนักงาน ลดปริมาณการใช้ถุงพลาสติก และโฟม ร่วมช่วยกันประดิษฐ์ถุงไว้ ในสำนักงาน

ผลิตรายรถยนต์เป็นที่ปลูกผักสวนครัว ลดปริมาณขยะ

• รณรงค์ให้ข้าราชการ พนักงาน โรงเรียนผู้สูงอายุ งดการใช้ถุงพลาสติกและโฟม รับประทานอาหารร่วมกันเพื่อความสามัคคี “ปันโตสามัคคี”

- ร่วมรณรงค์การงดใช้ถุงพลาสติกและโฟม ร่วมกับอำเภอชัยบาดาล และหน่วยงานอื่นๆ

- รณรงค์ใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก

- ออกบูธแสดงผลงานสิ่งประดิษฐ์จากขยะ ร่วมกับอำเภอชัยบาดาล และหน่วยงานอื่น

- กิจกรรม Big Cleaning Day ทุกเดือน ทั้ง 11 หมู่บ้าน

- เผยแพร่ความรู้

นายณพรุจ พุทธหอม นายองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อมได้รับเกียรติให้เป็นวิทยากรเผยแพร่การจัดการจัดการระบบธนาคารขยะหมู่บ้าน ให้กับจังหวัดลพบุรี และสถาบันพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น

- จัดการขยะด้วยธนาคารน้ำใต้ดิน องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อมร่วมกับ สโมสรรอตารี ตะวันออก ลดปริมาณขยะ โดยการจัดทำโครงการธนาคารน้ำใต้ดิน ในวัด โรงเรียน และหมู่บ้าน ในเขตตำบลม่วงค่อมด้วยขยะ จำนวน 121 บ่อปิด ปริมาณขยะลดลงโดยเฉลี่ยบ่อละ 20 - 30 กิโลกรัม

แนวคิดการบริหารจัดการขยะโดยชุมชน ใช้ระบบ “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน ในการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างชุมชนต้นแบบกาปนกิจสงเคราะห์

บ้าน (Home)

หากเทียบปริมาณการเกิดขยะโดยใช้ข้อมูลของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 1 คน ผลิตขยะ 1.14 กิโลกรัมโดยประมาณ องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อมมีประชากร 6,074 คน 2,404 ครัวเรือน ผลิตขยะวันละ 6,924.36 กิโลกรัมต่อวัน

วัด (Temple)

ในเขตตำบลม่วงค่อม มี 6 วัด ในวัดพระจะมีการทำบุญตักบาตร ทำให้เกิดปริมาณขยะในวัด และน้ำเน่าเสียจากการชะล้างภาชนะในวัด

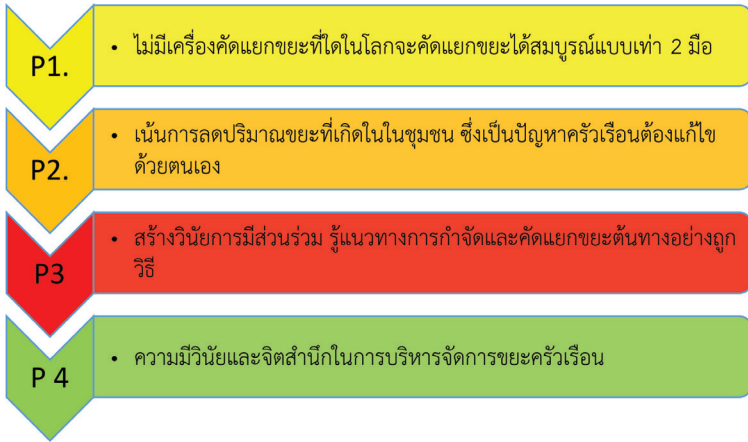
โรงเรียน (School)

ในเขตตำบลม่วงค่อมมี 4 โรงเรียน จำนวนครู นักเรียน มากกว่า 2,000 คน ปริมาณขยะ มากกว่า 2 ตันต่อวัน ซึ่งเป็นปัญหาในการบริหารจัดการขยะในโรงเรียน นอกจากนั้น จะมีขยะที่นักเรียนได้นำมาจากบ้านจากการห่ออาหารมารับประทานในโรงเรียน

ดังนั้นแม้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อมจะมีสถานที่ทิ้งขยะในพื้นที่ แต่ปริมาณขยะที่

มากขึ้นทำให้สถานที่ที่ซึ่งไม่เพียงพอและปัญหาที่จะตามมาคือขยะล้น เกิดกลิ่น และเป็นปัญหาในการจัดเก็บในอนาคต หลังจากห้องจัดการบริหารส่วนตำบลม่วงค่อม ได้เข้าร่วมโครงการฯ และคณะทำงานจัดทำและดำเนินโครงการคัดแยกสิ่งปฏิกูลและขยะมูลฝอย ขึ้น โดยเชิญผู้นำหมู่บ้าน ผู้แทนวัด ผู้แทนโรงเรียนประชุมปรึกษาหารือแนวทางการบริหารจัดการขยะในพื้นที่ และมีข้อตกลงร่วมกันว่า ทุกภาคส่วนจะช่วยกันคัดแยกขยะด้วย 1 สมอง 2 มือ เพราะมองปัญหาขยะที่เกิดขึ้น เกิดจากการกินและเกิดจากสองมือของเราเองดังนั้น

ความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์กรโดยเฉพาะ “บวร” เป็นหลักสำคัญในการบริหารจัดการขยะ

องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อมได้ใช้กระบวนการบริหารจัดการขยะ เริ่มจาก

๓ ประชุมสร้างความเข้าใจ **“ระเบิดจากข้างใน”** ให้ข้าราชการ พนักงาน ได้เข้าใจในบทบาทภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อมตามกฎหมาย และขอให้ทุกคนได้รับทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมช่วยกันแก้ไขปัญหา เพื่อให้ตำบลม่วงค่อมบรรลุวิสัยทัศน์ที่ว่า **“รักท้องถิ่น พัฒนาระบบบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานให้เพียงพอ และทั่วถึง เป็นชุมชนที่น่าอยู่ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน พร้อมทั้งการศึกษาและการเรียนรู้ ค้าขายก้าวหน้า รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น”**

ว หาเครือข่ายในหมู่บ้าน หาแนวร่วมแต่ละหมู่บ้าน โดยทำหนังสือแจ้ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน สมาชิก อบต. ผู้อำนวยการโรงเรียน วัด หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อมาประชุม ขับเคลื่อน ร่วมช่วยกันแก้ไขปัญหาขยะ

ก ตั้งทีมงานขับเคลื่อน จัดประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อม และคณะทำงานจัดทำและดำเนินโครงการคัดแยกสิ่งปฏิกูลและขยะมูลฝอย ดำเนินงานโครงการคัดแยกขยะ โดยจัดทีมงานออกชี้แจง ทำความเข้าใจ ออกกฎระเบียบในการจัดตั้งธนาคารขยะ ให้ประชาชนทั้ง 11 หมู่บ้าน ร่วมลงทะเบียนสมัครเป็นสมาชิก

ง หาแนวร่วม ออกประชาคมตำบล 11 หมู่บ้าน พร้อมรับสมัครสมาชิกกองทุนธนาคารขยะ ชี้แจงแนวทางการดำเนินการและกำหนดการเปิดโครงการฯ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อมได้เปิดธนาคารขยะเป็นแห่งแรกในจังหวัดลพบุรีเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2559

ผลแห่งความยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อม

จากการจัดตั้งธนาคารขยะขึ้นได้ประโยชน์มากมาย ดังนี้

1 ลดรายจ่าย จากกระบวนการเก็บขนขยะ เช่น ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงรถขยะ ค่าซ่อมรถขยะ ค่าคนงาน ค่าเกรดกลบขยะ

2 เพิ่มรายได้ทุกครัวเรือน สมาชิกมีรายได้จากการขายขยะ

- สมาชิกอาชีพนิกิจสงเคราะห์ ในปี 2561 จำนวน 827 คน มีรายได้จากการขายขยะต่อครัวเรือนประมาณ 3,000 บาท – 3,600 บาท

- สมาชิกอาชีพนิกิจสงเคราะห์ในปี 2562 จำนวน 981 คน มีรายได้จากการขายขยะต่อครัวเรือนประมาณ 4,000 – 5,000 บาท

3 มีสวัสดิการเกิดสวัสดิการ ฌกส ขึ้น ใน อบต.ม่วงค่อม โดยหักจากบัญชีธนาคารขยะ “จ่ายเร็ว จ่ายจริง จ่ายทุกสาเหตุการตาย” มีสมาชิก 5,000 กว่าราย

ปี	จำนวนสมาชิกที่เสียชีวิต	ยอดเงินที่จ่าย
2560	28	772,680
2561	37	1,006,770
2562	49	1,475,310

4 ป้องกันการแพร่ระบาดไข้เลือดออก เพราะการจัดเก็บภาชนะทุกอย่างในครัวเรือนของชาวบ้าน ในปี 2561 ยอดผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก 54 คน ในปี 2562 ยอดผู้ป่วยไข้เลือดออก 37 คน ลดลงร้อยละ 31.48

5 การกำจัดของอันตราย ชาวบ้านนำสิ่งของหรือขยะอันตรายมาแลกไปจาก องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อม และได้นำไปกำจัดอย่างถูกวิธี

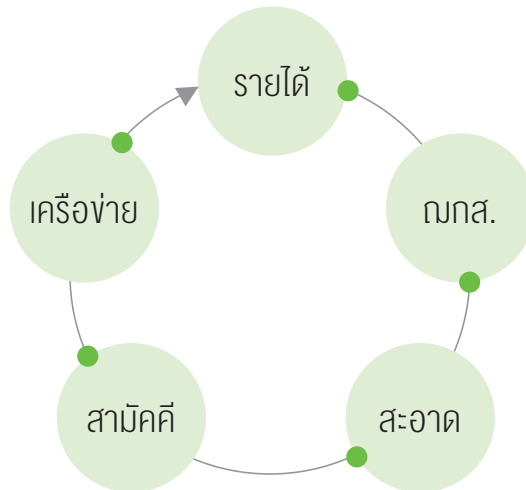
6 สร้างหลักประกันในการประกอบอาชีพ เนื่องจากสมาชิกที่สมัครมีหลักประกันในชีวิต เมื่อมีสมาชิกในครอบครัวถึงแก่ความตาย ประกอบอาชีพด้วยความสุข สุขภาพจิตดี

7 ผู้สูงอายุ มีสุขภาพจิตที่ดี มีกิจกรรมที่เหมาะสมในโรงเรียนผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุมีความสุข อยู่อย่างมีศักดิ์ศรี มีรายได้จากการผลิตสินค้าจากเศษขยะเหลือใช้

สวัสดิการมาปนกิจศพ จึงเป็นแรงผลักดันการมีส่วนร่วมทำให้เกิดความสำเร็จและต่อเนื่อง ที่ทุกภาคส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ เกิด **“ชุมชนเข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดี การพัฒนายั่งยืน”**

ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จ

ประชาชนในตำบลม่วงค่อม มีรายได้เสริมจากการประกอบอาชีพหลัก คือ จากการขายขยะ และขายผลิตภัณฑ์หรือผลผลิตทางการเกษตรของตนเอง และทำให้ประชาชนเกิดการมีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อม

การเผยแพร่ความรู้ในการบริหารจัดการขยะชุมชน

คณะผู้บริหารและคณะทำงานด้านการบริหารจัดการขยะชุมชนของ องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อมได้จัดบริการเผยแพร่ความรู้ในการบริหารจัดการขยะชุมชนในหลายลักษณะคือให้ความรู้แก่หน่วยงาน สถาบันการศึกษาอบรมและให้ความรู้แก่ผู้มาศึกษาดูงาน ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2562 ถึง มกราคม 2563 รวม 29 คณะ 2,118 คน ได้รับรางวัล ในระดับประเทศและระดับภูมิภาค จำนวน 7 รางวัล

ถึงมหัศจรรย์ สร้างสรรค์ชุมชนต้นแบบระดับประเทศ

“

บทเรียนการบริหารจัดการขยะชุมชนแบบครบวงจร
ขององค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู
ตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

”

“ขยะมันไม่มีชีวิต ถ้าอาชุนะไม่ได้ ก็ไม่ต้องไปคิดทำอย่างอื่นแล้ว”

นามตำบลจากเรื่องเล่า “ขุนช้างขุนแผน”

ชาวบ้านเล่าต่อกันมาว่า เมื่อขุนแผนพ้นโทษจากการติดคุกอยู่ที่จังหวัดกาญจนบุรี ได้เดินทางผ่านมาบริเวณนี้ แต่ขุนแผนได้ถือมีดดาบมาด้วยแต่เกรงว่าชาวบ้านจะเกิดความหวาดกลัว จึงได้นำมีดดาบไปซ่อนไว้ บริเวณที่ซ่อนนี้เรียกว่า “**บ้านดาบ**” ในปัจจุบัน เมื่อซ่อนมีดดาบไว้แล้วก็เดินทางต่อไปและได้ไปพบธนูที่โค้งไว้ใช้สำหรับยิงสัตว์ จึงได้ถือติดมือมาด้วย เลยเรียกบริเวณนี้ว่าตำบล “**โค้งธนู**” จนถึงปัจจุบัน

ตำบลโค้งธนูเป็นพื้นที่ชนบทแห่งหนึ่งตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอเมืองลพบุรี อยู่ห่างที่ว่าการอำเภอประมาณ 20 กิโลเมตร มีแม่น้ำลพบุรีไหลผ่าน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา มี 14 หมู่บ้าน 1305 ครัวเรือน ประชากร 4,858 คน (ชาย 2,264 คน หญิง 2,594 คน)

จาก “ปัญหาขยะ” สู่ “ปัญหาการบริหารจัดการขยะ”

ซึ่งแต่เดิมนั้น มีทั้งปัญหาขยะและมีทั้งขยะที่มีปัญหา ทำให้ผู้บริหาร อบต. ที่มีนายกบรรเทาญ เนาวรัตน์ (นายมนตรี ธรรมรักษ์โชโต และนายจันงค์ จันทะเอ เป็นรองนายก) เป็นผู้นำ นายอรรถพล พูลแย้ม ประธานสภา และปลัด อบต. (นางแสงจันทร์ ระวังกิจ) ร่วมกับผู้นำในทุกภาคส่วนในระบบ “**บวร**” ของทีมงานโค้งธนู Change For Good รวมถึงตำบลโค้งธนูยังมีอาสาสมัครท้องถิ่นรักโลก

(อถล.) จำนวน 1,706 คน ช่วยในการบริหารจัดการขยะ และได้นำมาสู่กระบวนการคิดเพิ่ม คือการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเป็นหน้าที่หลักของ อบต. โกงธนูอยู่แล้ว แต่โจทย์สำคัญคือจะบริหารอย่างไรให้ใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าที่สุด และประหยัดอีกทั้งบุคลากรของราชการ มีจำนวนน้อยประมาณ 20 คน เมื่อเทียบกับความรับผิดชอบการจัดการขยะมูลฝอยให้กับประชาชน ทั้งตำบลโกงธนู 14 หมู่บ้าน ประมาณ 4,852 คน จะบริหารบุคลากรและงบประมาณของราชการอย่างไรให้ทำงานบริหารจัดการขยะสำเร็จ ทำอย่างไรให้ตำบลโกงธนูไม่มีรถขยะ และไม่มีถังขยะ

การบริหารขยะตามหลัก 3 ช.

ได้ดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยตามแผนปฏิบัติการประเทศไทยไร้ขยะตามแนวทางประชารัฐ โดยใช้หลัก 3 ช. (3 R's) ซึ่ง อบต. โกงธนู ได้นำมาประยุกต์และกำหนดหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการขยะ ดังนี้

ใช้น้อย (reduce)

- กำหนดเป็นกฎข้อห้ามของ อบต. โกงธนูว่า
- 1) ห้ามนำถุงพลาสติกเข้าภายใน อบต. และ 2) ห้ามนำโฟมเข้าภายใน อบต. โดยเด็ดขาด ผู้ใดฝ่าฝืนต้องจ่ายค่าปรับ ดังนี้
- 1) ถุงพลาสติก 5 บาท/ใบ และ 2) โฟม 5 บาท/ใบ

- อบรมรณรงค์ให้ใช้วัสดุท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้านทดแทน เช่น ถุงผ้า ตะกร้า ปิ่นโต แทนการใช้ถุงพลาสติก ใช้ใบตอง ใบบัว จาน ชาม แทนการใช้โฟม เป็นต้น

- การใช้หริดจักสานลดปริมาณขยะแทนพวงหริดแบบเดิมที่ก่อให้เกิดขยะ นวัตกรรมพวงหริดจักสานสามารถสร้างงานสร้างรายได้ให้ชุมชน จำนวนมากกว่า 250,000 บาท/ปี ประชาชนปรับเปลี่ยน

พฤติกรรมในการใช้หริดรูปแบบใหม่ สามารถลดปริมาณขยะที่มาจากพวงหริดแบบเดิมตามวัดต่างๆ จำนวนมากกว่า 500 พวง/ปี และยังสนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่มีความรู้และฝีมือในการจักสานได้จักสานไม้ไผ่ให้เป็นของใช้ เครื่องมือจับสัตว์น้ำต่างๆ เป็นต้น ซึ่งสามารถสร้างงานที่เกิดจากการพลิกฟื้นภูมิปัญญาท้องถิ่นแล้วยังสามารถสร้างรายได้ให้ชุมชนโดยเฉพาะผู้สูงอายุได้อีกด้วย

ใช้ซ้ำ (reuse)

อบต. โกงธนูดำเนินการตามหลักการใช้ซ้ำ (reuse) โดยเน้นการรณรงค์ให้ประชาชนใช้วัสดุหรือภาชนะที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำแล้วซ้ำอีกได้ เช่น ถังน้ำ ตะกร้า ปิ่นโต เป็นต้น แทนการใช้ถุงพลาสติกที่ใช้ได้ครั้งเดียว (หรือน้อยครั้ง) แล้วต้องทิ้ง

ใช้ประโยชน์ใหม่ (recycle)

เริ่มจากสร้างความรู้ความเข้าใจ...จนเกิดการเห็นคุณค่าและความสำคัญ ...และลงมือจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง

คณะผู้บริหารและคณะทำงานด้านการบริหารจัดการขยะของ อบต. โกงธนู ได้รับความรู้และเกิดความตระหนักว่าปัญหาสำคัญประการแรกที่สร้างความยุ่งยากในการบริหารจัดการขยะคือการที่ครัวเรือนต่างๆ (ซึ่งเป็นต้นทางของการบริหารจัดการขยะ ซึ่งอยู่ในฐานะของผู้สร้างขยะ) จะต้องเกิดความรู้ความเข้าใจจนเกิดการเห็นคุณค่าและความสำคัญและต้องลงมือจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง จึงดำเนินการดังนี้

1 สร้างความรู้ความเข้าใจกับกลุ่มผู้นำ ทั้งจากการไปศึกษาดูงานที่ อบต.ท่าแค อ.เมือง ลพบุรี การประชุมอบรม (กับทั้งแกนนำชุมชน และชาวบ้าน) จนเกิดการเห็นคุณค่าและความสำคัญและต้องลงมือจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง ให้ความรู้และดำเนินการตามแนวคิดที่ว่า **“ขยะมีค่า อย่าทิ้ง”**

2 สร้างอาสาสมัครและแกนนำครัวเรือนต้นแบบในการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง (ในครัวเรือน) โดยเน้นการคัดแยกขยะออกเป็น 4 ประเภท เพื่อนำสู่การบริหารจัดการขยะในแต่ละประเภทให้ถูกต้องและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งได้รับความร่วมมือจากครัวเรือนต่างๆ เป็นอย่างดี

ร้อยละ 64 เป็นขยะอินทรีย์ จัดการได้มีชัยไปกว่าครึ่ง

คณะผู้บริหารและคณะทำงานด้านการบริหารจัดการขยะของ อบต. โกงธนู มีความรู้โดยทั่วไป ร้อยละ 64 เป็นขยะอินทรีย์ที่เกือบทั้งหมดเกิดจากครัวเรือน ถ้าบริหารจัดการไม่เป็นก็จะทำให้ขยะส่วนอื่น (อีกร้อยละ 36) จะกลายเป็นขยะที่ไม่มีประโยชน์และบริหารจัดการไม่ได้ไปด้วย จึงได้รณรงค์ให้ประชาชนดำเนินการจัดทำถังขยะเปียกในครัวเรือน เพื่อให้ทุกเรือนเรือนสามารถบริหาร

จัดการขยะเปียกถึงขยะเปียกลดโลกร้อน (ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นจำพวกเศษอาหารจึงเรียกรวมว่าขยะอินทรีย์) มาใช้ประโยชน์ โดย

1 การใช้ถังขยะเปียกลดโลกร้อน โดยการฝังถังขยะเปียกบริเวณโคนต้นไม้ยืนต้น มาทำเป็นปุ๋ยเพื่อประโยชน์ในการบำรุงต้นไม้ ซึ่งเป็นการได้ประโยชน์อย่างมหาศาล ก่อให้เกิดสุขภาวะที่ดีในชุมชน กล่าวคือ 1) เป็นการจัดการถังขยะเปียกลดโลกร้อน ถังขยะอินทรีย์ของครัวเรือนและชุมชน 2) สร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับดินที่อุดมไปด้วยจุลินทรีย์ ไล่เดือน และธาตุอาหาร ซึ่งเมื่อขยะได้ประมาณ 3 ใน 4 ส่วน ของถัง จะถอดถังยกออกแล้วก็ใช้ดินกลบ แล้วก็ย้ายไปยังต้นไม้อื่น เรื่อยๆ ในระยะยาวจะทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์โดยทั่วไปทั้งชุมชน/ตำบล 3) ต้นไม้ (โดยเฉพาะไม้ผล) ได้รับสารอาหารที่มีประโยชน์ เจริญงอกงามออกดอกออกผล รสชาติหวานกรอบอร่อยเป็นธรรมชาติ 4) ครัวเรือนส่วนใหญ่ลด/เลิกใช้ปุ๋ยเคมีกับไม้ผลและต้นไม้อื่นๆ ทำให้ลดค่าใช้จ่ายและลดการได้รับสารเคมีเข้าสู่ร่างกาย 5) ประชาชนส่วนใหญ่สุขภาพดีขึ้นทั้งร่างกาย (จากการได้รับโภชนาการที่ลดการใช้สารเคมีที่เป็นพิษต่อร่างกาย) และจิตใจ และ 6) เป็นการลดโลกร้อน ซึ่งตำบลโก่งธนูสามารถลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) ได้ = 68,780.02 กิโลกรัม/ปี (เท่ากับ 39 ตัน คาร์บอนไดออกไซด์/ปี) จากข้อมูลสถานปลูกป่า ปตท. (2014) พบว่าต้นไม้ที่โตเต็มที่ 1 ต้นดูดซับ CO₂ ได้ 9-15 กก./ปี เฉลี่ยเท่ากับ 12 กก./ปี หรือก๊าซเรือนกระจกจากโครงการถังขยะเปียกลดโลกร้อนเทียบเท่ากับการปลูกต้นไม้ประมาณ 5,732 ต้นต่อปี (อยู่ในระหว่างเสนอขาย Carbon Credit)

ซึ่งการใช้ถังขยะเปียกลดโลกร้อน หมักปุ๋ยบริเวณต้นไม้ยืนต้นนี้กำลังขยายไปสู่การดำเนินการ **“ทางนี้มีผล ผู้คนรักกัน”** ตามแนวพระราชดำริของจากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฯ ซึ่งเริ่มดำเนินการในตำบลโก่งธนูแล้ว

2 การใช้ถังขยะเปียกลดโลกร้อน โดยการฝังถังขยะเปียกไว้บริเวณแปลงผัก ในการทำถังขยะเปียกใช้ในการปลูกผักสวนครัวและในนาข้าว แต่ละครัวเรือนจะทำถังขยะเปียกแบบวิธีนี้ ครัวเรือนละ 6-7 ถัง เพราะต้องใช้กับแปลงผัก ซึ่งถังขยะเปียกแต่ละถังใส่ประมาณ 2 ใน 4 ส่วนของถังขยะ และในแต่ละถังปล่อยทิ้งไว้ ประมาณ 2 เดือนถึง 2 เดือนครึ่งแล้วขยะจะแห้งกลายเป็นปุ๋ยสามารถไถยขึ้นมาฝังแดด ประมาณ 2 วัน แล้วนำไปผสมกับดินใส่ในแปลงผัก ซึ่งเป็นการได้ประโยชน์อย่างมหาศาล ก่อให้เกิดสุขภาวะที่ดีในชุมชน กล่าวคือ 1) เป็นการจัดการขยะอินทรีย์ของครัวเรือนและชุมชน 2) สร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับดินที่อุดมไปด้วยจุลินทรีย์ไส้เดือน และธาตุอาหาร ซึ่งเมื่อขยะเต็มถังและเกิดปุ๋ยหมักแล้วก็จะย้ายหรือเริ่มใหม่ไปเรื่อยๆ ในระยะยาวจะทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์โดยทั่วไปทั้งชุมชน/ตำบล 3) พืชผักสวนครัว ข้าว และต้นไม้ต่างๆ จะได้รับสารอาหารที่มีประโยชน์ เจริญงอกงามออกดอกออกผล รสชาติหวานกรอบอร่อยเป็นธรรมชาติ 4) ครัวเรือนส่วนใหญ่ลด/เลิกใช้ปุ๋ยเคมีกับพืชผักสวนครัว นาข้าว ไม้ผลและต้นไม้อื่นๆ ทำให้ลดค่าใช้จ่ายและลดการได้รับสารเคมีเข้าสู่ร่างกาย 5) ประชาชนส่วนใหญ่สุขภาพดีขึ้นทั้งร่างกาย (จากการได้รับโภชนาการที่ลดการใช้สารเคมีที่เป็นพิษต่อร่างกาย) และจิตใจ และ 6) เป็นการลดโลกร้อน (อยู่ในระหว่างเสนอขาย Carbon Credit)

3 การใช้น้ำหมักชีวภาพลดโลกร้อน ไว้ใช้ในการปลูกผักสวนครัวและในนาข้าว ซึ่งเป็นการได้ประโยชน์อย่างมหาศาล ก่อให้เกิดสุขภาวะที่ดีในชุมชน เช่นเดียวกับข้อ 2.

ซึ่งการใช้ถังขยะลดโลกร้อนหมักปุ๋ยและการใช้ถังหมักน้ำหมักชีวภาพไว้ใช้ในการปลูกผักสวน

ครัวและในนาข้าวนี้กำลังขยายไปสู่การดำเนินการโครงการ “บ้านนี้มีรัก ปลูกผักกินเอง” “ปลูกผักแบ่งปัน” ตามแนวพระราชดำริของจากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งเริ่มดำเนินการเติมพื้นที่ตำบลโก่งธนูแล้ว

ทำ “ขยะ” ให้เกิด “ประโยชน์” สูงสุด

คณะผู้บริหารและคณะทำงานด้านการบริหารจัดการขยะของ อบต.โก่งธนู มีความรู้โดยทั่วไปอีกร้อยละ 30 เป็นขยะที่สามารถนำมาสร้างประโยชน์ได้จากการ “นำมาแปรรูปให้เกิดประโยชน์อื่นๆ” จึงได้รณรงค์ให้ประชาชนดำเนินการนำขยะร้อยละ 30 นี้มา “แปรรูป (recycle)” เพื่อสร้างประโยชน์ในลักษณะอื่นๆ โดยจัดตั้ง “ธนาคารขยะตามแนวทางพระราชรัฐ” ตามนโยบายรัฐบาลขึ้น โดยใช้สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสำคัญจากชาวบ้านและผู้นำชุมชน โดยเน้นให้เป็นเจ้าของและเป็นผู้บริหารจัดการ โดยเริ่มที่แต่ละหมู่บ้านให้คัดเลือกอาสาสมัครที่มีจิตอาสา (ทำงานโดยไม่มีผลตอบแทนเป็นเงิน) มาร่วมกันเป็นคณะกรรมการฯ ในระดับหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 7 คน รวม 14 หมู่บ้าน รวมทั้งหมด 98 คน โดยคณะกรรมการทุกหมู่บ้านได้ทำงานร่วมกับ อบต. โก่งธนู (ทำข้อตกลงร่วมกัน) เริ่มจากการรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจจนเกิดการเห็นคุณค่าและความสำคัญว่าจะต้องลงมือจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางโดยเริ่มจากครัวเรือนของตนเองให้กับชาวบ้านทุกครัวเรือน รณรงค์ให้สมาชิกในทุกครัวเรือนร่วมกันสมัครเป็นสมาชิกของธนาคารขยะฯ เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนมกราคม 2560 – ปัจจุบัน (มกราคม 2563) มีสมาชิกของธนาคารขยะฯ จำนวน 1,707 คน

เมื่อสมัครสมาชิกของธนาคารขยะฯ ได้ ครบ 6 เดือน และสามารถนำขยะมาจำหน่ายและฝากเงินเข้าธนาคารขยะได้ครบจำนวน 300 บาท สมาชิกธนาคารขยะฯ คนนั้น จะได้เป็นสมาชิกของกองทุนธนาคารขยะ “สวัสดิการเพื่อนช่วยเพื่อน” และจะต้องนำขยะมาขาย(ฝาก) กับธนาคารเป็นประจำทุกเดือน โดยมีสมุดคู่ฝากให้ถือไว้และลงรายการให้เป็นปัจจุบันทุกเดือน

สมาชิกของธนาคารขยะฯ ทุกคนจะได้รับความรู้ความเข้าใจจนเกิดการเห็นคุณค่าและความสำคัญว่าจะต้องลงมือจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง โดยเริ่มจากครัวเรือนของตนเอง โดย “การคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง” เริ่มจากการสร้างที่รองรับขยะแบบง่ายๆ ที่ใช้วัสดุที่มีในบ้านและจัดสร้างอย่างง่ายๆ

แต่เป็นระเบียบเรียบร้อย (โดยไม่มีแจกจ่ายขยะแต่อย่างใด) ทุกครัวเรือนต่างออกแบบ จัดหาและรับผิดชอบในการจัดการเอง

เมื่อถึงเวลานัดหมายการร่วมกันขายขยะของแต่ละหมู่บ้าน (ประมาณวันที่ 6 ของทุกเดือน) คณะกรรมการจะสืบราคาซื้อขยะทุกประเภทแล้วแจ้งให้สมาชิกฯ ทราบ ซึ่งจะขึ้น/ลงเป็นไปตามกลไกตลาด

เมื่อถึงเวลานัดหมายการร่วมกันขายขยะของแต่ละหมู่บ้าน คณะกรรมการฯ จะบริการรับซื้อขยะตามจุดที่ได้นัดหมายกัน (หมู่บ้านละ 1 จุด) สมาชิกฯ ก็จะนำขยะ (ที่ได้คัดแยกประเภทไว้แล้ว) มาจำหน่าย เมื่อได้ชั่งและคำนวณราคาแล้ว คณะกรรมการฯ จะลงรายการไว้เป็นหลักฐานให้เป็นปัจจุบันเสมอ ตัวอย่าง เฉพาะเดือนมกราคม 2563 มีสมาชิกฯ นำขยะมาจำหน่ายและฝากเงินเข้าธนาคารขยะจำนวนครบทุกคน คิดเป็นจำนวนเงิน 39,093 บาท รวมปริมาณขยะ 22,034.35 กิโลกรัม

และถ้าคิดสะสมตั้งแต่เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนมกราคม 2560 – มกราคม 2563 รวม 37 เดือนสามารถร่วมมือกันคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง อีกทั้งสามารถลดปริมาณขยะลงได้มากกว่า 980.89 ตัน คิดเป็นเงินประมาณ 2,533,469 บาท ในการนี้วัดทุกวัดภายในเขตตำบลโก่งธนู รวมถึงหน่วยราชการทุกหน่วยงานในพื้นที่ตำบลโก่งธนูดำเนินการทำข้อตกลง MOU กับอบต. โก่งธนู ที่จะดำเนินการบริหารจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง และร่วมเป็นสมาชิกธนาคารขยะเพื่อขับเคลื่อนงานบริหารจัดการขยะตำบลโก่งธนูให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันอย่างเป็นรูปธรรม

เงินที่ได้จากการจำหน่ายขยะและสมาชิกฯ นำเข้าฝากและสมทบกองทุนธนาคารขยะ “สวัสดิการเพื่อนช่วยเพื่อน” ของธนาคารขยะตามแนวทางพระราชบัญญัติของ อบต.โก่งธนู นี้ได้นำไปช่วยในการบำเพ็ญกุศลศพของสมาชิกฯ ที่เสียชีวิต ทายาทผู้รับผลประโยชน์จะได้รับเงินสวัสดิการ “เพื่อนช่วยเพื่อน” ซึ่งนับ

ถึงปัจจุบัน (มกราคม 2563) สามารถช่วยสมทบในการบำเพ็ญกุศลศพสมาชิกฯ ไปแล้ว 86 ราย โดยรายล่าสุด (รายที่ 86) ได้รับเงินสมทบจำนวน 81,300 บาท

สร้างประโยชน์จาก “ขยะทั่วไป” ให้มากที่สุด เหลือทิ้งจริงๆ ให้น้อยที่สุด

ในส่วนของขยะทั่วไป (ซึ่งจะมีอยู่ราวร้อยละ 3) อบต. โกงธนูได้พยายามสร้างและใช้ประโยชน์ให้มากที่สุดเพื่อให้เหลือทิ้งจริงๆ ให้น้อยที่สุด

เหตุการณ์สำคัญที่สุดที่ต้องบันทึกไว้ คือ การที่ อบต. โกงธนู โดยการนำของนายกบรรเทาญ เนาวรัตน์ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยมูลนิธิชัยพัฒนาให้เข้าร่วมโครงการ “บ้านนี้มีรัก ปลูกผักกินเอง” โดยในเบื้องต้นได้

รับพระราชทานเมล็ดพันธุ์ผักเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนปลูกผักปลอดภัยไว้กินเอง มีครัวเรือนเข้าร่วมโครงการ 554 ครัวเรือน รวมทั้งวัด โรงเรียน และหน่วยงานทุกแห่ง

เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2562 เวลา 13.25 น. สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินมายังสระน้ำสาธารณะหนองทาก หมู่ที่ 2 ตำบลโก่งธนู ทอดพระเนตรพืชผลของโครงการ “ทางนี้มีผล ผู้คนรักกัน” ระหว่างเสด็จฯ ทรงปล่อยปลานิลจิตรลดา จำนวน 250,000 ตัว

และด้วยการที่ อบต.โก่งธนูดำเนินกิจกรรม “โก่งธนูห่วงใยใส่ใจสิ่งแวดล้อม” จึงได้นำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่โดยผลิตภัณฑ์ที่สร้างความภาคภูมิใจให้แก่ชาวโก่งธนูเป็นอย่างยิ่ง คือ การริเริ่มของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู (นางแสงจันทร์ ระวังกิจ) การนำถุงพลาสติกจากถุงปลานิลจิตรลดาพระราชทานจำนวนมากในพื้นที่ทำให้เกิดประโยชน์ใหม่ โดยจัดทำเป็น “เสื่อกันเปื้อน” สำหรับเด็กๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.โก่งธนู เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมเรียนรู้การทำอาหารอย่างง่าย จากผักพระราชทาน กิจกรรมระบายสี ปั้นดิน เล่นทราย และใช้ในเวลารับประทานอาหารกลางวันในทุกวัน ทั้งนี้เมื่อครั้งสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมชมกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.โก่งธนู เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2562 ทีมงาน อบต.โก่งธนูได้กราบบังคมทูลถวายรายงานการ “ใช้ประโยชน์ใหม่ ใช้แล้ว ใช้อีก” จากถุงปลานิลจิตรลดาให้เกิดประโยชน์สูงสุด พระองค์ทรงสนพระราชหฤทัยมาก ถือเป็นสิริสวัสดิ์พิพัฒนามงคลต่อนายกबरพรหม นาวรัตน์ นายก อบต.โก่งธนู และทีมงาน เป็นอย่างยิ่ง

1 จัดอบรมให้ความรู้การจัดการขยะอินทรีย์ (ผักตบชวา) แปรรูปเป็นตะกร้า กระเป๋า กล่องใส่ดินสอ เป็นต้น ซึ่งเป็นการจัดการขยะอินทรีย์นำมาใช้ประโยชน์สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน

2 จัดอบรมให้ความรู้ การประดิษฐ์สิ่งของจากขยะทั่วไปที่คัดแยกภายในครัวเรือน เช่น ซองกาแฟทำเป็น กระเป๋า กล่องน้ำผลไม้ทำเป็นหมวก หลอดกาแฟทำเป็นหมอนและที่นอนสำหรับผู้ป่วยติดเตียง ซองนมทำเป็นดอกไม้ประดับ เป็นต้น และนอกจากนี้โรงเรียนวัดโบสถ์ยังมี ออกล.น้อย ช่วยในเรื่องการบริหารจัดการขยะ ซึ่งได้

รับรางวัลระดับเหรียญทอง กิจกรรมการประกวดโครงงาน
คุณธรรม งานมหกรรมความสามารถทางศิลปหัตถกรรม
วิชาการและเทคโนโลยีของนักเรียนระดับชาติ จากสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
เป็นต้น นอกจากนี้ยังณรงค์ให้ประชาชนรวบรวมขยะ
ทั่วไปที่คัดแยกตั้งแต่ต้นทางมารวมกันที่จุดรวบรวมขยะ
ทั่วไปภายในหมู่บ้านตนเอง ทุกวันที่ 5 ของเดือน เพื่อให้ อบต. รวบรวมส่งบริษัทที่มารับไปผลิตน้ำมัน

3 จัดอบรมให้ความรู้การดำเนินการใช้ซ้ำให้เกิดประโยชน์ และเพิ่มมูลค่าของขยะทั่วไปที่ขาย
ไม่ได้ เช่น กระป๋อง มาทำเป็นตะกร้าและกระเช้า ขวดพลาสติกมาทำเป็นกระถางต้นไม้ ยางรถยนต์
มาทำสิ่งประดิษฐ์เฟอร์นิเจอร์ กระถางต้นไม้ ทำธนาคารน้ำใต้ดิน เป็นต้น

ส่วนขยะทั่วไปที่เหลือและไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้จริง (ซึ่งเหลืออยู่น้อยมาก) ได้ณรงค์ให้
ประชาชนรวบรวมขยะทั่วไปที่คัดแยกตั้งแต่ต้นทางมารวมกันที่จุดรวบรวมขยะทั่วไปภายในหมู่บ้าน
ตนเอง ทุกวันที่ 5 ของเดือน เพื่อให้ อบต. รวบรวมส่งอัดเป็นขยะก้อนเพื่อส่งให้บริษัทที่มารับไปผลิต
เป็นเชื้อเพลิงหรือน้ำมันต่อไป

“ขยะอันตราย” ต้องจัดการอย่างถูกต้อง

ในส่วนของขยะที่มีอันตราย ซึ่งประกอบด้วยขยะพิษ
และขยะติดเชื้อ ซึ่งมีอยู่ประมาณร้อยละ 3 ดำเนินการโดย

1 จัดทำจุดรวมขยะอันตรายที่ออกแบบโดยใช้ยาง
รถยนต์มาใช้ซ้ำให้เกิดประโยชน์ โดยคณะกรรมการฯ ร่วมมือ
ร่วมใจช่วยกันทำเอง จัดทำไว้ทุกหมู่บ้านๆ ละ 1 แห่ง และ
สถานที่ราชการภายในตำบลทุกแห่ง รณรงค์ให้ประชาชน
รวบรวมขยะอันตรายมารวมกันที่จุดรวบรวมขยะอันตราย
ภายในหมู่บ้านของตนเอง ทุกวันที่ 5 ของเดือน เพื่อให้ อบต.

โก่งธนูรวบรวม ส่ง อบจ. ลพบุรี ดำเนินการส่งบริษัทจัดการตามหลักวิชาการต่อไป

2 การบริหารจัดการขยะติดเชื้อ อบต.โก่งธนูร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโก่งธนู ดำเนินการเก็บขยะติดเชื้อ โดยการประชาสัมพันธ์ประชาชนให้นำขยะติดเชื้อไปที่จุดรวบรวม ติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโก่งธนูที่ได้จัดเตรียมไว้ โดยในทุกวันพุธเจ้าหน้าที่จาก โรงพยาบาลพระนารายณ์มหาราช จะดำเนินการรวบรวมไปทำลายอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการต่อไป

3 การบริหารจัดการน้ำเสียชุมชน อบต. โก่งธนูดำเนินการอบรมให้ความรู้พร้อมนำไปศึกษา ดูงานการจัดทำธนาคารน้ำใต้ดิน เพื่อดำเนินการจัดทำธนาคารน้ำใต้ดินให้ครอบคลุมในทุกหมู่บ้านที่มีปัญหาน้ำท่วมขัง อีกทั้งการดำเนินการจัดทำธนาคารน้ำใต้ดินยังสามารถเชื่อมโยงกับงานบริหารจัดการขยะได้ โดยวัสดุในการดำเนินการนั้นใช้ยางรถยนต์และขวดพลาสติกที่ใช้แล้ว ซึ่งแต่ละจุดที่ดำเนินการใช้ยางรถยนต์ 21 เส้น ขวดน้ำพลาสติก ขนาด 600 มิลลิลิตร 1,500 ขวด สามารถลดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายได้เป็นอย่างดี ชุมชนสะอาดก่อให้เกิดสุขภาวะที่ดีต่อประชาชน

ผู้ที่ได้รับประโยชน์สูงสุดคือ “ชาวโก่งธนู”

ความสำเร็จของการบริหารจัดการขยะชุมชนอย่างครบวงจรของ อบต.โก่งธนูนี้ ได้ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมหาศาล ก่อให้เกิดสุขภาวะที่ดีในชุมชน ดังนั้น ผู้ที่ได้ประโยชน์สูงสุดก็คือชาวโก่งธนูทุกคน อาจจำแนกได้อย่างชัดเจน ดังนี้

1 ด้านเศรษฐกิจ

- เกิดการลดภาระงบประมาณในการจัดการขยะของ อบต.โก่งธนู จากการประมาณการงบประมาณที่จำเป็นต้องใช้ในการบริหารจัดการขยะโดยทั่วไปของ อบต. ต่างๆ จะต้องมีย่อยจ่ายต่าง ๆ เริ่มที่ 1) ซื้อรถบรรทุกขยะ ประมาณ 2,400,000 บาท ต่อคัน 2) ค่าจ้างบุคลากรในการจัดเก็บ 4 คน ต่อรถขยะ 1 คัน (คนขับรถ 1 คน คนขนขยะอีก 3 คน) เงินเดือนประมาณ 9,000 บาทต่อคน ต้องจ่ายค่าบุคลากร 36,000 ต่อเดือน รวม 432,000 บาท ต่อปี 3) ค่าน้ำมัน ค่าบำรุงรักษารถขยะ 4) อีกทั้งต้องซื้อถังขยะให้ทุกหลังคาเรือน และ 5) ค่าใช้จ่ายในการทิ้งขยะที่หลุมฝังกลบอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งการบริหารจัดการขยะชุมชนแบบครบวงจรของ อบต. โก่งธนูนี้ทำให้ไม่ต้องใช้จ่ายงบประมาณของ

อบต.ไปเพื่อการนี้เลย ทำให้สามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านอื่นๆ ได้อีกมาก

- ลดภาระของครัวเรือนต่างๆ ที่จะต้องมาแบกรับค่าใช้จ่ายเป็นค่าจัดเก็บ/ขนขยะรายเดือนอีกทุกเดือน อย่างน้อย 20 บาท/ครัวเรือน ทั้งตำบลจำนวน 1,709 ครัวเรือน รวมเป็น ประมาณ 34,180 บาท

- เกิดการสร้างรายได้จากการจำหน่ายขยะที่แปรรูปมาใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งถ้าคิดสะสมตั้งแต่เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนมกราคม 2560 – มกราคม 2563 รวมระยะเวลาเพียง 37 เดือน สามารถร่วมมือกันคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง อีกทั้งสามารถลดปริมาณขยะลงได้มากกว่า 980.89 ตัน คิดเป็นเงินประมาณ 2,533,469 บาท และยังเพิ่มขึ้นทุกเดือน

- เกิดการสร้างงานสร้างรายได้จากการแปรรูปขยะทั่วไปที่ขายไม่ได้ เช่น กลุ่มจักสานบ้านเกาะ หมู่ 5 ที่ได้ร่วมกันนำขยะมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สร้างรายได้ เช่น ตะกร้าสาน ก่องใส่ กระดาษทิชชู และกระเป๋าสานจากก่องนม การทำพวงหรีดจากพัดจักสาน ช่วยสร้างรายได้ให้กับกลุ่มมากถึงปีละ 300,000 บาท เป็นต้น

- การจัดทำถังขยะเปียกลดโลกร้อน โดยการทำปุ๋ยหมักจากขยะอินทรีย์ ทำให้ครัวเรือนต่างๆ ลดรายจ่ายจากการต้องซื้อปุ๋ยเคมีลงได้มาก รวมทั้งเมื่อนำปุ๋ยไปใช้ในการปลูกผักสวนครัวก็ทำให้ลดรายจ่ายในการต้องซื้อผักมาประกอบอาหาร และในส่วนของที่เหลือจากการกินเองและแจกจ่ายกันกินในชุมชนแล้วยังสามารถนำมาจำหน่ายสร้างรายได้ได้อีกด้วย

2 ด้านสังคมวัฒนธรรมและสุขภาวะ

- เป็นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสำคัญจากชาวบ้านและผู้นำชุมชน โดยเน้นให้เป็นเจ้าของและเป็นผู้บริหารจัดการ โดยเริ่มที่แต่ละหมู่บ้านให้คัดเลือกอาสาสมัครที่มีจิตอาสา มาร่วมกันเป็นคณะกรรมการฯ ในระดับหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 7 คน รวม 14 หมู่บ้าน รวมทั้งหมด 98 คน เป็นกระบวนการยกระดับจิตใจของคนในชุมชนที่จะต้องลุกขึ้นมาอาสาเป็น **“ผู้ทำงานที่เน้นการทำงานเชิงรุก”** มากกว่าจะเป็นผู้คอยรับ ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ต้องสร้างขึ้นในสังคมไทย ซึ่งสอดคล้องกับแนวพระราชดำริของพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน ที่เน้นโครงการ **“จิตอาสา ทำดีด้วยหัวใจ”** นับเป็นการน้อมนำแนวพระราชดำริฯ สู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมชัดเจนยิ่ง

- เน้นการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นคุณค่าของการที่ทุกฝ่ายทุกคนจะต้องรับผิดชอบการจัดการขยะชุมชน โดยเน้นว่า **“ขยะเป็นเรื่องของพวกเราทุกคน เมื่อเราเป็นผู้สร้างขยะ ดังนั้นเราต้องรับผิดชอบต่อขยะที่เราสร้างขึ้นด้วย”** โดยเน้นการคัดแยกขยะจากครัวเรือนซึ่งเป็นต้นทางของขยะ เป็นการฝึกและพัฒนาให้ชาวโค้งธนูเกิด **“ความสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม”** แทนที่จะโยนภาระให้คนอื่น ซึ่งเป็นการเรียนรู้และฝึกฝนภาคปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมชัดเจนยิ่ง

- เน้นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสำคัญของประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ 1) การมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการแสวงหาทางออก/ทางแก้ปัญหา 3) การมีส่วนร่วมในการลงมือบริหารจัดการขยะโดยเริ่มตั้งแต่การคัดแยกขยะตั้งแต่ครัวเรือนซึ่งเป็นต้นทางของขยะ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบและพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น และ 5) การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาจริง ซึ่งจะเป็ประสบการณ์การเรียนรู้ที่สำคัญที่จะทำให้ประชาชนเกิดความกระตือรือร้นในการร่วมมือกับทางราชการ เกิดความเข้มแข็งและสามัคคีในชุมชน

- การวางแผนทางให้กองทุนธนาคารขยะประชารัฐดำเนินการประชุมชี้แจง รายงานยอดรายรับ รายจ่าย กำหนดราคากลางการซื้อขาย การขาย ให้ทราบโดยทั่วกันเป็นประจำ มีคณะกรรมการนำฝาก – ถอน ชัดเจน อีกทั้งการนำฝากเงินจากการขายขยะ เป็นต้น นับเป็นการส่งเสริมให้คนตำบล โกงธนูได้เรียนรู้การบริหารจัดการทางการเงินด้วยตนเอง อันเป็นแนวทางประชารัฐ อีกทั้งยังสร้างนิสัยการทำงานที่โปร่งใสและตรวจสอบได้เพื่อป้องกันการทุจริตซึ่งเป็นการฝึกการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลที่เป็นการปฏิบัติจริงที่ทรงคุณค่ายิ่ง

- การที่นำเงินที่ได้จากการจำหน่ายขยะและสมาชิกฯ นำเข้าฝากและสมทบกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ของธนาคารขยะตามแนวทางประชารัฐของ อบต. โกงธนู และได้นำไปช่วยในการบำเพ็ญกุศลศพของสมาชิกฯ ที่เสียชีวิต ทายาทผู้รับผลประโยชน์จะได้รับเงินสวัสดิการ **“เพื่อนช่วยเพื่อน”** โดยรายล่าสุด (รายที่ 86) ได้รับเงินสวัสดิการจำนวน 81,300 บาท นับเป็นการสร้างโอกาสให้คนในชุมชนสมัครสมานสามัคคีกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นต้น

- การสร้างงานสร้างรายได้จากการเริ่มต้นที่ตัวเราปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมา **“ใช้น้อย”** ร่วมกัน เป็นการปลูกจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมทุกคนร่วมกัน **“ใช้น้อย”** ไม่ก่อให้เกิดขยะ **“คิดก่อนใช้”** และยังสนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่มีความรู้และมีมือในการจักสานได้จักสานไม้ไผ่ให้เป็นของใช้ เครื่องมือจับสัตว์น้ำต่างๆ เป็นต้น นั้น นอกจากจะเป็นการสร้างงานที่เกิดจากการพลิกฟื้นภูมิปัญญาท้องถิ่นแล้วยังสามารถสร้างรายได้ให้ชุมชนโดยเฉพาะผู้สูงอายุได้อีกด้วย นับเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้อีกแนวทางหนึ่ง

- ชาวโกงธนูส่วนใหญ่สุขภาพดีขึ้นทั้งร่างกาย (จากการได้รับโภชนาการที่ลดการใช้สารเคมีที่เป็นพิษต่อร่างกาย) และจิตใจ

3 ด้านสิ่งแวดล้อม

- การใช้ถังขยะลดโลกร้อน โดยการฝังถังขยะเปียกบริเวณโคนต้นไม้ยืนต้น มาทำเป็นปุ๋ยเพื่อประโยชน์ในการบำรุงต้นไม้ ซึ่งเป็นการได้ประโยชน์อย่างมหาศาล ก่อให้เกิดสุขภาวะที่ดี

ในชุมชน ประชาชนส่วนใหญ่สุขภาพดีขึ้นทั้งร่างกาย (จากการได้บริโภคอาหารที่ลดการใช้สารเคมีที่เป็นพิษต่อร่างกาย) และจิตใจ และเป็นการลดโลกร้อน ซึ่งตำบลโก่งธนูสามารถลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) ได้ 39 ตัน คาร์บอนไดออกไซด์/ปี

- การที่จำหน่ายขยะที่แปรรูปมาใช้ประโยชน์ได้ นับเป็นการจัดการกับ “สิ่งเหลือใช้” ของชุมชนที่มีประสิทธิภาพยิ่ง ทำให้ภูมิทัศน์ของตำบลโก่งธนูเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด สวยงาม เป็น “ชุมชนน่าอยู่” อย่างแท้จริง

ความสำเร็จที่น่าภาคภูมิใจ

จากการเริ่มลงมือบริหารจัดการขยะอย่างจริงจังตั้งแต่เดือน มกราคม 2560 จนถึงปัจจุบัน ด้วยความมุ่งมั่นของทีมงาน อบต.โก่งธนู ที่ยึดหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ลงพื้นที่อย่างจริงจังจึงบูรณาการเข้าถึงครัวเรือน ให้ประชาชนเข้าใจ เข้าร่วมโครงการด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยประชาชนและเยาวชนให้ความร่วมมือ ร่วมใจ ทำงานสิ่งแวดล้อมภายในตำบลโก่งธนูด้วย “หัวใจ” ด้วยความมุ่งมั่นและเสียสละ เป็นพลังที่จะมุ่งสู่ความสำเร็จอย่างแท้จริง ทำให้ปริมาณขยะนั้นลดลงอย่างเห็นได้ชัด ตามบ้านเรือนสะอาดขึ้น ถนนภายในหมู่บ้านสองข้างทางสะอาดขึ้น ถนนออกสู่พื้นที่การเกษตร คัดนำปลอดขยะ ภายในบริเวณวัดเวลามีการจัดงานปลอดขยะ ชุมชนสะอาด ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บเพราะแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคถูกทำลาย ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้จากการขายขยะ มีสวัสดิการเพิ่ม ปลอดโรค ชุมชนน่าอยู่ ส่งผลให้ตำบลโก่งธนูได้รับรางวัลแห่งความภาคภูมิใจของพี่น้องชาวตำบลโก่งธนู ได้แก่

1 รางวัลชนะเลิศ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบดีที่มีผลงานดีเด่น ด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของจังหวัดลพบุรี

2 รางวัลชุมชนปลอดขยะ Zero Waste ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3 รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น ด้านสิ่งแวดล้อม ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

4 รางวัลเครือข่าย ทสม. ดาวรุ่ง ระดับประเทศ ประจำปี 2562 ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ทำงานต้องมี “หลักการ”

ความสำเร็จของการบริหารจัดการขยะชุมชนอย่างครบวงจรของ อบต.โก่งธนู มีหลักการที่สำคัญ ประกอบด้วย

1 หลักความรับผิดชอบ ดำเนินการประชาคมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ปลุกจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นคุณค่าของการที่ทุกฝ่ายทุกคนจะต้องรับผิดชอบการจัดการขยะชุมชน โดยเน้นว่า **“ขยะเป็นเรื่องของพวกเราทุกคน เมื่อเราเป็นผู้สร้างขยะ ดังนั้นเราต้องรับผิดชอบต่อขยะที่เราสร้างขึ้นด้วย”** โดยเน้นการคัดแยกขยะจากครัวเรือนซึ่งเป็นต้นทางของขยะ ซึ่งเมื่อดำเนินการอย่างเป็นระบบแล้วให้เห็นว่า **“ขยะมีค่า”** นำมาขายได้ อะไรที่ขายไม่ได้ต้องจัดการอย่างไร เมื่อประชาชนตระหนักถึงคุณค่าของการคัดแยกขยะ จึงก่อตั้งธนาคารขยะประชาัฐ **“เพื่อนช่วยเพื่อน”** ขึ้นมาภายในตำบลโก่งธนูโดยทุกหมู่บ้านได้ทำบันทึกข้อตกลง (MOU กับ นายก อบต.โก่งธนู) ในการร่วมกันดำเนินงานบริหารจัดการขยะโดยการช่วยกันคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง ซึ่งความสำเร็จทั้งปวงนี้มาจาก **“ความรับผิดชอบต่อ”** ของทุกฝ่ายทุกคนเป็นสำคัญ

2 หลักการมีส่วนร่วม เน้นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสำคัญของประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ 1) การมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของขยะโดยไม่ปิดความรับผิดชอบว่าเป็นเรื่องของ อบต.โก่งธนูเท่านั้น 2) การมีส่วนร่วมในการแสวงหาความรู้เพื่อร่วมกันวางแผนในการบริหารจัดการขยะโดยการร่วมเป็นคณะทำงานด้านการบริหารจัดการขยะของหมู่บ้าน จิตอาสาหมู่บ้านละ 7 คน รวม 98 คน ล้วนเป็นจิตอาสาทำงานด้วยหัวใจ ไม่มีค่าตอบแทนใด ๆ เข้ามาดำเนินการงานธนาคารขยะของทุกหมู่บ้าน 3) การมีส่วนร่วมในการลงมือบริหารจัดการขยะโดยเริ่มตั้งแต่การคัดแยกขยะตั้งแต่ครัวเรือนซึ่งเป็นต้นทางของขยะทั้งปวงซึ่งเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับพื้นที่ตำบลโก่งธนู 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบและพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น โดยมีการประชุมคณะกรรมการฯ เป็นประจำทุกเดือนมิได้ขาด และ 5) การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการบริหารจัดการขยะครบวงจรนี้ซึ่งผลสำเร็จที่สำคัญคือการมีสุขภาวะที่ดีของทุกคนในชุมชน/ตำบลโก่งธนู ทำให้ประชาชนเกิดความกระตือรือร้นในการร่วมมือกับทางราชการ เกิดความเข้มแข็งและสามัคคีในชุมชน

3 หลักความโปร่งใส ตรวจสอบได้ วางแนวทางให้กองทุนธนาคารขยะประชาัฐดำเนินการประชุมชี้แจง รายงานยอดรายรับ รายจ่าย กำหนดราคากลางการซื้อขาย ให้คณะกรรมการบริหารจัดการขยะประชาัฐทราบเป็นประจำ เดือนละ 2 ครั้ง (ก่อนวันรับซื้อขยะและหลังวันรับซื้อขยะ) พร้อมประชาสัมพันธ์เสียงตามสายให้ประชาชนทราบ ปิดประกาศเผยแพร่ทุกหมู่บ้าน พร้อมทั้งเผยแพร่ในเว็บไซต์ มีคณะกรรมการนำฝาก – ถอน ชัดเจน เพื่อส่งเสริมให้คนตำบลโก่งธนู รู้จักการบริหารจัดการทางการเงินด้วยตนเอง อันเป็นแนวทางประชาัฐด้วย

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารงานระยะชุมชนครบวงจร อบต.โก่งธนู

1 คนพร้อม-ใจพร้อม กล่าวคือ ทีมงาน อบต.โก่งธนูทุกตำแหน่งต้องมี “หัวใจ” ที่อยากทำงานนี้ อยากเห็นตำบลของเราปลอดขยะ มีความมุ่งมั่นที่จะนำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน โดยหน่วยงานเราเองต้องคัดแยกขยะก่อน และพร้อมจะเป็นแบบอย่างให้ประชาชนทำตาม

2 กลยุทธ์การหาแนวร่วม ทีมงานโก่งธนู ลงพื้นที่อย่างจริงจัง ยึดหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เพื่อทำความเข้าใจพร้อมจูงใจให้ทุกครัวเรือนคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง แล้วนำขยะมาฝากขาย โดยมีเงินสวัสดิการให้เมื่อเสียชีวิต แต่มีข้อตกลงว่าต้องคัดขยะมาขาย ตลอดชีวิต สำหรับขยะที่ขายไม่ได้ และมีปริมาณมากที่สุด ได้แก่ ขยะเปียก ทำความเข้าใจให้ทุกครัวเรือน ทำถังขยะเปียกประจำครัวเรือน โดยจูงใจให้เห็นว่า สามารถลดภาระค่าใช้จ่ายได้ คือ นำมาทำสารบำรุงดินแทนการซื้อปุ๋ยใส่แปลงผัก หรือต้นไม้ ส่วนขยะแห้งที่ขายไม่ได้ คัดแยกแล้วนำมาส่งที่จุดรวบรวม ประจำหมู่บ้าน อบต.โก่งธนูทำหน้าที่รวบรวมส่งหน่วยงานรับผิดชอบต่อไป เมื่อประชาชนเข้าใจทำให้เกิดความสนใจเข้าร่วมโครงการจำนวนมากกว่า 1,700 ราย ครอบคลุมทั้งตำบล

3 สร้างเครือข่ายมาช่วยงาน อบต.โก่งธนูใช้หลักการบูรณาการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการดำเนินการบริหารจัดการขยะ กล่าวคือ พระมีบารมีชักจูงประชาชนได้ ครูมีบารมีชักจูงผู้ปกครองนักเรียนทุกบ้าน หมอมีบารมีชักจูง อสม.ทุกบ้าน จิตอาสา ทำดีด้วยหัวใจ นำมาตั้งเป็นคณะทำงานหมู่บ้านละ 7 คน 14 หมู่บ้าน รวม 98 คน เดิมทีมงาน อบต.โก่งธนู มี 20 คน ทำให้มีคนมาช่วยงานเพิ่มอีก 98 คน

4 ประชาชนตื่นตัวพร้อมปรับพฤติกรรมเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทีมงาน อบต.โก่งธนู ชักจูงให้ประชาชนร่วมมือคัดแยกขยะ และสมัครเป็น อถล. (อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก) ครอบคลุมทั้งตำบลแล้ว ดำเนินการจัดประกวดหมู่บ้านสะอาด เพื่อให้หมู่บ้านเกิดความกระตือรือร้น

ไม่มีรถ ไม่มีที่ ไม่มีถัง ไม่มีสตางค์ รวมพลังจัดการของเหลือใช้

“

บทเรียนการบริหารจัดการของเหลือใช้ชุมชน
แบบครบวงจรของเทศบาลตำบลโพตลาดแก้ว
อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี

”

ตำบลโพตลาดแก้วเป็นพื้นที่ชนบทแห่งหนึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดลพบุรี อยู่ห่างที่ว่าการอำเภอท่าม่วงประมาณ 6 กิโลเมตร มีแม่น้ำลพบุรีไหลผ่าน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา มีประชากร จำนวน 3,839 คน 1,262 ครัวเรือน พื้นที่การปกครอง 19.76 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ครอบคลุม 10 หมู่บ้าน 30 ชุมชน ได้จัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลโพตลาดแก้ว เมื่อ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 และได้ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลโพตลาดแก้ว เมื่อ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2552

ใช้ “ของเหลือใช้” แทน “ขยะ”

ในปี พ.ศ. 2549 นายสุนันท์ แจ้ววงษ์ นายก อบต. โพตลาดแก้ว ได้ริเริ่มใช้คำว่า “ของเหลือใช้” แทนคำว่า “ขยะ” และได้สนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกหมู่บ้าน ปรับปรุงภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมให้มีความสะอาดสวยงาม โดยจัดให้มีการประกวดชิงรางวัลตาม “โครงการหมู่บ้านสะอาดสวยงาม” ซึ่งปรากฏว่าหมู่บ้านต่างๆ ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง

เมื่อยกฐานะเป็นเทศบาลแล้วได้มีการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน ซึ่งได้มีการเสนอความต้องการให้เทศบาลดำเนินการจัดเก็บของเหลือใช้จากครัวเรือน

ศึกษาดูงานด้านการบริหารจัดการของเหลือใช้ ณ เทศบาลนครระยอง

ผู้บริหารและผู้นำตำบลโพตลาดแก้ว จัดให้มีการฝึกอบรมและศึกษาดูงาน ด้านการบริหารจัดการของเหลือใช้แก่ผู้นำชุมชน ในปี พ.ศ. 2552 ณ เทศบาล

นครระยอง และเทศบาลเมืองแกลง จังหวัดระยอง

ฝึกอบรมผู้นำและคณะกรรมการชุมชนในการคัดแยกสิ่งของเหลือใช้ในครัวเรือน ปี 2553

ต่อมาในปี พ.ศ. 2553 ได้ดำเนินการขยายผลการดำเนินงานโดยจัดให้มีโครงการฝึกอบรมผู้นำและคณะกรรมการชุมชน เกี่ยวกับการคัดแยกของเหลือใช้ในครัวเรือน

จากมหาอุทกภัยในปี 2554 ตำบลโพตลาดแก้วซึ่งมีการพัฒนาให้มีความสะอาดสวยงามก็สลายไปกับสายน้ำ โดยได้รับความเสียหาย ทั้ง 10 หมู่บ้าน กว่าเจ็ดพันตัวจากความเสียหายก็ใช้เวลากว่า 1 ปี ในการเริ่มพัฒนาใหม่

การจัดการของเหลือใช้ในชุมชน (สส.) สนับสนุนการดำเนินงาน ปี พ.ศ. 2556

หลังจากเหตุการณ์อุทกภัย จึงได้เริ่มดำเนินการใหม่อย่างต่อเนื่อง โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้คัดเลือกให้ชุมชนโพตลาดแก้ว หมู่ที่ 4 เป็นชุมชนนำร่อง ในการดำเนินโครงการจัดการของเหลือใช้ในชุมชน ในปี พ.ศ. 2556 และในปี พ.ศ. 2557 ชุมชนบางกระบือ หมู่ที่ 7 ได้รับการคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านนำร่องของกรมอนามัย ในโครงการหมู่บ้านสะอาด อเนกมัยดี ชีวีสมบูรณ์ โดยมีประชาชนสมัครใจเข้าร่วมโครงการทุกหลังคาเรือน หลักเกณฑ์คำนึงถึงความสะอาดภายในครัวเรือน และบริเวณบ้าน รวมถึงการบริหารจัดการของเหลือใช้ในครัวเรือน

บ้านสะอาด อเนกมัยดี ชีวีสมบูรณ์ ปี 2558

จากการดำเนินการโครงการดังกล่าวทำให้เทศบาลตำบลโพตลาดแก้วร่วมกับ รพ.สต.โพตลาดแก้ว ได้นำมาต่อยอดปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์เดิมของกรมอนามัย ให้เหมาะสมกับบริบทในพื้นที่ ซึ่งได้ดำเนินการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 จนถึงปัจจุบัน โดยใช้ชื่อว่า โครงการ **“วัด บ้านสะอาด อนามัยดี มีคุณธรรมเสริม เพิ่มพูนทรัพย์”**

คัดแยกของเหลือใช้ที่ต้นทางโดยการเลี้ยงไส้เดือนด้วยของเหลือใช้ชนิดอินทรีย์

ในปี พ.ศ. 2559 เทศบาลตำบลโพตลาดแก้วได้รับการสนับสนุนการดำเนินโครงการคัดแยกของเหลือใช้ที่ต้นทาง การเลี้ยงไส้เดือนด้วยของเหลือใช้ชนิดอินทรีย์จากกองทุนสิ่งแวดล้อม โดยมีการฝึกอบรมและมอบวัสดุอุปกรณ์ พันธุ์ไส้เดือนให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการ

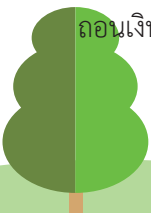
ตลาดนัดชุมชน ไร่องุ่นพลาสติกและกล่องโฟม

ได้เริ่มดำเนินการ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2553 ถึงปัจจุบัน การดำเนินกิจกรรมตลาดนัดไร่องุ่นพลาสติก และกล่องโฟม ได้มีการรณรงค์ให้ประชาชนผู้มาจับจ่ายใช้สอยในตลาดนัด นำตะกร้า ถังผ้า ปิ่นโต หรือภาชนะที่นำกลับมาหมุนเวียนใช้ใหม่ได้ นำมาบรรจุอาหารแทนถุงพลาสติก และกล่องโฟม และเชิญชวนพ่อค้าแม่ค้า ใช้วัสดุที่ย่อยสลายได้ในธรรมชาติ มาเป็นบรรจุภัณฑ์สินค้า เพื่อเป็นการลดปริมาณของเหลือใช้ ณ จุดกำเนิด

ตลาดนัดของเหลือใช้

จากการที่เทศบาลได้ส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกสิ่งของเหลือใช้ และได้จัดให้มีโครงการตลาดนัดของเหลือใช้ โดยจัดให้มีการรับซื้อของเหลือใช้ในวันจ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุทุกเดือน ซึ่งเทศบาลได้ประสานร้านวงษ์พาณิชย์ มารับซื้อของเหลือใช้จากประชาชน และถ้าเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนก็สามารถนำเงินฝากสหทบกองทุนได้เลย ซึ่งจะต้องจ่ายสมทบกองทุนปีละ 365 บาท หรือถ้าจำหน่ายของเหลือใช้ได้มากก็สามารถถอนเงินออกไปใช้จ่ายได้

สิ่งของเหลือใช้อันตรายแลกไข่

ของเหลือใช้ชนิดอันตราย เทศบาลจึงได้ริเริ่มโครงการสิ่งของเหลือใช้อันตรายแลกไข่เพื่อรับแลกของเหลือใช้อันตราย 1 กิโลกรัม จะได้ไข่ 1 ฟอง และเทศบาลได้รวบรวมส่งต่อไป อบจ.กำจัดอย่างถูกวิธีต่อไป

ผู้ตรวจการของเหลือใช้

โครงการผู้ตรวจการของเหลือใช้ ได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและปลูกฝังให้เด็กเยาวชน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ตรวจการของเหลือใช้ จำนวน 50 คน โดยจัดเก็บของเหลือใช้ตามชุมชน สถานที่สาธารณะ และรรณรงค์ สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนทั่วไป ได้เกิดจิตสำนึกในการบริหารจัดการของเหลือใช้ โดยดำเนินกิจกรรมทุกวันพุธของสัปดาห์

จัดเก็บข้อมูลปริมาณของเหลือใช้ชนิดอันตรายในครัวเรือนเพื่อคำนวณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้คัดเลือกให้เทศบาลตำบลโพตลาดแก้วเป็นตัวแทนของภาคกลางในการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลปริมาณของเหลือใช้อันตรายในครัวเรือน เพื่อคำนวณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยสุ่มสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 ครัวเรือน ชุมชนละ 30 ครัวเรือน ออกสำรวจทุกวัน เป็นระยะเวลา 1 เดือน เพื่อนำข้อมูลไปคำนวณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

ส่งเสริมการจัดทำถังกรีนโคน (Green Cone) เพื่อกำจัดของเหลือใช้ชนิดอันตรายในครัวเรือน

เทศบาลได้ส่งเสริมและให้ความรู้แก่ประชาชนในการจัดทำถังกรีนโคน เพื่อเป็นอีกหนึ่งวิธีทางเลือกในการกำจัดของเหลือใช้ชนิดอันตรายในครัวเรือนให้เกิดประโยชน์เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

จัดตั้งธนาคารน้ำใต้ดิน

ดำเนินการจัดตั้งธนาคารน้ำใต้ดิน จำนวน 9 แห่ง โดยใช้วัสดุสิ่งของเหลือใช้ในครัวเรือนที่ย่อยสลายได้ยาก เช่น ขวดน้ำ ยางรถยนต์ เศษปูนแตก นำมาสร้างถึงธนาคารน้ำใต้ดิน เพื่อให้เกิดช่องว่างในเนื้อดิน ทำให้มีพื้นที่กักเก็บน้ำใต้ดินเพิ่มมากขึ้น

การเรียนรู้การประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากวัสดุธรรมชาติ

ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนรู้การประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากวัสดุธรรมชาติ ให้แก่ เด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป เช่น การทำภาชนะจากไบโอดีเซล การทำกระดาษจากเศษผ้า การทำกระดาษจากฟาง เป็นต้น

ดำเนินการแบบบูรณาการ

เทศบาลตำบลโพตลาดแก้ว ได้ดำเนินกิจกรรมบริหารจัดการของเหลือใช้แบบบูรณาการ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกภาคส่วน จัดให้มีการรณรงค์ และปลูกฝังให้ความรู้ให้แก่เยาวชนตั้งแต่ระดับปฐมวัย และประชาชนทุกกลุ่มวัย

ส่งเสริมภาวการณ์มีงานทำหรือการพึ่งพาตนเองของประชาชนกลุ่มเปราะบาง โดยการให้ความรู้ ด้านอาชีพในการแปรรูปของเหลือใช้ประดิษฐ์เป็นสิ่งของ สามารถจำหน่ายให้เกิดรายได้

ชุดปฏิบัติการเฉพาะกิจ

จัดให้มีชุดปฏิบัติการเฉพาะกิจออกทำความสะอาดที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ ผู้สูงอายุที่ขาดผู้ดูแล

บูรณาการร่วมกับหน่วยงานและองค์กรอื่นในการพัฒนาความรู้ ให้แก่ประชาชน และนำมาพัฒนา ให้เหมาะสมกับบริบทในพื้นที่ โดยผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ที่ประดิษฐ์จากของเหลือใช้

เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ถ่ายทอดองค์ความรู้ ให้แก่ องค์กร หน่วยงาน และประชาชน ที่สนใจได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ในการบริหารจัดการของเหลือใช้

บทเรียนสำคัญจากการดำเนินโครงการ “วัด บ้านสะอาด อานามัยดี มีคุณธรรมเสริมเพิ่มพูนทรัพย์” ปี 2562

1 องค์กรที่ร่วมดำเนินการ

มีทั้งที่เป็นองค์กรหลักซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินงานด้านการรณรงค์สร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ผู้ เข้าร่วมโครงการดังนี้

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโพธิ์ลาดแก้วเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการเชื่อมประสานให้กับองค์กรอื่นๆ ให้ดำเนินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในเรื่องงบประมาณ ความรู้ การจัดการความขัดแย้ง และเรื่องอื่นๆ
- สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเป็นหน่วยงานที่ประสานจัดเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับอำเภอ รวมทั้งการวางแผนงาน สร้างกลไก เครือข่ายในการปฏิบัติงานด้านการจัดทำโครงการ
- กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นองค์กรประสานความร่วมมือระหว่างผู้เข้าร่วมโครงการกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง

- ประธานชุมชนผู้นำองค์กรชุมชนต่างๆ ในตำบลร่วมประสานความร่วมมือและร่วมเป็นกรรมการลงประเมินครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ

- อสม. เป็นหลักที่อยู่ในพื้นที่ มีความใกล้ชิดและเข้าใจถึงสภาพปัญหาสภาพพื้นที่เป็นอย่างดี ให้การสนับสนุนการดำเนินงานรวมถึงการเป็นผู้ตรวจประเมินครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการแก่หน่วยงานหลักที่ขับเคลื่อน

- สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนงบประมาณในการจัดทำโครงการ

2 กิจกรรมขับเคลื่อนการดำเนินการ

- การเปลี่ยนแนวคิดที่ให้คนในชุมชนไม่ใช่คำว่า “ขยะ” ให้ใช้คำว่า “สิ่งเหลือ” ใช้แทนเป็นการดำเนินการเชิงจิตวิทยาให้คนในชุมชนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อ “ขยะ” สิ่งเหลือใช้ที่เกิดขึ้น

- กิจกรรมการจัดตลาดนัดไร้ถุงไร้กล่องโฟม โดยการเชิญพ่อค้า แม่ค้ามาขายสินค้า โดยร้านค้าทุกร้านที่จำหน่ายจะต้องไม่นำถุงพลาสติกมาบรรจุสินค้า

- กิจกรรมการนำสิ่งเหลือใช้ชนิดอันตรายแยกไซ้

- กิจกรรมการพัฒนาข้อมูลข่าวสารเชิงกลยุทธ์เพื่อจัดทำแผนที่ยุทธศาสตร์การจัดทำโครงการบ้านสะอาด อนามัยดี ชีวีสมบุรณ์ เพิ่มพูนทรัพย์ ปี 2560 และการออกเยี่ยมบ้าน ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ

- ส่งเสริมให้ความรู้แก่ครัวเรือนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการเป็นการให้ความรู้และการเตรียมความพร้อมที่จะเข้าร่วมในปีถัดไป

- จัดพิธีมอบเกียรติบัตรชมเชยและรางวัลแก่ครัวเรือนที่ผ่านเกณฑ์และครัวเรือนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ดั่งนั้น กิจกรรมที่ได้ดำเนินการอยู่นั้นประกอบด้วยกิจกรรมทั้งเชิงรุกและแนวรับเป็นการดำเนินงานที่ครอบคลุมถ้วน

3 เครื่องมือและกลไกการดำเนินการ

- ทีมงานอำนวยการ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารเทศบาลตำบลโพตลาดแก้ว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโพตลาดแก้ว ชมรม อสม. สป.สช. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน ผู้นำองค์กรชุมชนต่างๆ ในตำบลโพตลาดแก้ว และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอท่าม่วง มีหน้าที่ในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ กำหนดเกณฑ์ชี้วัด รับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการ ประชาสัมพันธ์กระตุ้นให้คนในชุมชนให้ความสนใจโครงการ

- ทีมระบบฐานข้อมูลและระบบ IT กองคลัง มีหน้าที่ในการจัดทำระบบฐานข้อมูลที่ทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ การจัดทำใบสมัครของผู้เข้าร่วมโครงการ จัดทำตารางการออกประเมินรายชื่อคณะกรรมการออกประเมิน จัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนผู้สมัครรายหมู่บ้าน จัดทำแบบสรุปผลการออกประเมิน

- ทีมผู้ประเมิน เป็นการประสานความร่วมมือในการทำงานของภาคส่วนต่างๆ โดยมีรพ.สต.เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ โดยความร่วมมือกับชมรม อสม. ประธานชุมชนและผู้นำองค์กรชม

ชนต่างๆ โดยเทศบาลออกคำสั่งแต่งตั้งการทำงาน มีหน้าที่ลงไปประเมินครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ ว่าดำเนินการตามตัวชี้วัดที่กำหนด

- ทีมงานส่งเสริมให้ความรู้ มีปลัดเทศบาลร่วมกับทีมงานประชาสัมพันธ์ของเทศบาล มีหน้าที่ส่งเสริมให้ความรู้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการ ให้เข้าใจถึงแนวคิดและหลักการในการดำเนินการตามโครงการพร้อมทั้งส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับเกณฑ์ชี้วัดต่างๆ ของโครงการ
- ทีมงานสรุปผลการดำเนินงาน มีผู้อำนวยการ รพ.สต. เป็นผู้รับผิดชอบ มีหน้าที่สรุปผลการประเมินเพื่อรับรองวัดและเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป

4 กระบวนการทำงาน

กระบวนการที่ 1 การให้ความรู้ความเข้าใจ สร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน นอกบ้าน ของตนเองให้มีความสะอาดสวยงาม

กระบวนการที่ 2 การกระตุ้นให้คนในชุมชนเห็นประโยชน์อันเกิดจากการเข้าร่วมโครงการ ทั้งสภาพภูมิทัศน์ที่มีความสะอาดสวยงาม การได้รับประโยชน์ทางอ้อม

กระบวนการที่ 3 การสร้างกลุ่ม/องค์กรร่วมขับเคลื่อน เพื่อสร้างทีมปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งงานเชิงรุก (รณรงค์ ส่งเสริมให้ความรู้) โดยผ่านกระบวนการภาคีเครือข่ายต่างๆ ที่อยู่ในชุมชน

กระบวนการที่ 4 การดำเนินกิจกรรมเชิงรุกเพื่อรณรงค์ให้คนในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ ในตัวชี้วัดต่างๆ อย่างถ่องแท้ เพื่อนำไปปฏิบัติให้พร้อมรับการประเมินจากคณะกรรมการประเมินต่อไป

กระบวนการที่ 5 การแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินและกำหนดระยะเวลาการประเมิน รวมถึงรูปแบบการประเมิน ซึ่งจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการที่มีความรู้ ความเข้าใจในเกณฑ์ประเมิน อย่างชัดเจน เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับผู้เข้าร่วมโครงการได้

กระบวนการที่ 6 การออกประเมินครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ โดยแบ่งทีมประเมินออกเป็น 10 ทีม เพื่อสลับสับเปลี่ยนกันออกประเมิน โดยแต่ละหมู่มีการแต่งตั้งทีมงานของตนเอง แล้วมาจับสลากก่อนว่าทีมงานหมู่ของตนเองจะได้ออกประเมิน โดยประเมินสองช่วงเวลา

กระบวนการที่ 7 การประเมินผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดที่ใช้อยู่ทั้ง 34 ตัวชี้วัด โดยมีการรายงานผลการปฏิบัติงานเมื่อมีการประเมินครั้งที่สองเสร็จสิ้นลง

5 ผลการดำเนินการ

- ปี 2562 มีครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ 561 หลัง ผ่านการประเมิน 498 หลัง คิดเป็นร้อยละ 95.58

- ผลลัพธ์หรือผลกระทบหลังการดำเนินการ

1) ผลลัพธ์หรือผลกระทบในเชิงบวก

(1) เกิดสุขนิสัยที่ดีในเรื่องการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมอนามัยส่วนบุคคล (จำนวนผู้ผ่านเกณฑ์การประเมินเพิ่มมากขึ้น)

(2) ป้องกัน และลดอัตราการเกิดโรคที่มีปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (จำนวนผู้ติดเชื้อโรคที่มีปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมลดลง)

(3) การมีส่วนร่วมพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนจากทุกฝ่าย (หน่วยงานราชการ/องค์กร ภาครัฐ/เอกชน/อสม.,อผส. รพสต.โพลตาตแก้ว/ผู้นำชุมชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ)

(4) การบริหารจัดการของเหลือใช้และสิ่งปฏิกูลมูลฝอยในชุมชน (จำนวนปริมาณสิ่งปฏิกูลมูลฝอยและของเหลือใช้ในชุมชนลดลง)

2) ผลลัพธ์หรือผลกระทบในเชิงลบ คือ มีประชาชนออกจากโครงการฯ ได้แก่

1) ครัวเรือนที่เลี้ยงสัตว์ภายในบ้าน 2) ประชาชนที่ประกอบอาชีพที่มีเวลาพักผ่อนน้อย 3) ครัวเรือนที่มีเพียงผู้สูงอายุกับเด็กเล็ก 4) ครัวเรือนที่ยังไม่เข้าใจในหลักเกณฑ์ จึงลังเลที่จะเข้าร่วมโครงการฯ ซึ่งได้จัดให้มีการประชุมทำความเข้าใจในหลักเกณฑ์แก่ผู้เข้าร่วมโครงการทั้งก่อนและหลังการดำเนินงาน

- ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงาน มีดังนี้ การร่วมงานกัน ระบบ IT งบประมาณไม่ต่อเนื่อง แคนนำอ่อนแรง ขาดการนำเสนอผลงานสู่ท้องถิ่น สถานที่ บุคลากร เจ้าหน้าที่ สถานีนามัย อาสาสมัคร/ เยาวชน ขาดแคลนบุคลากร การประสานงานติดขัด เจ้าหน้าที่ขาดทักษะภาระงานที่มีมากมายหลายกระทรวง

- ความพึงพอใจต่อการทำงาน พบว่า มีความพึงพอใจในเรื่อง ต่างๆ ด้วยเหตุผล ดังนี้ 1) พอใจกับงานที่กำลังทำ เพราะได้ช่วยเหลือผู้ป่วย 2) เป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงศักยภาพและนำเทคนิคไปใช้ 3) สัมพันธภาพกับผู้ร่วมงาน 4) โอกาสในการเข้ามาทำงานการพัฒนาตนเองให้สอดคล้องรับการทำงานต่อไป 5) เป็นงานที่ทำหายต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และ 6) ผู้บริหารเห็นความสำคัญ

ที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	เกิดสภาพแวดล้อมในบ้านและบริเวณโดยรอบ รวมถึงหมู่บ้าน/ชุมชนที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี ทั้งทางร่างกาย และจิตใจ	133	63	4	-	-
2	เกิดสุขนียส์ที่ดีในเรื่องการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมอนามัยส่วนบุคคล	131	65	3	-	-
3	ป้องกันและลดอัตราการเกิดโรคที่มีปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม	132	67	3	-	-
4	เกิดสัมพันธภาพหรือบรรยากาศที่ดีในครัวเรือน ช่วยให้ครอบครัวมีความอบอุ่นมีความรักเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน	131	64	3	-	-
5	เกิดชุมชนที่เข้มแข็ง มีความรักใคร่ สามัคคี และร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาสังคมให้ดียิ่งขึ้น	134	63	3	-	-

6 ความโดดเด่นของนวัตกรรม

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคน มีพระราชดำรัสว่า **"ต้องระเบิดจากข้างใน"** นั้นหมายความว่า ต้องมุ่งพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้คนและครอบครัวในชุมชนที่เข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาลเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก

เทศบาลตำบลโพตลาดแก้วจึงได้นำหลักการทรงงานดังกล่าวข้างต้นมาเป็นแนวทางในการดำเนินโครงการ โดยการส่งเสริมให้ประชาชนเล็งเห็นถึงความสำคัญในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพะเริ่มต้นจากในครัวเรือน และจึงขยายออกสู่ชุมชนให้มีความสะอาดสวยงามปราศจากโรค ที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม และโรคที่เกิดจากสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค โดยมีความโดดเด่น ดังนี้

- เป็นโครงการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งสมัครใจเข้าร่วมโครงการเอง และยินยอมให้คณะกรรมการตรวจประเมินเข้าตรวจประเมินในครัวเรือนได้ตามเกณฑ์การประเมิน เช่น ในห้องนอน ห้องน้ำ ห้องครัว และบริเวณบ้านโดยรอบ เป็นต้น
- ได้มีการเปลี่ยนแปลงคำว่าขยะเป็นคำว่า **"ของเหลือใช้"** เนื่องจากคำว่าขยะคนโดยทั่วไปฟังแล้วจะรู้สึกว่าเป็นของไม่มีค่าน่ารังเกียจ จึงได้เปลี่ยนเป็นคำว่าของเหลือใช้ซึ่งเป็นของมีค่าสามารถนำกลับมาใช้ใหม่หรือใช้ประโยชน์ได้
- ไม่มีรถจัดเก็บขยะในชุมชน ซึ่งได้เป็นมติจากชุมชนโดยผ่านการประชาคม ประชาชนสามารถดำเนินการคัดแยกและบริหารจัดการของเหลือใช้ด้วยตนเองจนไม่มีของเหลือใช้สะสมในครัวเรือน จึงไม่จำเป็นต้องมีรถเก็บขนขยะ สามารถประหยัดงบประมาณทั้งของภาครัฐ และประชาชน สร้างรายได้ในครัวเรือนเพิ่มขึ้น โดยการนำของเหลือใช้มาจำหน่าย
- เป็นโครงการที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านสุขภาวะ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เนื่องจากการดำเนินโครงการได้ส่งเสริมให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมูลฐานในครัวเรือนโดยตนเอง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของสังคมลดปัญหาการเกิดโรคอุบัติใหม่ โรคติดต่อ โรคระบาด ที่เกิดจากการขาดการดูแลสุขภาพในครัวเรือน ทำให้ลดรายจ่ายในการรักษาพยาบาล โดยมีสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการดำเนินการซึ่งเป็นการปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีที่ส่งต่อไปยังรุ่นต่อรุ่น
- เป็นโครงการที่สามารถแก้ไขปัญหามาจากจุดเริ่มต้นได้ทุกมิติ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ของปัญหาในชุมชน โครงการนี้ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหามาจากจุดเริ่มต้นคือ ครัวเรือน หรือครอบครัวซึ่งเป็นรากฐานของสังคม เช่น การแก้ไขปัญหาด้านสุขภาวะโดยส่งเสริมให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องที่อาจจะก่อให้เกิดโรคต่างๆ ตามมา การแก้ไขปัญหามาของเหลือใช้ในครัวเรือนจากจุดกำเนิด โดยส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกของเหลือใช้และบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุด การสร้างความสามัคคี สร้างจิตสำนึกรักษ์บ้านเกิดโดยส่งเสริมให้ประชาชนร่วมกันพัฒนาภูมิทัศน์ในชุมชนให้มีความสะอาดสวยงาม การสร้างปลูกฝังสร้างจิตสำนึกให้แก่เด็กและเยาวชนตั้งแต่ระดับเด็กเล็กในการดูแลสุขภาพและการมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม
- วัดในพื้นที่ตำบลโพตลาดแก้ว 2 แห่ง ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหานี้ จึงได้สมัคร

เข้าร่วมโครงการนวัตกรรมการและได้ดำเนินการปรับปรุงสภาพแวดล้อมตามเกณฑ์การประเมิน เช่นเดียวกับบ้านประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ

7 ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับ

- ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับทางตรง

1) สุขภาวะของประชาชนดีขึ้น โดยจำนวนครั้งของผู้ขอรับการตรวจรักษา และผลของการตรวจรักษาของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโพตลาดแก้วลดลง กล่าวคือ ปี พ.ศ.2559 จำนวน 5,470 ครั้ง ปี พ.ศ.2560 จำนวน 5,138 ครั้ง และ ปี พ.ศ.2561 จำนวน 4,639 ครั้ง

2) ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพ ซึ่งจำนวนผู้ผ่านเกณฑ์การประเมินเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ ผู้เข้าร่วมโครงการ ปี พ.ศ. 2559 จำนวน 575 ครั้วเรือน ผ่านการประเมิน 399 ครั้วเรือน (ร้อยละ 69.39) ผู้เข้าร่วมโครงการ ปี พ.ศ.2560 จำนวน 536 ครั้วเรือน ผ่านการประเมิน 427 ครั้วเรือน (ร้อยละ 79.66) ผู้เข้าร่วมโครงการ ปี พ.ศ.2561 จำนวน 394 ครั้วเรือน ผ่านการประเมิน 375 ครั้วเรือน (ร้อยละ 95.17)

3) การบริหารจัดการของเหลือใช้และสิ่งปฏิกูลมูลฝอยในชุมชน ซึ่งมีจำนวนปริมาณสิ่งปฏิกูลมูลฝอยและของเหลือใช้ในชุมชนลดลง กล่าวคือ พ.ศ.2559 ปริมาณ 539.29 ตัน/ปี พ.ศ.2560 ปริมาณ 206.47 ตัน/ปี และ พ.ศ.2561 ปริมาณ 148 ตัน/ปี

- ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับทางอ้อม

1) เกิดสภาพแวดล้อมในบ้านและบริเวณโดยรอบ รวมถึงหมู่บ้าน/ชุมชน ที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ

2) เกิดสัมพันธ์ภาพหรือบรรยากาศที่ดีในครัวเรือน ช่วยให้ครอบครัวมีความอบอุ่น มีความรักเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน โดยการร่วมกันปรับปรุงสิ่งแวดล้อมภายในครัวเรือน

3) ประชาชนได้รับการหล่อหลอมมาจากบ้านให้มีคุณภาพ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ และเป็นการปลูกฝังสุขอนามัยให้แก่บุตรหลานต่อไป

4) เกิดชุมชนที่เข้มแข็ง มีความรักใคร่ สามัคคี และร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาสังคมให้ดียิ่งขึ้น โดยการร่วมกันปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในชุมชนให้สะอาดสวยงาม

5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประเทศเป็นเมืองสะอาด โดยการบริหารจัดการลดการใช้ของเหลือใช้ และนำกลับมาใช้ใหม่ หรือนำไปแปรสภาพให้สามารถนำไปจำหน่ายเป็นอาชีพเสริมได้

6) ปลูกฝังสร้างจิตสำนึกให้เด็กเยาวชน และประชาชนดำเนินการบริหารจัดการของเหลือใช้ สิ่งปฏิกูลมูลฝอยที่จุดกำเนิด หรือโดยตนเอง

7) เพื่อพัฒนาปรับปรุง วัดซึ่งเป็นศาสนสถานที่พระสงฆ์ และประชาชน ใช้เป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจและอาศัย ลดปริมาณของเหลือใช้จากพิธีกรรมต่างๆ เช่นกิจกรรมรดน้ำศพหรือรดดอกไม้สดในงานศพ และสิ่งที่ไม่อาจใช้ประโยชน์ต่อได้ โดยสนับสนุนให้องค์กร ชุมชน และประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ

8) ลดภาระรายจ่ายในการรักษาพยาบาลทั้งในครัวเรือนและภาครัฐที่ต้องอุดหนุนในการดูแลรักษาสุขภาพของประชาชน สร้างรายได้จากการบริหารจัดการของเหลือใช้ในครัวเรือน โดยการคัดแยกของเหลือใช้ในครัวเรือนและนำมาจำหน่ายในตลาดนัดของเหลือใช้สร้างรายได้ให้ครอบครัว ลดรายจ่ายจากภาครัฐที่จะต้องใช้ในการดำเนินการจัดเก็บและกำจัดของเหลือใช้

8 ความยั่งยืนของการดำเนินการและบทเรียนที่ได้รับ

ปัจจุบันการดำเนินโครงการฯ ได้ส่งผลให้สุขอนามัยของประชาชนดีขึ้น สภาพบ้านเรือนชุมชน มีความสะอาดสวยงาม ปัญหาสิ่งปฏิกูลมูลฝอยลดน้อยลง ไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค ประชาชนลดรายจ่ายในการรักษาพยาบาล มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการนำของเหลือใช้ในครัวเรือนไปจำหน่าย และสามารถนำกลับมาดัดแปลงใหม่ให้เกิดประโยชน์ เด็กและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน เกิดชุมชนที่เข้มแข็ง มีความรักใคร่ สามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาสังคมให้ดียิ่งขึ้นโดยการร่วมกันปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในชุมชนให้สะอาดสวยงาม และยังส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของประชาชนโดยการปลูกพืชทุกอย่างที่กิน และกินทุกอย่างที่ปลูกเป็นการลดรายจ่ายเหลือแล้วจึงนำไปขายสร้างรายได้แก่ครอบครัว

อนาคต การดำเนินโครงการฯ กำลังขยายผลการดำเนินงานลงไปทุกครัวเรือน ชุมชน วัด สถานศึกษา ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั้งตำบล

บทเรียนที่ได้รับจากการดำเนินโครงการที่ผ่านมาเป็นระยะเวลาหลายปี ซึ่งประโยชน์ทั้งหลายที่เกิดขึ้นจะทำให้มีความยั่งยืนถึงแม้ว่าเทศบาลฯ จะไม่ได้ดำเนินโครงการนี้แล้ว ประชาชนก็ยังคิดเป็นพฤติกรรมส่วนบุคคลต่อไป โดยตระหนักถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง และจะยังถ่ายทอดไปสู่รุ่นลูกหลาน ทำให้ได้เรียนรู้ว่าปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้นนี้หากคิดแก้ไขตั้งแต่จุดเริ่มต้นหรือต้นเหตุจะส่งผลถึงความยั่งยืนต่อไปในอนาคตอย่างแท้จริง

9 แนวทางในการเผยแพร่วัฒนธรรมของโครงการ

ผลจากการดำเนินงานทำให้เห็นเป็นรูปธรรมจนถึงปัจจุบัน ทำให้เทศบาลตำบลโพตลาดแก้ว เป็นหนึ่งในสื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบของจังหวัดลพบุรี ซึ่งได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียง และหน่วยงานองค์กรต่างๆ นำเอาหลักความรู้ไปประยุกต์และดำเนินการเป็นแบบอย่างในพื้นที่ของตนเองต่อไป

รางวัลแห่งความภาคภูมิใจ

รางวัลด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม

ปี 2559 รางวัลชนะเลิศการดูแลสุขภาพความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในพื้นที่จังหวัดลพบุรี

ปี 2560 เกียรติบัตรหน่วยงานดีเด่นระดับจังหวัดในการดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคิดแยกขยะที่ต้นทาง กรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปี 2560 รางวัลการผ่านเข้ารอบที่ 1 โครงการชุมชนปลอดขยะกรรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ปี 2560 เกียรติบัตร ผ่านระดับมาตรฐาน โครงการ Zero Waste (ชุมชนบางกระบือ หมู่ที่ 7 กรรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม)

ปี 2560 เกียรติบัตร รับรองคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ กรมอนามัยสิ่งแวดล้อม

ปี 2561 โล่เชิดชูเกียรติ ระดับดีมาก ระดับภาคจากการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน กรรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ปี 2561 เกียรติบัตรที่ผ่านเกณฑ์การประเมินความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง จังหวัดลพบุรี

ปี 2562 อปท.ต้นแบบในการบริหารจัดการขยะของจังหวัดลพบุรี และเป็นแห่งเรียนรู้ศึกษาดูงานของทุกภาคส่วน จากผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี

นอกจากนั้นผู้บริหารเทศบาลตำบลโพตาลาดแก้วยังเป็นวิทยากรเข้าร่วมการออกตรวจเยี่ยมติดตามและนิเทศก์โครงการขับเคลื่อน ต่อยอดขยายผล อปท.ต้นแบบในการบริหารจัดการขยะของจังหวัดลพบุรี จากผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี วันที่ 1 ตุลาคม 2562

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

- 1 สภาพพื้นที่ของเทศบาลเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ชุมชนชนบท ชุมชนยังไม่หนาแน่น สัมพันธภาพระหว่างบุคคล ครอบครัวและชุมชน ช่องว่างยังมีน้อย
- 2 การมีงบประมาณน้อย การจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ไม่สามารถดำเนินการได้ เช่น ซื้อรถยนต์บรรทุกของเหลือใช้ จ้างพนักงาน ค่าเช่าสถานที่กำจัด ค่าซ่อมแซมและบำรุงรักษา เครื่องใช้ อุปกรณ์ ค่าสวัสดิการพนักงาน รวมทั้ง ค่ากำจัดกลิ่น แมลง น้ำเสียใจของเหลือใช้
- 3 การดำเนินงานใช้การบูรณาการ โดยเทศบาลตำบลโพตาลาดแก้วเป็นหน่วยงานหลัก
- 4 การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม เช่น คณะกรรมการชุมชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียน ในเขตพื้นที่ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี กลุ่มอสม. กลุ่มเด็กและเยาวชน (ผู้ตรวจการของเหลือใช้) กลุ่มอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก (อถล.)
- 5 การดำเนินโครงการ/กิจกรรมดำเนินการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ.2547
- 6 การสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ ให้แก่ประชาชน
- 7 การถอดบทเรียน นำมาปรับปรุงแก้ไข
- 8 นำโครงการ/กิจกรรมเข้าประเมินรางวัลธรรมาภิบาล ได้เงินรางวัลมาพัฒนาเทศบาลตำบลโพตาลาดแก้ว
- 9 ภาวะของผู้มีวิสัยทัศน์ในการบริหาร เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สุขภาพ การบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

บูรณาการทุกภาคส่วน ชวนชุมชนจัดการขยะในเขตเมือง

“

บทเรียนการบริหารจัดการขยะในชุมชนเมือง
ของเทศบาลตำบลท่าศาลา อำเภอเมือง
จังหวัดลพบุรี

”

ตัวอย่างและทางเคิ่บการบริหารจัดการขยะตำบลท่าศาลา

ตำบลท่าศาลา เป็นพื้นที่เขตเมืองอยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดประมาณ 2 กิโลเมตร ชุมชนตั้งอยู่ตลอดถนนพหลโยธิน ประมาณ 3 กิโลเมตร ที่มีห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ ซึ่งในแต่ละวันมีปริมาณขยะที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจการเป็นจำนวนมาก จำนวน 70 ตันต่อวัน จากการเติบโตของบ้านเมือง ทำให้จุดขยะที่เทศบาลตำบลท่าศาลาเข้าทิ้งกับเทศบาลเมืองลพบุรีมีไม่เพียงพอในการเข้าทิ้งเนื่องจากบางวันประสบปัญหาบ่อขยะเต็มไม่มีสถานที่ทิ้งขยะ ปริมาณจำนวนประชากรในพื้นที่ที่มีปริมาณมาก ถ้าเทียบกับอัตราส่วนการอาศัยอยู่ ประชากรตามทะเบียนราษฎร 14711 ราย ประชากรแฝงที่เข้ามาอาศัยอยู่ และประกอบอาชีพในพื้นที่จำนวน 40,000 ราย ในเขตเทศบาลมีพื้นที่ 3187 ไร่ อัตราส่วนการอาศัย 17 คนต่อไร่ ซึ่งเป็นปริมาณที่แออัด ผลิตขยะในปริมาณที่มาก ไม่มีการแยกและกำจัดขยะที่ถูกวิธี

- เริ่มก่อตั้งธนาคารขยะในชุมชน
- โครงการสร้างชุมชนตัวอย่างคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือน
- เกิดชุมชนปลอดถังขยะ 2 ชุมชน

2559

- เริ่มกิจกรรมจัดทำถังขยะเปียกหรือขยะอินทรีย์
- จัดให้มีถังขยะอันตรายทุกชุมชนและสถานที่ราชการ
- เกิดชุมชนปลอดถังขยะเพิ่ม อีก 1 แห่ง

2550

- เริ่มดำเนินโครงการลดใช้ถุงพลาสติกและโฟมบรรจุอาหาร
- จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการลดใช้ถุงพลาสติกและโฟม
- ชุมชนปลอดถังขยะเพิ่มอีก 1 แห่ง ถังขยะ 2 ชุมชน

2561

- จัดตั้งศูนย์ผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากขยะ
- จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การจัดการขยะตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- วางระบบจัดเก็บจัดการขยะ
- จัดกิจกรรมทิวปิ่นโตลดขยะ ถังขยะ 2 ชุมชน

2562

ขั้นตอนการดำเนินงานการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจรตำบลท่าศาลา

1 การประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน

ในทุกวันพุธที่ 2 ของทุกๆ สองเดือน ตำบลท่าศาลามีวาระร่วมกันในการนัดหมายเพื่อมาประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างเทศบาลตำบลท่าศาลา โดยมีผู้บริหาร หัวหน้าส่วนราชการ ประธานชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ท้องที่ และหน่วยงานราชการ ภาคีเครือข่ายการพัฒนาในตำบลท่าศาลา เพื่อหารือแนวทางการพัฒนาตำบล เป็นเวทีสาธารณะในการสื่อสารการพัฒนา โดยประธานชุมชน และผู้นำชุมชน จะนำข้อมูลสถานการณ์ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งเป็นเรื่องของปัญหาและ

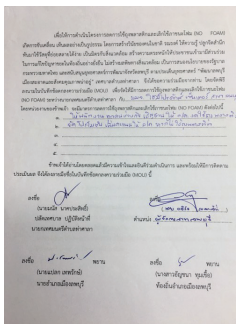
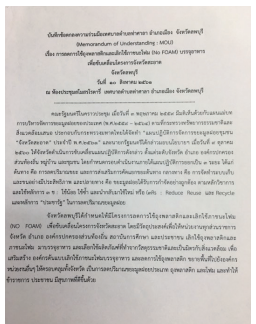

ความเดือดร้อนของประชาชน เข้าสู่เวทีการประชุมที่เรียกว่า **“มอร์นิงบริฟ”** และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อน และในเวทีนี้ เป็นเวทีที่เทศบาลตำบลท่าศาลาและหน่วยงานต่างๆ ค้นข้อมูล และรายงานผลการดำเนินงานที่ได้แก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของประชาชน รวมถึงการประชุมสัมพันธข้อมูลข่าวสารสำคัญต่างๆ ของหน่วยงานด้วย

การประชุมในเวทีมอร์นิงบริฟ เป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งของการบริหารจัดการขยะของตำบลท่าศาลา เป็นเวทีที่รับฟังความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ และการแก้ไขปัญหาขยะของตำบลท่าศาลา โดยเฉพาะในการเรื่องของการสื่อสารเกี่ยวกับแนวทางและนโยบายการจัดการขยะ การประชุมสัมพันธ ธรณกรคัดแยกขยะ และการลดใช้ถุงพลาสติกและโฟมบรรจุอาหาร ซึ่งประธานชุมชนที่เข้าร่วมประชุมก็ได้นำไปขยายผล การสื่อสารประชุมสัมพันธต่อในชุมชนของตนเอง รวมถึงกำหนดเป็นวาระสำคัญในการประชุมของชุมชนด้วย

2 จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการบริหารจัดการขยะ

เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรมในการบริหารจัดการขยะพิธิธนาม MOU ตามโครงการทำศาลาลดการใช้พลาสติกและการเลิกใช้ภาชนะโฟม (NO FOAM) บรรจุอาหาร โดยเทศบาลตำบลท่าศาลาได้ดำเนินการโครงการบริหารจัดการขยะมูลฝอย จังหวัดสะอาด ภายใต้หลักการ 3 Rs โดยกำหนดให้มีโครงการย่อย

โครงการทำศาลาดการใช้พลาสติกและการเลิกใช้ภาชนะโฟมบรรจุอาหาร (NO FOAM) โดยจัดให้มีพิธีลงนามบันทึกความเข้าใจ ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนซึ่งมีหน่วยงานและองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ได้ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมโครงการและจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน เช่น ห้างสรรพสินค้าบิ๊กซีซูเปอร์เซ็นเตอร์ ห้างสรรพสินค้าเทสโก้ โลตัส เป็นต้น

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานทุกส่วนราชการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน สถาบันการศึกษาและประชาชน ลดใช้ถุงพลาสติก และเลิกใช้โฟมบรรจุอาหาร โดยให้เลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุธรรมชาติและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแทน โดยให้กำหนดมาตรการของหน่วยงานตนเองในการลดการใช้ถุงพลาสติก และเลิกใช้ภาชนะโฟมบรรจุอาหาร เช่น การเชิญชวนให้พนักงานใช้ปิโตแทนการใช้ถุงพลาสติกใส่อาหาร การจัดโปรโมชั่นเพิ่มคะแนนสะสมสำหรับสมาชิกที่นำถุงผ้ามาและไม่รับถุงพลาสติก หรือกำหนดให้ทุกวันพุธของเดือน เป็นวันที่ทางห้างสรรพสินค้างดแจกถุงพลาสติกให้กับลูกค้า

3 การจัดกิจกรรมในการจัดการขยะต้นทาง กลางทาง ปลายทาง

- การจัดอบรมคัดแยก

ขยะ โดยจัดให้มีการอบรมให้ความรู้กับประธานชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล และภาคีเครือข่ายในตำบลท่าศาลา และการจัดการขยะทั้งในระดับครัวเรือนและในระดับชุมชน และได้ร่วมกันกำหนดแนวทางในการรณรงค์ การขับเคลื่อนการจัดการขยะในแต่ละชุมชนด้วย

- การรณรงค์การลดใช้ถุงพลาสติก และโฟมบรรจุอาหาร
- การจัดตั้งศูนย์ผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากขยะเปียก

ในเขตพื้นที่ตำบลท่าศาลา มีร้านอาหารจำนวนมากที่ในแต่ละวันก่อให้เกิดขยะเปียกเป็นจำนวนมาก ทั้งที่เป็นเศษอาหาร เศษผักผลไม้ จากห้างสรรพสินค้า ที่จำหน่ายผักและผลไม้สดในเขตตำบลท่าศาลา ซึ่งขยะเหล่านี้หากไม่มีการจัดการที่ดี อาจก่อให้เกิดเชื้อโรคและนำไปสู่การส่งกลิ่นเหม็นรบกวนเพื่อนบ้านและสมาชิกในชุมชนได้ เทศบาลตำบลท่าศาลา ได้จัดกิจกรรมการคัดแยกขยะเปียกหรือขยะอินทรีย์ทั้งในระดับครัวเรือน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และในด้านการแก้ปัญหาขยะเปียกที่เกิดจากร้านอาหารและห้างสรรพสินค้า โดยกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่บริเวณสวนสมุนไพรให้เป็นพื้นที่สำหรับการผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากขยะเปียก โดยการขุดหลุมขนาดสามเมตร และเพื่อรองรับเศษอาหาร นำมาทำเป็นปุ๋ยอินทรีย์

- กิจกรรม Big cleaning Day

- ธนาคารขยะ ตำบลท่าศาลา เริ่มจัดตั้งธนาคารขยะขึ้นเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2559 โดยการเรียนรู้จากแนวทางการดำเนินงานธนาคารขยะจากองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี เป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 245 ราย และเมื่อเสียชีวิตจะได้รับเงินฌาปนกิจ ประมาณ 5,580 บาท โดยจัดให้มีหน่วยบริการเคลื่อนที่ทุกวันๆ 20 ของเดือน โดยมีจุดนัดพบของธนาคารขยะ 2 แห่ง ณ วัดเขาหิน และวัดหัวช้าง โดยสมาชิกทุกคนจะมีสมุดบัญชีการขายขยะทุกๆ เดือน ในแต่ละจุดจะถูกกำหนดให้มี 1 วันเป็น “วันซื้อ-ขายขยะ” ซึ่งชาวบ้านจะขนขยะครัวเรือนของตัวเองที่สะสมไว้ออกมาที่จุดนัดพบ โดยมีผู้ประกอบการมารับซื้อ ได้รับการชั่งน้ำหนัก ตีราคาตามประเภท หากเป็นขยะที่ถูกรวมมากก็จะได้ราคาเหมา แต่หากมีการแยกประเภทจะได้ราคาที่ดีกว่า สุดท้ายรายได้ทั้งหมดจะถูกจดลงในสมุดบัญชี อันเป็นที่เก็บประวัติการซื้อขายของแต่ละราย ซึ่งเจ้าหน้าที่ของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลตำบลท่าศาลา จะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการดำเนินการซื้อขายขยะในแต่ละครั้ง

- การจัดการขยะอันตราย ได้ดำเนินการประสานงานให้ชุมชนทั้ง 27 ชุมชน กำหนดให้มีจุดรวบรวมขยะอันตราย และจัดหาถังขยะอันตรายแจกจ่ายให้กับทั้ง 27 ชุมชน โดยเทศบาลจะเก็บขนนำมารวบรวมไว้ที่เทศบาล เพื่อนำส่งต่อไปให้กับอำเภอเมืองลพบุรี ตามกำหนดการของการเก็บขน ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี จะดำเนินการในส่วนของการส่งให้บริษัทเอกชนทำหน้าที่ในการเก็บขนขยะอันตราย เพื่อเข้าสู่ระบบกำจัดที่ถูกต้องตามหลักวิชาการต่อไป

- การนำขยะไปใช้ประโยชน์
  - 1) ศูนย์เรียนรู้ชุมชนศรีกรีนปาร์ค
ชุมชนศรีกรีนปาร์ค เป็นชุมชนที่อยู่ในเขตหมู่บ้านจัดสรร มีพื้นที่ตรงกลางของหมู่บ้านเป็นสถานที่สาธารณะ ซึ่งคณะกรรมการชุมชนได้ใช้เป็นสถานที่ในการจัดการประชุม และสถานที่ในการออกกำลังกาย รวมถึงการใช้ประโยชน์ในการเป็นจุดศูนย์รวมในการผลิตน้ำหมัก และปลูกผัก

สวนครัว โดยมีประธานชุมชน และแกนนำ ได้ร่วมกันดูแล ปลูกผัก โดยใช้ น้ำหมัก ที่ผลิตจากเศษอาหาร และปุ๋ยหมักจากเศษใบไม้ โดยแปลงผักแห่งนี้ เปิดโอกาสให้คนในชุมชนสามารถมาเก็บไปประกอบอาหารได้

2) โครงการมือถือเก่าไปชีวิตใหม่มา

เป็นโครงการที่รวบรวมโทรศัพท์มือถือที่เก่าและชำรุด โดยเทศบาลตำบลท่าศาลา เป็น

หน่วยในการรวบรวม เพื่อนำส่งให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในการนำไปเปลี่ยนเป็นหนังสือและสื่อการสอนสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยได้ประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนได้รับทราบและขอความร่วมมือให้ประธานชุมชนรวบรวมในแต่ละชุมชน นอกจากนี้ ยังได้ประสานความร่วมมือกับห้างสรรพสินค้าในเขตเทศบาลตำบลท่าศาลาในการตั้งกล่องรับบริจาคโทรศัพท์มือถือเก่า ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นการลดจำนวนขยะอันตรายที่จะเกิดขึ้นได้

3) การจัดทำเสวียนรักษ์โลก เพื่อเก็บรวบรวมใบไม้ ในการนำไปทำเป็นปุ๋ยหมัก

4) การจัดทำสื่อการสอนจากวัสดุเหลือใช้

- การสื่อสารเพื่อการสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะตำบลท่าศาลา

หัวใจสำคัญของการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของตำบลท่าศาลา คือ การสื่อสารเพื่อการพัฒนาาร่วมกัน ซึ่งด้วยบริบทของพื้นที่ ที่มีความเป็นพื้นที่เขตเมืองการเข้าถึงประชาชนและการเข้าถึงครัวเรือน เป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นในการสื่อสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ จึงต้องอาศัยรูปแบบและช่องทางที่หลากหลาย โดยได้ใช้การสื่อสารใน 3 รูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย 1) การสื่อสารในรูปแบบของการ On Air คือ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงไร้สาย

ของเทศบาล ในการเชิญชวนให้ประชาชนคัดแยกขยะ การณรงค์ในการลดใช้พลาสติกและโฟมบรรจุอาหาร หรือการประชาสัมพันธ์ การดำเนินการของธนาคารขยะ อีกด้วย 2) การสื่อสารในรูปแบบ On Ground ได้แก่ การเดินรณรงค์ การประชาสัมพันธ์ ในรูปแบบที่สามารถเข้าถึงบ้านเรือนของประชาชน ร้านค้าต่างๆ หรือการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ โดยการหารือร่วมกันในการขับเคลื่อน และการกำหนดมาตรการร่วมกัน 3) On line คือ การสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ ได้แก่ web site facebook fan page ของตำบลท่าศาลา และกลุ่มไลน์ต่างๆ ของเครือข่ายในตำบลท่าศาลา เช่น กลุ่มไลน์ประธานชุมชน กลุ่มไลน์ของ อสม. เป็นต้น

การใช้การสื่อสารทั้ง 3 รูปแบบมาใช้ในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะของตำบลท่าศาลา สามารถช่วยแก้ปัญหาในด้าน การเข้าถึงการสื่อสารของประชาชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งทำให้ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการดำเนินงานได้อย่างทั่วถึง

4 ผลการขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะโดยภาคีเครือข่ายในตำบลท่าศาลา

ภายหลังจากการลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างเทศบาลตำบลท่าศาลาและภาคีเครือข่ายในตำบล หน่วยงานต่างๆ ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะโดยจัดให้มีกิจกรรมสำคัญทั้งในการคัดแยกขยะ การลดใช้พลาสติก และงดใช้โฟมบรรจุอาหาร

- การขับเคลื่อนในสถาบันการศึกษา

โรงเรียนพระนารายณ์ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่ตำบลท่าศาลา ซึ่งมีนักเรียนประมาณ 3,000 คน ได้ให้ความสำคัญในการจัดการขยะ โดยมีการจัดกิจกรรมสำคัญ และการกำหนดเป็นมาตรการต่าง เช่น การขอความร่วมมือร้านค้าในโรงเรียนในการงดใช้ภาชนะโฟมบรรจุอาหารทุกร้าน เพื่อให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนปลอดโฟม โดยทางโรงเรียนจะลดค่าเช่าพื้นที่ค้าขายในโรงเรียนให้กับร้านค้าทุกร้านที่เข้าร่วมโครงการ และนอกจากนั้น ยังรณรงค์ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรของโรงเรียนพระนารายณ์ ได้นำปิ่นโต และภาชนะทดแทนถุงพลาสติกและโฟมใส่อาหารเพื่อนำมารับประทานในโรงเรียนอีกด้วย

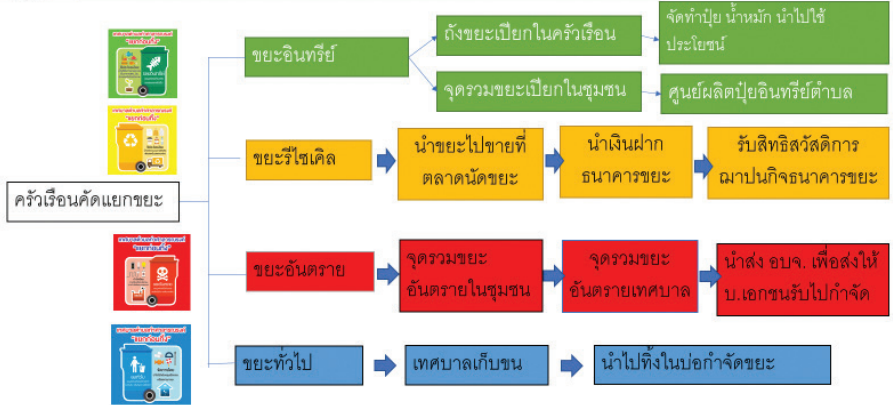
- การสร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการขยะ : กิจกรรมชุมชนปลอดถังขยะ

การขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะของเทศบาลตำบลท่าศาลา นอกจากจะส่งเสริมให้มีการคัดแยกขยะ การนำขยะไปใช้ประโยชน์แล้ว กิจกรรมสำคัญที่เกิดจากพลังชุมชนในการสร้างวินัย และการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่กิจกรรมชุมชนปลอดถังขยะ ซึ่งในปัจจุบันตำบลท่าศาลามีชุมชนปลอดถังขยะ จำนวน 6 ชุมชน ได้แก่ 1) ชุมชนบ้านหัวช้าง 2) ชุมชนวัดหัวช้าง 3) ชุมชนเมืองนารายณ์ 4) ชุมชนโสกา 2 5) ชุมชนเฉลิมพระเกียรติ และ 6) ชุมชนพนาสันต์

THASALA MODEL
การบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมเทศบาลตำบลท่าศาลา

รูปแบบการดำเนินงานการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมตำบลท่าศาลา

บทสรุปสังกัาย

การบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมครบวงจร ในเขตพื้นที่ตำบลท่าศาลา ในบริบทของความหลากหลายของลักษณะชุมชน ที่รวมกันระหว่างชุมชนเมืองกับชุมชนชนบท ประกอบกับมีพื้นที่ทหารและย่านธุรกิจที่มีห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่อยู่หลายแห่ง ปริมาณการเกิดขึ้นของขยะจึงมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นตลอดเวลา ดังนั้น เทศบาลตำบลท่าศาลา จึงได้มีความพยายามที่จะระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วน สร้างความร่วมมือในการจัดการขยะร่วมกัน ตั้งแต่ ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ทำให้เกิดการจัดการร่วม ในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งในปัจจุบันปัญหาขยะในเทศบาลตำบลท่าศาลา ยังไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาได้ทั้งหมด หากแต่เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ในการช่วยกันเริ่มจากจุดเล็กๆ ขยายไปสู่การจัดการในเชิงระบบมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการที่ผ่านมาทุกภาคีเครือข่ายมีความตื่นตัว ให้ความสำคัญและขยายผลไปในหน่วยงานและองค์กรของตนเอง ทำให้การบริหารจัดการขยะ เกิดรูปธรรมในการขับเคลื่อน เกิดนวัตกรรมแม้จะเพียงเล็กน้อย แต่เป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่การขยายในภาพตำบลต่อไป

องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การขับเคลื่อนด้านการบริหารจัดการขยะของเทศบาลตำบลท่าศาลา เกิดความต่อเนื่อง และขยายวงของความรู้ออกไปสู่เครือข่ายต่างๆ มากขึ้น ได้แก่ การที่มีการจัดการในเรื่องของความรู้ การจัดการข้อมูล การจัดการด้านการสื่อสาร ซึ่งในก้าวต่อไปของการดำเนินงานเทศบาลตำบลท่าศาลา ได้ร่วมกับกองทุนสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการดำเนินการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร ซึ่งจะเป็นการดำเนินงานเชิงรุก ในทุกมิติของ

การจัดการขยะ โดยร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในตำบลท่าศาลา และในส่วนของโรงเรียนพระนารายณ์ ได้กำหนดแผนในการที่จะเข้าร่วมเป็นโรงเรียนปลอดขยะ และกำหนดให้มีโครงการสำคัญในการพัฒนา นวัตกรรมในการแปรรูปและการจัดการขยะภายในโรงเรียน ในส่วนของห้างสรรพสินค้าในเขตพื้นที่ ปัจจุบันได้งดแจกถุงพลาสติกให้กับลูกค้า ทุกแห่ง ซึ่งจะช่วยให้จำนวนขยะพลาสติกในเขตตำบลท่าศาลา ลดลงอีกด้วย

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าสิ่งที่เป็ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการบริหารจัดการขยะ แบบมีส่วนร่วมตำบลท่าศาลา

- 1 การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีช่องทางที่หลากหลาย
- 2 ความร่วมมือของผู้นำชุมชน
- 3 การระดมสรรพกำลัง และการสานพลังความร่วมมือของภาคี เครือข่ายในตำบลท่าศาลา ทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และสถาบันการศึกษา
- 4 การมีนโยบายที่ชัดเจน และต่อเนื่องในการบริหารจัดการขยะ
- 5 ความพร้อมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และเทศบาล ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อน
- 6 การสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอต่อการดำเนินงาน
- 7 การส่งเสริมและสนับสนุนความรู้ให้กับบุคลากร ผู้นำชุมชน และประชาชน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ

กล่าวโดยสรุปหัวใจของความสำเร็จในการดำเนินงานบริหารจัดการขยะของตำบลท่าศาลาคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีเครือข่าย ในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตามดู และร่วมรับประโยชน์ อย่างยั่งยืนในการบริหารจัดการขยะในทุกกระดับ โดยจังหวัดลพบุรี ได้ถือเป็นแนวทางร่วมกันในการ เน้นย้ำและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทุกระดับ ทั้งในด้านการจัดทำแผนการจัดการขยะ การสื่อสารข้อมูล การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ตลอดจนการมี โครงสร้างการทำงานในทุกกระดับที่ให้มีภาคประชาชนร่วมเป็นคณะทำงาน และมีบทบาทในการเป็น เจ้าภาพร่วมการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วน โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ได้แก่ บวร.+ค (บ้าน (ครัวเรือน) +วัด+ราชการ+เครือข่าย) ในการประสานความร่วมมือในการสร้าง พความร่วมมือในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

เวาพระงาม: เมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน

“

บทเรียนการบริหารจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม
ของเทศบาลตำบลเวาพระงาม
อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

”

หลักการและเหตุผลที่มีการดำเนินโครงการ/กิจกรรม เพื่อให้เกิดผลในการพัฒนาเป็นเทศบาลนำอยู่ด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน

1 การดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างคุ้มค่า

2 การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างครบวงจรและเหมาะสม เน้นการลดปริมาณขยะตั้งแต่ต้นทางโดยการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการลดคัดแยกและใช้ประโยชน์จากขยะของครัวเรือนและชุมชน ตามหลัก 3Rs Reduce (การลดการใช้) Reuse (การใช้ซ้ำ) และ Recycle (การทำให้กลับมาใช้ใหม่) ได้รับคัดเลือกเป็น 1 จังหวัด 1 อปท. ต้นแบบในการจัดการขยะมูลฝอย

- 3 การจัดการน้ำเสียหรือมลพิษทางอากาศหรือมลพิษอื่นๆ อย่างเหมาะสม
- 4 การพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต
- 5 การปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองให้สวยงามและสอดคล้องกับวิถีชีวิตกับการใช้ประโยชน์
- 6 การส่งเสริมการผลิตการบริโภคและการบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- 7 การส่งเสริมการใช้พลังงานและน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการบริหารจัดการและการดำเนินโครงการ/กิจกรรมดังกล่าวข้างต้นทำให้เทศบาลเขาพระงามมีการเฝ้าระวังแก้ไขปัญหาและพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องซึ่งมีผลทำให้สิ่งแวดล้อม ในเขตเทศบาลอยู่ในสภาพดีไม่มีปัญหามลพิษที่รุนแรง ประชาชนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ปลอดภัยปลอดภัย และเป็นเมืองแห่งความสุข"ไร้มลพิษด้านสิ่งแวดล้อมทำให้เทศบาลตำบลเขาพระงามเป็นเทศบาลนำอยู่อย่างยั่งยืน

การดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างคุ้มค่า

1 การดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงไว้ซึ่งระบบนิเวศน์ที่ดี

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดปริมาณขยะอินทรีย์และก่อให้เกิดรายได้จากการทำปุ๋ยอินทรีย์ และส่งเสริมและลดมลพิษทางสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชน เป้าหมายที่สำคัญคือ เด็ก เยาวชน จิตอาสา อาสาสมัครสาธารณสุข องค์กรสตรี ผู้นำชุมชน ทสม. และประชาชนผู้สนใจ (10 หมู่บ้าน) จำนวน 150 คน

ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ คือ สามารถจัดการขยะอินทรีย์ในชุมชนทางชีวภาพอย่างยั่งยืนแสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจเป็นอย่างมากที่ได้รับความรู้ทางวิชาการ ก่อให้เกิดประโยชน์ และสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งถือว่าการกระตุ้นให้ชุมชนเกิดความตระหนักเกิดความรู้ ความเข้าใจในการที่จะแปลงขยะอินทรีย์กลับมาเป็นรายได้ และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพได้อย่างถูกต้องและก่อให้เกิดการพัฒนา และสามารถนำมาขยะอินทรีย์กลับมาใช้ประโยชน์และแปลงเป็นรายได้ โดยสามารถที่จะนำกลับมาใช้ประโยชน์ทางด้านการเกษตร

2 การดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพให้คงไว้ซึ่งระบบนิเวศน์ที่ดี โดยเสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกให้เยาวชน ประชาชนในพื้นที่ร่วมกันตระหนักถึงทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของแต่ละชุมชนและการความหลากหลายทางชีวภาพในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเขาพระงามโดยอาศัยการมีส่วนร่วมในหลายๆ ฝ่ายรวมทั้งองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชนในพื้นที่ในการสนับสนุนให้มีความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกัน

การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างครบวงจรและเหมาะสม

1 มีมาตรการ/โครงการ/กิจกรรมในการจัดการขยะครบทุกประเภท อย่างครบวงจร ได้แก่

1) ขยะทั่วไป

(1) การส่งเสริมการลดปริมาณขยะโดยการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนลดการผลิตขยะภายในครัวเรือนด้วยการรณรงค์การใช้ถุงผ้าเพื่อลดการใช้ถุงพลาสติก เป็นต้น

(2) การส่งเสริมการคัดแยกขยะภายในครัวเรือนก่อนนำไปกำจัด โดยได้มอบถังขยะใช้ในครัวเรือน เพื่อเป็นการคัดแยกขยะที่ต้นทางแต่ละหลังคาเรือน ภายใต้โครงการถนนปลอดถังและชุมชนปลอดถัง มีการส่งเสริมการคัดแยกขยะภายในชุมชนและมีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน นักเรียน ทสม. อสม. และ ประชาชนผู้ที่สนใจ เป็นต้น

(3) การกำจัดขยะอย่างถูกหลักสุขาภิบาล จัดซื้อที่ดินเพื่อทำเป็นบ่อขยะของเทศบาล เพื่อดำเนินการฝังกลบขยะมูลฝอย

(4) ส่งเสริมการสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้

2) ขยะอันตราย

ส่งเสริมการคัดแยกขยะอันตรายจากบ้านเรือนและชุมชน โดยอบรมให้ความรู้มุ่งเน้นเครือข่ายในชุมชนและเป็นการปลูกจิตสำนึก ประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย ควบคู่กับโครงการรณรงค์คัดแยกขยะมูลฝอยในชุมชน โดยนำมาแลกของใช้ต่างๆ

3) ขยะติดเชื้อ

ประชุมหารือกับ รพ.สต.เขาพระงาม เพื่อหาแนวทางในการจัดการ โดยขอความร่วมมือกับโรงพยาบาลพระนารายณ์มหาราชในการนำขยะติดเชื้อไปกำจัด

4) ขยะอินทรีย์

ได้ส่งเสริมให้ประชาชนใช้แต่ของที่เป็นธรรมชาติโดยการใช้น้ำหมักชีวภาพจากวัสดุที่เหลือจากเศษพืชผักทางการเกษตรเพื่อให้ชุมชนใช้เป็นทางเลือกเกษตรอินทรีย์ ลดต้นทุนการผลิตและลดการใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ซึ่งขั้นตอนคือการประชาสัมพันธ์เพื่อขอความร่วมมือจากพ่อค้าแม่ค้าในตลาดสดรวบรวมเศษพืชผักผลไม้ต่างๆ จากนั้นเทศบาลจัดเจ้าหน้าที่ลงไปเก็บรวบรวมเพื่อมาดำเนินขั้นตอนสู่กระบวนการทำหมักน้ำหมักชีวภาพและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปนำน้ำหมักชีวภาพไปใช้ในครัวเรือนสถานประกอบการร้านค้า เช่นการนำไปรดต้นไม้การนำไปบำบัดน้ำเสียในครัวเรือนการนำไปล้างตลาดสด เป็นต้น ตลอดจนสามารถนำไปต่อยอดในการทำน้ำหมักชีวภาพใช้เองในครัวเรือน

2 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคัดแยกขยะที่ต้นทางร่วมกันกับภาคีเครือข่ายแบบบูรณาการ

การบริหารจัดการขยะมูลฝอยเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกและใช้ประโยชน์จากขยะ โดยเน้นการส่งเสริมให้ประชาชนชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยในชุมชนเพื่อเป็นการดูแลความสะอาดและสิ่งแวดล้อม และเป็นการลดปริมาณขยะ ลดปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอย เพื่อให้มีภูมิทัศน์ที่สะอาดเรียบร้อยและเป็นชุมชนน่าอยู่ ได้แก่

1) การปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนในชุมชนตระหนักถึงการรักษาความสะอาดและสิ่งแวดล้อม

2) การจัดให้มีการลดปริมาณขยะและการใช้ประโยชน์จากขยะ เช่น

(1) การจัดตั้งธนาคารขยะรีไซเคิลในชุมชนและโรงเรียนโดยมีเป้าหมายส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกขยะในครัวเรือนซึ่งเป็นขยะรีไซเคิลนำมาขาย 2 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนเขาพระงามที่ 7 (หมู่บ้านไผ่ขวาง) ชุมชนเขาพระงามที่ 8 (หมู่บ้านไผ่ขวาง) และโรงเรียนโคกกะเทียมวิทยาลัย

(2) การสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดและสิ่งแวดล้อมในวันสำคัญ

(3) การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมและให้ความสำคัญในการคัดแยกขยะภายในครัวเรือนและนำกลับใช้ประโยชน์จากขยะ

จากการดำเนินการการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบกระบวนการตั้งแต่ต้นทาง กลางทางและปลายทางดังกล่าวทำให้

1) ประชาชนในชุมชนบ้านไผ่ขวาง หมู่ที่ 4 หมู่ 5 ได้รับประโยชน์ 1,242 คน 375 หลังคาเรือน โรงเรียนโคกกะเทียมวิทยาลัยและสำนักงานเทศบาลตำบลเขาพระงาม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยตามแนวทางการลดปริมาณของเสียให้น้อยลง (Less Waste) จนมีการจัดการขยะเป็นศูนย์ (Zero Waste)

2) มีการนำผลิตภัณฑ์ที่ได้จากขยะอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ไปใช้ในรูปแบบเกษตรอินทรีย์ พืช ผักไร้สารพิษ เป็นต้น

3) ก่อให้เกิดชุมชนสีเขียวในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน จนได้รับโล่เกียรติคุณจากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รางวัลชมเชย ระดับประเทศ โครงการประกวดชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) ประจำปี 2562 รับเกียรติบัตรผ่านการประเมิน ระดับประเทศ โครงการทำดีเพื่อแผ่นดิน ชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) เฉลิมพระเกียรติ 84 พรรษา 84 ชุมชน และรับรางวัลชมเชย เทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืน ประเภทเทศบาลตำบลระดับประเทศ ประจำปี 2562

การจัดการน้ำเสียหรือมลพิษทางอากาศหรือมลพิษอื่นๆ อย่างเหมาะสม

1 การรวมพลังลดถุงพลาสติกโลกไร้ร้อน

เน้นให้ผู้ประกอบการร้านค้า ประชาชน และเยาวชน จำนวน 150 คน มีส่วนร่วมและสำนึกในการใช้ถุงผ้าเพื่อลดปริมาณขยะที่เกิดจากถุงพลาสติก และภาวะโลกร้อน มลพิษทางอากาศจากการเผาขยะ

2 การตรวจวัดคุณภาพและพัฒนาคุณภาพแหล่งน้ำธรรมชาติในแหล่งชุมชน

ดำเนินการป้องกันรักษาคุณภาพแหล่งน้ำในชุมชน โดยมีการดำเนินการตรวจวัดคุณภาพน้ำตามค่าพารามิเตอร์ต่างๆ เช่น การตรวจวัดค่าออกซิเจนในน้ำ (DO) ค่าความขุ่น สัตว์หน้าดิน เป็นต้น เพื่อเป็นการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำตลอดจนการอนุรักษ์สัตว์น้ำ และการเพิ่มจำนวนของสัตว์น้ำเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังมีการพัฒนาคุณภาพแหล่งน้ำธรรมชาติในชุมชนโดยการใช้หมักชีวภาพเพื่อรักษาและบำรุงคุณภาพแหล่งน้ำได้ดีอีกทางหนึ่ง

3 การป้องกัน ควบคุมและติดตามมลพิษทางอากาศ

มีหน่วยงานป้องกันบรรเทาสาธารณภัยในการควบคุมและป้องกันเหตุอันเกิดจากปัญหาหมอกควัน ไฟไหม้บ่อขยะ เหตุอัคคีภัยต่างๆ ทั้งภัยธรรมชาติ และการกระทำจากมนุษย์ ผ่านการกระจายเสียงตามสาย การประชาสัมพันธ์ในชุมชน โดยมีการจัดเวรยามสำหรับรับเรื่องร้องเรียนและภัยอันตรายต่างๆ ตลอด 24 ชั่วโมง

การพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต

เน้นการปลูกจิตสำนึกและคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนหันมาให้ความสำคัญกับการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการลดปัญหามลพิษทางอากาศ โดยประชาชน อสม.

กลุ่มสตรี ผู้บริหาร สมาชิกสภา พนักงานและลูกจ้างเทศบาลฯ จำนวนประมาณ 150 คน ร่วมกันปลูกต้นไม้ยืนต้นบริเวณสระน้ำเฉลิมพระเกียรติ หมู่ที่ 1 จำนวน 300 ต้น ทั้งนี้ได้ดำเนินกิจกรรมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในพื้นที่เทศบาลตำบลเขาพระงามอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานทหาร 4 หน่วยงาน มีต้นไม้ขึ้นหนาแน่นและเป็นภูเขา เป็นการปลูกป่าประชารัฐสันติ่มงสู่เมืองคาร์บอนต่ำ ตั้งแต่ปี 2557 ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

การปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองให้สวยงามและสอดคล้องกับวิถีชีวิตกับการใช้ประโยชน์

ดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองให้มีความสวยงามและสอดคล้องกับสภาพเมือง โดยมุ่งเน้นถึงความเหมาะสมในแต่ละสถานที่ที่ได้มีการดำเนินการในการปรับสมดุลสภาพสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปอย่างทั่วถึง ครอบคลุมทุกๆ ชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการตัดแต่งกิ่งไม้ที่บดบังภูมิทัศน์ หรือ เป็นจุดอับในการบดบังทัศนวิสัยในการขับขี่ยานพาหนะพร้อมทั้งตรวจสอบไฟส่องสว่างในแต่ละพื้นที่ ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความสุข ร่างกายแข็งแรง พร้อมทั้งเป็นเมืองสะอาด น่าอยู่ สวยงาม สอดคล้องกับสภาพเมืองที่ดี

การส่งเสริมการผลิต การบริโภค และการบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

โดยเน้นการแก้ปัญหาการใช้โฟมและถุงพลาสติกในการบรรจุอาหารสำหรับเพื่อการบริโภค ซึ่งก่อให้เกิดมลพิษยากต่อการย่อยสลายและเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านสังคม และเศรษฐกิจซึ่งก่อให้เกิดระดับผู้ป่วยโรคมะเร็งเพิ่มขึ้นทำให้เสียชีวิตได้จากการทำงานและรักษาโรคการก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพและก่อให้เกิดมลพิษทางสิ่งแวดล้อม โดยหันมาใช้วัสดุทดแทนกล่องบรรจุอาหารอื่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมร่วมกันกับผู้ประกอบการร้านอาหาร เช่น วัสดุจากไบโอชานอ้อย หรือวัสดุอื่นที่ทดแทนมาจากธรรมชาติ โดยได้ดำเนินการติดต่อกันมาอย่างต่อเนื่องทุกปีจนถึงปัจจุบัน ดังนี้

- 1 การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและผู้ประกอบการต่างๆ ให้ความร่วมมือลดการใช้ถุงพลาสติกและใช้ภาชนะที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ซึ่งนอกจากจะมีการตั้งจุดรับขยะอันตรายในชุมชนทั้ง 24 ชุมชน โดยดำเนินการลงนามข้อตกลงร่วมมือ (MOU) กับผู้นำชุมชนทั้ง 24 ชุมชนด้วย
- 2 โครงการตลาดสดนำซื้อ เพื่อให้ประชาชนมาจับจ่ายซื้อสินค้าและอาหารในตลาดสดนำถุงผ้ามาใส่อาหารสินค้าต่างๆ และปฏิเสธการรับถุงพลาสติกพร้อมทั้งเชิญชวนให้ผู้ประกอบการร้านค้าในตลาดหรือห้างสรรพสินค้าในเขตเทศบาลร่วมกิจกรรมด้วย ซึ่งห้างสรรพสินค้า 3 แห่ง และชุมชน 24 ชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมการลดการใช้ถุงพลาสติกและส่งเสริมการใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก รวมถึงมีผู้ประกอบการร้านค้าที่จำหน่ายอาหาร 40 ราย งดการใช้โฟมใส่อาหารและใช้กล่องชานอ้อยบรรจุอาหารแทน
- 3 การส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ปฏิเสธการใช้ถุงพลาสติกใส่อาหารหรือของใช้
- 4 การส่งเสริมให้ใช้ถุงผ้าโดยไม่ว่าจะจัดกิจกรรมการอบรมต่างๆ มักให้ถุงผ้าแก่ผู้เข้ารับการอบรมในโครงการต่างๆที่เทศบาลจัดขึ้น

ในขณะเดียวกันก็ได้ดำเนินโครงการ **“ถนนปลอดถังขยะ”** ขึ้นด้วย จากปัญหากรณีขยะมูลฝอยยังมีขยะตกค้างในบ้านเรือนและบนท้องถนน แต่ในปัจจุบันประชาชนให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการขยะภายในครัวเรือน โดยการคัดแยกขยะภายในครัวเรือน ภายใต้โครงการถนนปลอดถังและแยกขยะที่ต้นทางและตระหนักถึงการเลือกซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้สำนักงานเทศบาลตำบลเขาพระงามได้มีการเพิ่มพื้นที่สีเขียวโดยการปลูกต้นไม้สองฝั่งถนนพหลโยธิน เป็นระยะทาง 3 กิโลเมตรและพื้นที่ว่างเปล่า

เทศบาลเมืองเวาสามยอด ชุมชนไร้ถังขยะ ตั้งแต่ ปี 2551- ปัจจุบัน

“

“สานพลังพลเมือง สร้างพลังชุมชน
สู่การบริหารจัดการขยะอย่างยั่งยืน
เทศบาลเมืองเวาสามยอด”

”

ความเป็นของของเทศบาลเมืองเวาสามยอด

เทศบาลเมืองเวาสามยอด เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถือว่าเป็นแบบอย่างระดับประเทศ ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยได้รับรางวัลด้านการบริหารงานมาแล้วมากมายและต่อเนื่องกันหลายต่อหลายปี ประชาชนในเทศบาลเวาสามยอดมีความรู้สึกรัก ผูกพัน ห่วงแหนเทศบาลเสมือนหนึ่งเป็นบ้านของตัวเอง เกิดพลเมืองที่มีจิตอาสาและเสียสละ อยากร่วมกันดูแลให้บ้านตัวเองดีขึ้น ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และเป็นรากฐานของการพัฒนาประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

การขยายตัวของเมืองและจำนวนประชาชนที่อาศัยอยู่จำนวนมาก ทำให้ปริมาณขยะเพิ่มขึ้นทุกปี สาเหตุสำคัญคือเกิดจากพฤติกรรมการใช้วัสดุสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันที่มีการเลือกใช้วัสดุที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ไม่คำนึงถึงผลกระทบต่ออาคารจากการใช้วัสดุ เครื่องใช้สอยในครัวเรือนที่อำนวยความสะดวก อาจส่งผลต่อการสร้างมลพิษ และเพิ่มปริมาณขยะในชุมชนได้ ประกอบกับปัญหาที่เทศบาลเมืองเวาสามยอดไม่มีสถานที่ทิ้งขยะ ตั้งแต่ปี 2547 ในขณะที่ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในตำบลเวาสามยอด มีปริมาณขยะมากถึง 30 ตันต่อวัน โดยมีค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะปีละ 660,000 บาท เทศบาลจึงได้ทำการวิเคราะห์ถึงสาเหตุ พบว่าที่มาของปัญหาจากขยะ ครัวเรือน ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะที่ถูกต้อง เทศบาลเมืองเวาสามยอดจึงได้การดำเนินงาน **“โครงการชุมชนไร้ถัง”** ในปี 2549 โดยกำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนของเทศบาลที่จะต้องลดปริมาณขยะให้เป็นศูนย์ โดยการลดการสร้างขยะและกำจัดขยะจากครัวเรือนซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดขยะโดยมุ่งที่ชุมชนเป็นหลัก

กลไกการขับเคลื่อนและการบริหารจัดการขยะของเทศบาลเมืองเวาสามยอด

เทศบาลเมืองเวาสามยอด ดำเนินการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร ภายใต้อำนาจหน้าที่ของการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ที่เน้นในเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชน ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และ

นางสายใจ เลิศวิริยะประภา
นายกเทศมนตรีเมืองเวาสามยอด

ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจ ซึ่งได้มีการจัดประกายความคิดและพัฒนาความรู้ให้กับคณะทำงานและแกนนำชุมชนในการบริหารจัดการขยะ โดยการศึกษาดูงานจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จ และร่วมกันประกาศเป็นวาระชุมชน และนำไปสู่การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชุมชน **“ในการจัดการขยะชุมชน”** เพื่อให้ได้แผนงานที่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาด้านการจัดการขยะได้ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่ม เครือข่าย ที่จะได้แสดงความคิดเห็น นำเสนอแนวทาง และกำหนดแผนงานโครงการในการบริหารในการบริหารจัดการขยะ ซึ่งเมื่อได้แผนงานโครงการแล้ว เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย และเป็นมาตรการทางสังคมและข้อตกลงร่วมกันของทุกภาคีเครือข่าย จึงได้จัดทำบันทึกข้อตกลงระหว่างเทศบาลเมืองเขาสامยออดและภาคีเครือข่ายในพื้นที่ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมในพื้นที่

1 การจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการบริหารจัดการขยะ

ได้ดำเนินการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกับสถานศึกษา ศาสนสถาน ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม/ประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ เพื่อขับเคลื่อนการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน เพื่อให้เกิดการบูรณาการในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร

2 ปฏิญญาท่าตอน ข้อตกลงร่วมในการบริหารจัดการขยะครบวงจร **“เทศบาลเมืองเขาสามยออดพัฒนาเมืองน่าอยู่ควบคู่กับลดภาวะโลกร้อน”**

เทศบาลเมืองเขาสามยออด ได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาภาวะโลกร้อน และการจัดการขยะในชุมชน ซึ่งเล็งเห็นว่าไม่ใช่แค่เพียงหน้าที่ของภาครัฐเท่านั้น แต่ประชาชนทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา จึงได้ตกลงร่วมกันเป็นสัญญาประชาคมร่วมกันที่จะดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

- 1) ทุกชุมชนจะปฏิบัติการลดเมืองร้อน ด้วยมือเราในพื้นที่ชุมชนของตน
- 2) ทุกชุมชนจะร่วมกันอนุรักษ์ รักษา พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ตำบลเขาสามยออด

ในการจัดการสิ่งปฏิกูลมูลฝอย รวมทั้งการคุ้มครอง ดูแลสิ่งแวดล้อม เพื่อลดปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

4 คณะกรรมการกองทุนขยะชุมชน

มีการแต่งตั้งคณะทำงานการขับเคลื่อนชุมชนต้นแบบในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2559 และมีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน **“จังหวัดสะอาด”** เทศบาลเมืองเขาสามยอต เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2559 โดยคณะกรรมการบริหารกองทุนขยะชุมชนเทศบาลเมืองเขาสามยอต ซึ่งมีนายกเทศมนตรีเมืองเขาสามยอตเป็นประธานและมีผู้แทนจากภาคส่วนต่างๆ ได้แก่ ผู้แทนประธานชุมชน ผู้แทนสภาท้องถิ่น ผู้แทน อสม. และผู้แทนชมรมเสริมสร้างสุขภาพ ร่วมเป็นกรรมการ มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานการบริหารกองทุนขยะชุมชน การพิจารณาจัดสวัสดิการ และรายงานผลการดำเนินงานให้สมาชิกกองทุนรับทราบ รวมถึงการมอบเงินสวัสดิการฌาปนกิจ กรณีสมาชิกเสียชีวิต โดยคณะกรรมการจะมีการประชุมกันอยู่เป็นประจำ โดยจะประชุมเดือนละ 1 ครั้ง หลังจากการประชุมประชาคมของทุกเดือน และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการซื้อ ขยายขยะ ซึ่งจะกำหนดปฏิทินการดำเนินในการเคลื่อนที่ไปตรงจุดต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับสมาชิกในชุมชนด้วย

5 เปลี่ยนภาวะ เป็นโอกาส : กองทุนขี้นวัตกรรมจัดการแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลเมืองเขาสามยอต

การปรับเปลี่ยนแนวคิดและมุมมองเกี่ยวกับขยะ ได้ก่อให้เกิดโอกาสและการพัฒนาอย่างมากมายในทุกมิติการพัฒนา ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดการจัดการขยะ ที่เปลี่ยนภาวะเป็นโอกาส ให้ขยะเป็นสิ่งที่สร้างโอกาสใหม่ในชุมชน ได้แก่

1) ขยะสร้างบุญ โดยการจัดกิจกรรมทอดผ้าป่าขยะรีไซเคิล ที่เชิญชวนให้ชุมชนและเครือข่ายในตำบลนำขยะรีไซเคิลเข้าร่วมกิจกรรม เป็นการสร้างบุญ สร้างกุศล และการพัฒนาเพื่อลดขยะในตำบลอีกทางหนึ่งด้วย

2) ขยะสร้างทุน การสร้างมูลค่าของขยะโดยการคัดแยกนำขยะมาขาย นำรายได้ฝากกับกองทุนขยะชุมชน ได้ก่อให้เกิดการออม การสะสม การมีกองทุนและการมีสวัสดิการให้กับสมาชิกและครอบครัว

3) ขยะหมักสร้างธรรมชาติ กิจกรรมการเลี้ยงไส้เดือนดินจะมีส่วนช่วยให้โครงสร้างของดินดีขึ้น ทำให้ดินร่วนซุย ทำให้การระบายน้ำและอากาศไปสู่ดินได้ดีขึ้น ไส้เดือนดินสามารถขบไชลงใต้ดินได้ลึกกว่า 20 เมตร ซึ่งเป็นการไถพรวนทางธรรมชาติ และยังช่วยให้ดินอุดมสมบูรณ์โดยการช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารแก่ดิน นอกจากนี้ยังพบว่าไส้เดือนดินมีประโยชน์ต่อพืชในการช่วยกระตุ้นการเจริญเติบโตของพืช

4) ขยะอันตรายสร้างครัว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ครัวเรือนนำขยะอันตรายจากครัวเรือนมารวบรวม โดยมีกิจกรรมจูงใจ นำมาแลกเครื่องปรุง หรืออุปกรณ์ในการทำครัว

5) ขยะสร้างพลังงาน เป็นกิจกรรมที่นำขยะมาจัดทำเป็นพลังงานความร้อน จัดทำเป็นก๊าซ หุงต้ม ซึ่งสามารถลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้

การสร้างและขยายเครือข่ายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม

เป็นการกระตุ้นให้ประชาชน ชุมชน และภาคี เครือข่ายที่เป็นทุนทางสังคมในพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมและการสร้าง ขยายเครือข่ายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม มีรูปแบบและกระบวนการที่ระดมสรรพกำลังทั้งภาคีเครือข่าย ในพื้นที่ตำบลเขาสามยอต โดยแสวงหาเครือข่ายมาร่วมดำเนินการ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์เครือข่ายสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ และนอกพื้นที่ โดยมีเครือข่ายแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม

คือ ภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และอื่นๆ มีสมาชิกเครือข่าย รวม 23 หน่วยงาน และได้แบ่งหน้าที่กันเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน เช่น ภาคประชาชน ดำเนินกิจกรรมการคัดแยกขยะ การประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุเหลือใช้ การทำปุ๋ยหมัก กองทุนขยะ รวมทั้งกิจกรรมชุมชนไร้ถัง เป็นต้น เครือข่ายจากภาครัฐ เช่น สถาบันพระปกเกล้า มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กองทุนสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษฯ ให้การสนับสนุนด้านวิชาการ วิทยากร การศึกษาดูงาน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสื่อประชาสัมพันธ์ สำหรับภาคเอกชนและอื่นๆ เช่น บริษัทโตโยต้ามอเตอร์ประเทศไทย ห้างสรรพสินค้า วัดพระบาทน้ำพุให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสื่อประชาสัมพันธ์

ในปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา เทศบาลเมืองเขาสามยออดมุ่งสู่การเป็นชุมชนไร้ถัง มีการจัดการศึกษาดูงานด้านการบริหารจัดการขยะ รับซื้อขยะ จัดตั้งศูนย์ประสานงานลดภาวะโลกร้อน การทอดผ้าป่าขยะรีไซเคิล โครงการธนาคารขยะ การดำเนินกิจกรรมได้รับความร่วมมืออย่างดีจากเครือข่ายชุมชน ในการประชุมประชาคมไม่มีการร้องขอถังขยะเพิ่มขึ้น เริ่มมีการคืนถังขยะให้กับเทศบาล และหลายชุมชนประกาศตัวว่าเป็นชุมชนไร้ถัง และชุมชนมีการต่อยอดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับขยะมากมาย

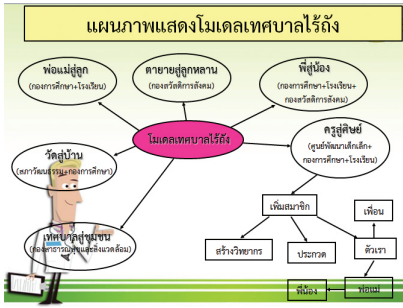
โครงการต้นด้านการบริหารจัดการขยะของเทศบาลเมืองเขาสามยออด

1 โครงการชุมชนไร้ถังขยะ เทศบาลเมืองเขาสามยออด

โครงการชุมชนไร้ถัง (ชุมชนนี้ไม่มีขยะ) เป็นโครงการที่ภาคประชาชนตระหนักถึงปัญหาของเทศบาลที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บขยะแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ประกอบกับเทศบาลประสบปัญหาไม่มีสถานที่ทิ้งขยะและในอนาคตอันใกล้จะไม่มีสถานที่ทิ้งขยะ เทศบาลจึงได้นำชุมชนไปศึกษาดูงาน ณ อบต.ดอนแก้ว และได้ประกาศปฏิญาณดอนแก้ว ร่วมกันว่า จะไม่มีถังขยะในพื้นที่เทศบาลเมืองเขาสามยออด ประกอบกับการศึกษาดูงานการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร จึงได้นำมาปรับ

ใช้ในเขตเทศบาล โดยชุมชนได้ร่วมกันคัดแยกขยะลดปริมาณการเกิดขยะ มีการแปรรูปขยะ เกิดเครือข่ายชุมชนในรูปแบบวิทยาการชุมชนแลกเปลี่ยนความรู้ในการจัดการขยะซึ่งกันและกัน เช่น การทำปุ๋ยน้ำชีวภาพ การลดถังขยะในชุมชน ปัจจุบันมีชุมชนจำนวน 11 ชุมชน จาก 34 ชุมชน เป็นชุมชนปลอดถังขยะและทุกชุมชนได้เข้าร่วมโครงการชุมชนไร้ถัง ผลการดำเนินงานส่งผลให้ปริมาณขยะลดจากเดิมวันละ 19 ตัน เหลือประมาณ 12 ตัน รอบการจัดเก็บนานขึ้น ผลการดำเนินการมีความก้าวหน้าไปได้ด้วยดี ใน 3 ปีที่ผ่านมา เทศบาลไม่ต้องเสียงบประมาณในการจัดซื้อถังขยะ ประชาชนมีรายได้จากการคัดแยกขยะสิ่งแวดล้อมสวยงาม และที่สำคัญเกิดความรักความสามัคคีในชุมชน

ในด้านผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงาน พบว่า เทศบาลสามารถลดความถี่ในการเก็บขยะมาเป็นอย่างดีน้อยสัปดาห์ละ 2 วันตามแผนการดำเนินงานที่วางไว้ และชุมชนสามารถสร้างรายได้จากการจัดการขยะ ซึ่งหัวใจสำคัญอีกประการหนึ่งของการดำเนินโครงการ คือ การให้ประชาชน รับรู้ และเข้าใจเจตนารมณ์ และวัตถุประสงค์ของโครงการ จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและ

ความสำเร็จของโครงการ รวมไปถึงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ และผู้นำชุมชน ในการกระตุ้น ให้ประชาชน เข้าร่วมโครงการ และมีส่วนร่วมในโครงการ

2 การจัดตั้งกองทุนขยะชุมชนเทศบาลเมืองเขาสามยอด

เทศบาลเมืองเขาสามยอดได้จัดตั้งกองทุนขยะชุมชนขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ.2556 เพื่อลดปัญหาสิ่งแวดล้อมเนื่องมาจากขยะ และเพื่อส่งเสริมสนับสนุนและจูงใจให้มีการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนที่สามารถปฏิบัติเป็นประจำได้ในระดับครัวเรือน ระดับชุมชนสามารถเชื่อมโยงกับการจัดเก็บขยะและการกำจัดขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างเป็นระบบและทำให้ท้องถิ่นประหยัดงบประมาณในการกำจัดขยะในที่สุด เพื่อให้ประชาชนมีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะและนำขยะในครัวเรือนมาใช้ประโยชน์รวมทั้งสร้างรายได้ในครัวเรือน ตลอดจนเพื่อส่งเสริมซึ่งกันและกัน และส่งเสริมเครือข่ายของสมาชิกที่ร่วมคัดแยกขยะโดยไม่หวังผลกำไรและเป็นการช่วยเหลือสังคมได้

อย่างดียิ่ง โดยในระยะแรกกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมในเบื้องต้น

ในปัจจุบันเมื่อสมาชิกของกองทุนชุมชนเสียชีวิตจะได้รับเงินฌาปนกิจประมาณ 23,600 บาท โดยจะมีการมอบให้กับทายาทของสมาชิกในวันพิธีฌาปนกิจศพ

3 การประกวดชุมชนน่าอยู่อย่างยั่งยืน เทศบาลได้ริเริ่มโครงการประกวดชุมชน

ให้เป็นเมืองน่าอยู่อย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2549 จนถึงปัจจุบัน และได้มีการพัฒนาต่อยอดเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ดำเนินโครงการมาโดยตลอด และในปี 2554 ได้มีการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์การประเมินชุมชน ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านสาธารณสุข ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ยังได้มีการกำหนดระดับคะแนนและเงินรางวัลเพื่อเป็นแรงจูงใจให้กับชุมชนในการพัฒนาชุมชนของตน โดยได้แบ่งหลักเกณฑ์ระดับคะแนนและเงินรางวัลออกเป็นรางวัลเหรียญทอง เหรียญเงิน เหรียญทองแดงและรางวัลชมเชย พร้อมกับได้รับโล่เกียรติบัตรพร้อมเงินรางวัลเป็นจำนวน 15,000 10,000 6,000 และ 3,000 บาทตามลำดับ

จากการประกวดโครงการดังกล่าว ทำให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาท้องถิ่นด้วยความเต็มใจ เกิดจิตสำนึกสาธารณะ จิตอาสาพัฒนาท้องถิ่น มีความรัก ความผูกพันเพื่อให้เขาสามารถกลายเป็นเมืองแห่งธรรมาภิบาล และเมืองแห่งรอยยิ้มตลอดไป

การบริหารจัดการยกระดับทาง กลางทาง และปลายทาง

1 การจัดการขยะต้นทาง

มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ 3ช : ใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ การจัดกิจกรรมเพื่อเริ่มต้น

โครงการ
ประกวดชุมชนน่าอยู่อย่างยั่งยืน

ทำชุมชนให้เป็น "บ้าน" ที่ครบครันไปด้วยความน่าอยู่ พัฒนาระบบหลัก เศรษฐกิจพอเพียง

๑. ชุมชนอยู่ดี
๒. คนมีสุข
๓. สิ่งแวดล้อมยั่งยืน
๔. ชุมชนแห่งการเรียนรู้และพัฒนา
๕. การบริหารจัดการชุมชน โดยการมีส่วนร่วม

การปฏิบัติตามแผนรณรงค์ “แยกก่อนทิ้ง” ให้เป็นรูปธรรมและเกิดผลสัมฤทธิ์ มีการคัดแยกขยะเปียกหรือขยะอินทรีย์ในระดับครัวเรือน และถูกคัดแยกและจัดการโดยผู้ผลิตขยะ โดยมีการติดตั้งถังขยะเปียกในครัวเรือนและถังขยะเปียกรวมของอาคารชุดพักอาศัย

การนำขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ เช่น การนำไปหมักทำปุ๋ย การจัดตั้งธนาคารขยะ การจัดทำสิ่งประดิษฐ์จากขยะมูลฝอย กิจกรรมเพื่อนำขยะที่คัดแยกแล้วไปจำหน่ายหรือแลกเปลี่ยนเป็นเงินหรือสิ่งของที่มีมูลค่า โดยได้ดำเนินการภายใต้การดำเนินงานของกองทุนขยะชุมชนเทศบาลเมืองเขาสยามยอต โดยได้เชิญพื้นที่ต้นแบบ อบต.โก่งธนู มาให้ความรู้และแนวทางในการดำเนินงานและการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการและสมาชิกกองทุน

มีการรับสมัครเครือข่าย “อาสาสมัครท้องถิ่นรักโลก” เพื่อส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอย และมีการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่สาธารณะในชุมชน โดยให้ประชาชนที่สมัครใจเข้ามาร่วมเป็นอาสาสมัครในการดูแลความสะอาดเรียบร้อย ในระดับครัวเรือน และพื้นที่สาธารณะในสังคม

2 การจัดการขยะกลางทาง

1) ในพื้นที่สาธารณะของเทศบาลเมืองเขาสยามยอตได้มีการจัดภาชนะรองรับขยะมูลฝอยแบบแยกประเภท ประกอบด้วย ถังขยะสีน้ำเงินสำหรับขยะทั่วไป และถังขยะสีเหลืองสำหรับขยะรีไซเคิล

2) เทศบาลเมืองเขาสามยอตมีการวางระบบการเก็บขนขยะมูลฝอยให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ โดยจัดทำเป็นประกาศหลักเกณฑ์ วัน เวลาในการเก็บขน ระบบขนส่งขยะ วิธีการแยก เส้นทางเก็บขน จุดรวบรวมขยะ

3 การจัดการขยะปลายทาง

ขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นและเก็บขน ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยได้เก็บขนขยะจากครัวเรือนประชาชน ที่เป็นขยะทั่วไป เหลือจากการคัดแยกนำไปใช้ประโยชน์

และนำไปทั้งในบ่อขยะร่วมกับเทศบาลเมืองลพบุรี และมีการจัดกิจกรรม Big cleaning Day ในการทำความสะอาดสถานที่สาธารณะ

การจัดการขยะปลายทางอันตราย มีการจัดตั้ง **“จุดรวบรวมขยะอันตรายชุมชน”** ครบทุกชุมชน โดยจะกำหนดวันรวบรวมขยะอันตราย แล้ว นำส่งให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อนำส่งให้บริษัทเอกชนนำไปกำจัดให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ

การจัดการขยะ โดยนำขยะไปใช้ประโยชน์

1 การจัดทำสิ่งประดิษฐ์จากขยะ

การนำสิ่งของเหลือใช้นำมาประดิษฐ์เป็นสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันเป็นการบริหารจัดการขยะที่เน้นการนำขยะมาใช้ประโยชน์ โดยได้ดำเนินการในการนำขยะมาแปรรูป สร้างเป็นนวัตกรรมในการบริหารจัดการขยะ เช่น การนำผ้าขนหนู ผ้าเช็ดตัวที่ใช้แล้วนำมาจัดทำเป็นกระถางต้นไม้ การนำกะลามะพร้าว มาจัดทำเป็นกระปุกออมสิน การนำเศษของลึงกระดาษทำเป็นโต๊ะหมู่บูชา หรือการนำเอาถุงน้ำยาล้างจาน น้ำยาปรับผ้านุ่มมาจัดทำเป็นหมวก เป็นตะกร้า หรือการนำของกาแฟ มาจักสานเป็นตะกร้า สามารถที่จะนำไปเพิ่มมูลค่า และนำมาเป็นรายได้เสริมให้กับครัวเรือนได้

โดยการดำเนินกิจกรรมนำขยะมาใช้ประโยชน์ นอกจากจะช่วยลดปริมาณขยะที่จะต้องนำไปกำจัดแล้ว ยังช่วยให้เด็กและเยาวชน ได้รู้จักเรียนรู้ที่จะใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และฝึกทักษะ งานฝีมือ ซึ่งจะเป็นสิ่งนี้ติดตัวไปในการประกอบอาชีพในอนาคต นอกจากนั้น ยังเป็นการช่วยปรับ เปลี่ยนวิธีคิดและมุมมองของคน ในชุมชนให้เห็นคุณค่าของขยะ ว่ามีโอกาส และหากรู้จักนำมาใช้ประโยชน์ รู้จักการนำมาสร้างมูลค่า จากขยะก็สามารถเป็นทองคำ เป็นเงินออม เงินสะสม เป็นสวัสดิการให้กับครอบครัวและชุมชนได้ และที่สำคัญคือการทำที่ให้ประชาชนและชุมชนได้มีกิจกรรมร่วมกัน ได้พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อันเป็นผลพลอยได้ที่ตามมาซึ่งจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนต่อไปอีกด้วย

2 การจัดทำน้ำหมักชีวภาพ หรือปุ๋ยจากขยะอินทรีย์ การผลิตก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้สู่ท้องถิ่นและเครือข่าย

ด้วยผลงานที่เป็นรูปธรรม และการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง มีการพัฒนาอยู่เสมอ รวมถึงการได้รับรางวัลที่ทรงคุณค่าอย่างต่อเนื่อง เทศบาลเมืองเขาสามยอตจึงได้รับความสนใจจากหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่สนใจในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมและการจัดการขยะแบบครบวงจร เป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงาน โดยมีหน่วยงานและองค์กรทั้งในและต่างประเทศ ได้เข้ามาศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นประจำ ซึ่งในแต่ละปี จะมีคณะศึกษาดูงานจากหน่วยงานต่างๆ ปีละ มากกว่า 20 คณะ

เกียรติภูมิท้องถิ่นเทศบาลเมืองเขาสามยอต

ผลการดำเนินงานในปี 2557 เทศบาลเมืองเขาสามยอตเป็นเมืองไร้ถังขยะขยะลดลงจาก 30 วัน/ตัน เหลือเพียง 10 ตัน/วัน และไม่มีชุมชนหรือประชาชนแจ้งความประสงค้ให้มีถังขยะอีกเลย นับเป็นการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมที่สำเร็จและมีความยั่งยืน และขยายผลต่อไปสู่การใช้พลังงานทดแทน มีการแปรรูปขยะพัฒนาเป็นรายได้ของชุมชน ขยายผลการจัดการขยะสู่โรงเรียนเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชน จากความสำเร็จดังกล่าว ส่งผลให้ มีคณะศึกษาดูงานจากทั่วประเทศ มาศึกษาดูงานการจัดการขยะ และในปี 2558 นี้ เทศบาลเมืองเขาสามยอตได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบ ด้านสิ่งแวดล้อม (EHA Forum 2015)

บทสรุป

การบริหารจัดการขยะแบบครบวงจรของเทศบาลเมืองเขาสยามยอดได้ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาขยะในชุมชน และเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนที่มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาขยะในชุมชน และเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตลอดจนสามารถตอบสนองการบริหารงานของเทศบาลให้บรรลุผลสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจอำนาจหน้าที่ จนสามารถบรรลุถึงเป้าหมาย โดยอาศัยการมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดนโยบาย การตัดสินใจ การวางแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น รวมถึงการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของเทศบาลเมืองเขาสยามยอด โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน อันจะนำไปสู่การขยายผลสู่การต่อยอดการพัฒนาในการอื่นๆ ซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหาได้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง และทำให้ชุมชน ท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง โดยมีปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร ดังนี้

ในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจรของเทศบาลเมืองเขาสยามยอดมุ่งเน้นที่จะให้เกิดการบริหารจัดการสิ่งปฏิกูลมูลฝอยอย่างเป็นระบบ โดยใช้หลัก 5R พาสะอาด (Reduce Reuse Recycle Repair Reject) เพื่อช่วยปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อมเขตเทศบาลเมืองเขาสยามยอด ให้เกิดความสมดุล ประชาชนรู้สึกปลอดภัย เกิดการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายของประชาชนในการลุกขึ้นมาจัดการสิ่งแวดล้อม โดยการส่งเสริมให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชน ให้มีการคัด

แยกขยะตั้งแต่ต้นทางในระดับครัวเรือน การให้สุศึกษา ประชาสัมพันธ์ ณรงค์ ซึ่งทำให้ประชาชนได้ตระหนัก เห็นความสำคัญและมีความสนใจ ใส่ใจที่จะปฏิบัติตามมากยิ่งขึ้น รวมถึงการทำให้ประชาชนสนใจในการ **“นำขยะ มาใช้ประโยชน์”** เปลี่ยน ภาระ เป็นพลัง สร้างรายได้ และสร้างสวัสดิการจากการคัดแยกขยะนำไปเผา รับประโยชน์ในรูปแบบของสวัสดิการชุมชน ผลิตเป็นปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ นำมารีไซเคิล เป็นสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือน ให้ขยะเป็นผู้สร้าง ในการสร้างบุญ สร้างทุน สร้างครัว สร้างรายได้ สร้างธรรมชาติและสร้างพลังงาน ให้ชุมชนได้เกิดความเข้มแข็งยั่งยืน และเป็นเมืองที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ชุมชนน่าอยู่ และประชาชนมีความสุข

คำกล่าวปิดเล่ม

เมื่อท่านผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรีและคุณสมนึก เต็งชาตะพันธ์ ประธานกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ในฐานะที่ปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรีปรารถนาว่าประสงค์จะถอดบทเรียนและจัดทำเป็นสื่อ (หนังสือ CD ข้อมูล และ E-BOOK) เพื่อนำเสนอและเผยแพร่ความรู้และบทเรียนที่เป็นนวัตกรรม (innovation) ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรีได้พัฒนาขึ้นเพื่อประโยชน์ในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ทั้งที่เป็นความรู้ (knowledge) เครื่องมือ (equipment) วิธีการ (method) รวมทั้งปฏิบัติการที่ดี (best practices) และอื่นๆ ตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการ “**ลพบุรีเมืองสะอาด**” จนถึงปัจจุบัน เพื่อประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ทุกภาคส่วนได้ช่วยกันบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีในฐานะสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญในการจัดการความรู้ การยกระดับและพัฒนาเป็นรูปแบบองค์ความรู้จึงน้อมรับเรื่องนี้มาดำเนินการ โดยมอบให้คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดย รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เตชะชั้นหมากเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ ซึ่งนอกจากจะเป็นการสร้างผลงานวิจัยรับใช้สังคม ชุมชน และท้องถิ่น และส่งเสริมกลไกความร่วมมือในระบบเครือข่ายการวิจัยระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับหน่วยงานระดับจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาชุมชนแล้ว ยังสามารถนำไปใช้ในการผลิตบัณฑิตและการบริการทางวิชาการแก่สังคมเกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมจากผลงานวิจัยไปสู่ชุมชน โดยการจัดกระบวนการแบ่งปัน แลกเปลี่ยน เรียนรู้ที่สามารถทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นได้เรียนรู้จนเกิดความรู้ เกิดเจตคติที่ดี มีทักษะจนสามารถบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างเป็นระบบและยั่งยืนจนสามารถบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืนได้ต่อไปแล้ว นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองในเรื่องอื่นได้อีกมาก

ขอขอบคุณท่านผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี คุณสมนึก เต็งชาตะพันธ์ ดร.ณรงค์ ศรีธรรมมา ดร.วิทยา จันทร์แดง ดร.จันทร์ฉาย จันทร์ลา นายสมพงษ์ นิตพิทักษ์ชน และนายธเนศ แดงศาสตร์ ที่ได้ร่วมมือกันดำเนินการจนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีแม้ด้วยเวลาจำกัด รวมทั้งผู้บริหารและคณะทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรีทั้ง 7 แห่ง ที่เป็นแบบอย่างการปฏิบัติที่ดีที่กรุณาให้ความร่วมมือในการถอดบทเรียนครั้งนี้อย่างยิ่ง มา ณ โอกาสนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จินตนา เวชมิ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

เมษายน 2563

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

- 1 นายสุภกิต โพธิ์ปกาศพันธ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี
- 2 ผศ.จินตนา เวชมี อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- 3 นายสมนึก เต็งชาตะพันธ์ ประธานเครือข่ายอุตสาหกรรมรักษาสีสิ่งแวดล้อม จังหวัดลพบุรี
- 4 นายสมพงษ์ นิตพิทักษ์ชน ผอ.กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น สนง.ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดลพบุรี
- 5 ผศ.เพชรรัตน์ ปริสุทธิ์ คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ผู้เขียน

จังหวัดลพบุรี

“รางวัลชนะเลิศจังหวัดสะอาด ประเภทกลุ่มจังหวัดขนาดใหญ่ ในระดับประเทศ ปี 2561”

นายธเนศ แดงศาสตร์ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดลพบุรี

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

เปลี่ยน “ขยะ” เป็น “พลัง” ก้าวอย่างและทางเดินจังหวัดลพบุรีสู่ รางวัลชนะเลิศจังหวัดสะอาด ประเภทกลุ่มจังหวัดขนาดใหญ่ ในระดับประเทศ ปี 2561

รศ.ดร.กาสัก เต๊ะชั้นหมาก มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ท่ามะนาวเฟื่องฟู จาก “ซี้หมู” สู่ “คาร์บอนเครดิตเงินล้าน”

ดร.จันทร์ฉาย จันทร์ลา ท้องถิ่นอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

“ขยะลดมลพิษ พัฒนาคุณภาพชีวิตให้ชุมชน”

ดร.จันทร์ฉาย จันทร์ลา ท้องถิ่นอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

“ถักหมัศจรรย์” สร้างสรรค์ชุมชนต้นแบบระดับประเทศ

รศ.ดร.กาสัก เต๊ะชั้นหมาก มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

“ไม่มีรถ ไม่มีที่ ไม่มีถัง ไม่มีสตางค์” รวมพลังจัดการของเหลือใช้

ดร.ณรงค์ ศรีธรรมมา ที่ปรึกษาเทศบาลตำบลโพตลาดแก้ว อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี

“บูรณาการทุกภาคส่วน ชวนชุมชนจัดการขยะในเขตเมือง”

ดร.วิทยา จันทร์แดง รองปลัดเทศบาลตำบลท่าศาลา อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

“เขาพระงาม: เมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน”

ดร.ณรงค์ ศรีธรรมมา ที่ปรึกษาเทศบาลตำบลโพตลาดแก้ว อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี

“เทศบาลเมืองเขาสามยอด ชุมชนไร้ถังขยะ ตั้งแต่ ปี 2551 – ปัจจุบัน”

ดร.วิทยา จันทร์แดง รองปลัดเทศบาลตำบลท่าศาลา อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

“ความรู้และบทเรียนนี้ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี ที่เห็นว่าจะต้องจัดให้มีการถอดบทเรียน จัดการความรู้ในเรื่องการบริหารจัดการ ชยะมูลฝอยชุมชนในจังหวัดลพบุรี เพื่อก่อให้เกิดความรู้ที่เป็นนวัตกรรม (innovation) ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรีได้พัฒนาขึ้นเพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการ ชยะมูลฝอยชุมชน ทั้งที่เป็นความรู้ (knowledge) เครื่องมือ (equipment) วิธีการ (method) รวมทั้งปฏิบัติการที่ดี (best practices) และอื่นๆ ตั้งแต่เริ่มดำเนิน โครงการ “ลพบุรีเมืองสะอาด” จนถึงปัจจุบัน ขึ้นอย่างเป็นระบบให้ถูกต้องตามหลัก วิชาการแล้วจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ทั้งใน และนอกจังหวัดลพบุรีสามารถนำไปศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ ชยะมูลฝอยชุมชนตั้งแต่ต้นทางได้อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรม ในชีวิตประจำวัน อันจะนำไปสู่การบริหารจัดการชยะมูลฝอยชุมชนแบบมีส่วนร่วม จากประชาชนและทุกภาคส่วนอย่างจริงจังและอย่างยั่งยืน”

นายสมนึก เต็งชาตะพันธ์

ประธานเครือข่ายอุตสาหกรรมรักษาสีสิ่งแวดล้อมจังหวัดลพบุรี

รองเลขาธิการสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ประธานกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี (นายสุปกิต โพธิ์ปภาพันธ์)

